

Vármegyei ház tér

néminck névnap
don lépés és jó
mindny ajándék
lehet küld
24. díol. baci.

UTCÁK TEREK & EMBEREK

Zalaegerszeg régi képeken

UTCÁK TEREK EMBEREK

Zalaegerszeg régi képeken

Streets, Squares and People
Zalaegerszeg in Old Pictures

Straßen, Plätzen, Menschen
Zalaegerszeg auf alten Bildern

Második, változatlan kiadás
Zalaegerszeg, 2001

A képeket válogatta, a magyarázó szövegeket írta és a kötetet szerkesztette:

Megyeri Anna

A bevezető tanulmányt írta: Németh József

Lektorálta: dr. Gyimesi Endre és dr. Simonffy Emil

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik e könyv létrejöttéhez segítséget nyújtottak.

Azoknak, akik gyűjteményük, családi fotótáruk féltett darabjait kölcsönözték, vagy a Göcseji Múzeumnak ajándékozták,
s azoknak, akik érdeklődésükkel, tanácsaikkal, ötleteikkel segítették munkánkat.

Reprodukciók: Mazur Ildikó

Könyvtervezés: Orbán Ildikó

Számítógépes feldolgozás: Kifer László

Levilágítás: GEM Studio

Német fordítás: (Ins Deutsche überetzt von) Holléné Houben Katrin

Angol fordítás: (English translation by) Kavas Boldizsár, Kvassay Judit

A címlapon: Képeslap a Deák Ferenc Megyei Könyvtár helytörténeti gyűjteményéből

ISBN 963 7205 23 3

Kiadja: Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága

Felelős kiadó: dr. Vándor László

Készült: Zalai Nyomda Rt. 2001 80498

Felelős vezető: Czirkli György vezérigazgató

*Aki él, szomjaznia kell,
forrásra bajolnia kell,
időke fonódnia kell...*
(Keresztury Dezső)

Közel ezer esztendeje, hogy hazánkban is megjelent a latin nyelvű írásbeliség, s a király kibocsátotta az első okleveleket. Mégis hosszú időn keresztül, a 11-12. századi Magyarországon ki-ki jobbára szóban intézte ügyes-bajos dolgait. Csak a 12-13. század fordulójától kezdve vált fokozatosan szokássá az írás bizonyító erejének igénybevétele, s mind gyakrabban készültek oklevelek. Ettől kezdve a nagyobb adományok, fontosabb ítéletek érvénye már a betűk hatalmával is megnövekedett. A mindennapi élet megszokott eseményeit azonban még ekkor sem jegyezték fel. Szinte kizárt, hogy a középkori falvak, városok alapítását írásba foglalták volna.

Az oklevél, - akár papírra, akár pergamenre írták - könnyen elpusztul. Tönkreteszi a nedvesség, szétrágja a moly vagy az egér, elhamvasztja a tűzvész vagy netán az ember, ha az számára nemszeretem tényeket tartalmaz. Nem csoda, hogy mindenütt Európában, de különösen a viharos sorsú, tatárjárta, török-dúlta Magyarhonban oly sok megsemmisült belőlük.

Így aztán szinte véletlen, hogy egy-egy település létének melyik korszakából maradt ránk az első feljegyzés.

Pontosságot kedvelő korunk szereti emlékeztetést is, érzelmeit is szabatos dátumokhoz kötni. Ezért aztán pátriájának történetét is annak - jórészt véletlenül fennmaradt - első írásos említésétől számítja.

Az első ismert okirat, melyben Zalaegerszeg neve előfordul, 1247-ből maradt ránk. Amikor a tatárjárás kínjából már feltápszkodott az ország, a Veszprémi Székeskáptalan több templom, köztük az egerszegi Mária Magdolna kápolna jövedelmeinek elosztásáról is rendelkezett. Így aztán 1997-ben ünnepet ültünk, városunk első említésének 750. évfordulóját. Hasonlóan jártak el elődeink is öt évtizede, szűkebb hazájuk hét évszázados múltjára emlékezvén. Száz éve, 1897-ben még nem volt évfordulós ünnepe a városnak, mivel akkor még csak egy 1266-ban datált, Egerszeget említő oklevelet véltek legrégibbnek.

Nincs okunk azt hinni, hogy őseink csak nyolcadfél évszázada települtek volna a Zala jobb partjára, a Válicka és a Vizsla patakok égerfás mocsaraiból kiemelkedő kis hátságára. Régészeti leletek tanúsítják, hogy e vidéket az ember már rég otthonul választotta. Első említésekor sem lehetett jelentéktelen hely, hiszen templomának felügyeletét a püspök saját hatáskörébe vonta.

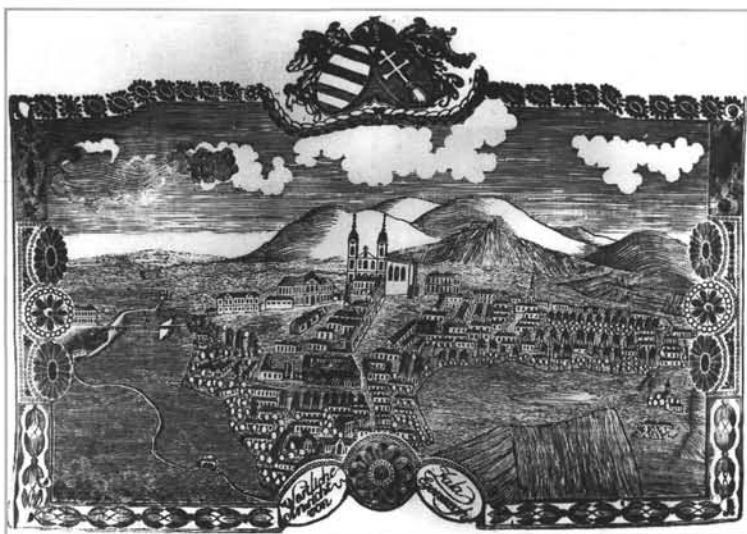
A város csak az elmúlt száz év során 17, korábban önálló falut is magába olvasztott, így az ő múltjuk is Egerszeg történetének része. Közülük Gébátról és Andrásbáról (akkori nevén Lovásziról) az első adat 1211-ből, Oláról 1236-ból maradt ránk. Ha tetszik, akár e dátumokat is tekinthetjük városunk első említésének. Pózva 1272, Bekeháza 1310, Vorhota 1318, Csács és Besenyő, valamint Ságod 1336, Bozsok 1339, Neszele 1340, Ebergény 1371, Bazita 1381, Botfa 1386, Kaszaháza 1433, Apátfa a 16. század óta fordul elő a különböző feljegyzésekben.

A környék jellemző növényeiről kapta nevét Egerszeg (égerfa) s talán Neszele (Nessel = csalán), lakóinak foglalkozásáról Lovászi, felszínéről Ságod (Ság = domb), a letelepültek nemzetiségéről Besenyő, hajdani (magyar, német, esetleg török eredetű) tulajdonosairól Gébárt, Bekeháza, Andrásbáról, Botfa, Kaszaháza, Csács, Bozsok, Ola, Ebergény.

A 14. századtól már egyre több dokumentum tanúskodik a település sorsának alakulásáról. Tudjuk, hogy 1389 előtt kő vagy téglatemplom fogadta a hívőket. 1381-ben, a város déli határainak kijelölésekor említik a ma is meglévő, védett környezetű, ma táblával is jelölt Aranyoskúti forrást. Talán már 1421-ben, de 1446-ban biztosan mezőváros. Hatóköre nem nyúlt messzire, de aprófalvas, sűrűn lakott, fejlődő vidék központja volt. A 14. században biztosan volt temploma Csácsnak, Andrásbának, Besenyőnek, Olának s nevéből ítélve talán Szentersébbethegynek. A csácsi, besenyői, andrásbaidai szentegyházak átépítve, kibővítve megbecsült műemlékek. Ismerjük a város 1394 előtt többször változott

1. Zalaegerszeg látképe a XVII. században. Johann Le Dentu rajza.

2. Zalaegerszeg látképe nyugatról 1826 előtt.

földesurainak nevét is. A 15. századtól a veszprémi, 1778-tól a szombathelyi püspök birtoka. Annak is nyoma maradt, hogy Dózsa háborúja után egy évtizeddel 129 jobbágyot írtak össze, s nemcsak létszámuk, hanem nevük is fennmaradt. Családjukkal együtt legkevesebb 500 lakost jelentettek, vagyis a jelentősebb települések sorába tartozott.

Az 1540-es években, védelemül a török ellen, a várost megerősítették, a mai Deák tér és a bíróság épülete helyén a püspök kúriáját földbástyás, fatornyos várrá építették át. Ennek jelentősége 1600, Kanizsa elfoglalása után nőtt meg, amikor a kis zalai végvárok központja, a vicegenerális székhelye lett. Noha a török pusztításától sokat szenvedett, csak 1664-ben foglalták el, akkor is rövid időre. A gyűlékony anyagú erősség többször is leégett, lakóit nem egyszer pusztította a dögvész, ahogy a pestist akkoriban nevezték.

Kanizsa visszafoglalása (1690) után a végvári rendszer szerepét veszítette. A veszprémi püspök visszakapta birtokait, a katonák egy része földművelő, szőlőművelő polgárként letelepedett.

1710 után egyre többször itt tartották a vármegye gyűléseit. A Balatonfüredtől Csáktornyáig elnyúló Zala megyének nagyjából a közepén feküdt annak ellenére, hogy határa szinte érintkezett Vas megyével. (Egervár csak 1950 óta tartozik Zalához.)

1722-ben a vármegyét kötelezték, hogy a közgyűlések tartására, a hivatalok, az irattár elhelyezésére és a rabok őrzésére alkalmas székházat építsenek. A zalai 1732-ben készült el. Zalaegerszeg ezáltal lett megyeszékhely. A mértéktartó, szép épületet többször is bővítették, 1995-ben gondosan helyreállít-

tották. Több, mint egy évszázada az igazságszolgáltatás otthona.

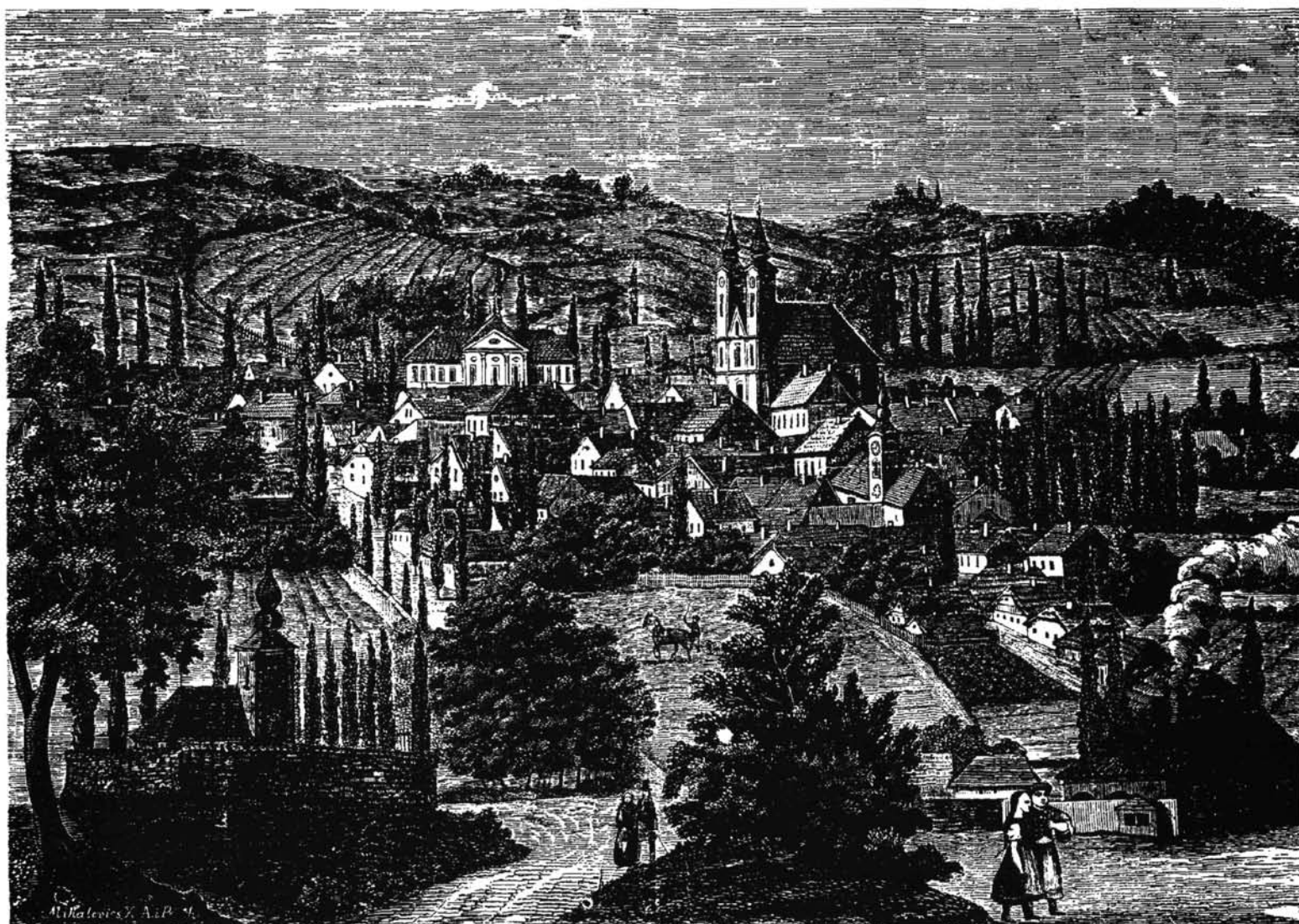
A megyeszékhellyé válás előmozdította a vendéglátás, a kézműipar fejlődését. A hivatalnokok letelepedése sürgette a lakásépítést. A század közepére újabb céhek alakultak, kinyitottak az első boltok. 1750-ben megkezdték az új plébánia-templom, hamarosan az olai temetőkápolna és a Kálvária építését. 1765-ben szállást, kvártélyházat emeltek a katonaság tisztjei számára. (Többször bővítve 1872 után megyeháza lett, ma levéltár, irodaház a Széchenyi téren.)

1748-ban 303 házban 1135 főt írtak össze, II. József népszámlálása Egerszegen 2881, a mai területen 6366 lakost vett jegyzékbe. 1770-ben 110 iparos családfő 24 különféle mesterséget gyakorolt, legtöbbször a ruházati cikkek előállításával foglalkoztak.

A város az itt tartott megyegyűlések révén vált ismertté a magyar közéletben. Alig történt itt világra szóló dolog, de a reformkor nem egy vezéreszméje innét szárnyalt fel. A régi megyeház terén, a sötétlombú platánok alatt manapság nyugdíjasok sütkéreznek, esténként szerelmesek húzódnak egymás mellé a padokon. 180-200 esztendeje a színházépítő költő-patrióta, Kisfaludy Sándor; a régi szövegeket és dallamokat gyűjtő Pálóczi Horváth Ádám; alkalmanként a lázadó lelkű gróf, Festetics György sietett itt az emeleti szálába érvelni, a biztatóbb jövőért voksolni. Pár évvel később két fiatal politikus-jóbarát lépett a nyomukba: Csány László és Deák Ferenc. Dehogy sejtették, hogy Csány majd a szabadságharc legöregebb minisztereként a bukás után mártírhallállal tesz pontot derék életére. Deák sem tudta még, hogy nevéhez majd a haza bölcssejelző társul, s hogy ő lesz a kiegyezés létrehozója. Szobra ma a tér közepén magasodik.

Maga Egerszeg azonban, noha nyomdájá, patikája, iskolája is nyílt, csak lassan mozdult előre. Jellemző, hogy az 1800 - 1870 közti évtizedekből egyetlen középület sem maradt ránk. A kereskedő-réteg némi erősödését jelzi, hogy a szabadságharc évtizedében elkészült az első zsinagóga. (1904 után mozivá alakították, 1945 tavaszán leégett.)

Fényes Elek 1851-ben megjelent, országismertető „Geographiai szótára” ezt írja a városról: „... magyar város Zala vmegyében, s fő helye e megyének, saját postahivatallal, a Zala vize mellett, Budától 24 mfdnyire, kies, termékeny vidéken. Hajdan híres város volt, s kőfallal volt bekerítve; mostan pedig ékességére szolgálnak a roppant vármegyeház, a kath. kéttornyú templom. Lakja 4000 lakos, kik 500 hébert kivéve katolikusok, s főleg gazdaságból, aztán mesterségekből táplálják magukat. Tágas határának egy része homokos ugyan, de termékeny; szőlőhegye jó asztali bort ad; nagy

3. A Napkeletben 1857-ben megjelent látkép.

erdeje pedig főleg tölgyes. Van itt synagóga, kórház, gyógyszerár, és 9 országos vásárt tart. Bírja a szombathelyi püspök.”

Mivel az épületek többsége még fából épült, legtöbbjüket szalmával, jobb esetben faszindellyel fedték, gyakorta lobbantak fel a tűzvészek. A legnagyobb pusztítást 1826-ban okozta, még a templom toronysisakja is leégett. Egyre szigorúbb építési szabályokat hoztak törvénybe, 1839-ben elrendelték a faépítés tilalmát is. Ennek ellenére 1900-ban még 163 faházat írtak össze, nád- vagy szalmatető fedett 380, faszindely 223 épületet. (A később csatolt települések nélkül számítva.)

Késleltette a város fejlődését, hogy a területi, igazgatási

rendszer átszervezése során 1872-ben nagyközséggé alakult, ezzel a járási főszolgabíró hatókörébe került, hosszabb ideig a vasút is elkerülte. A Sopron-Nagykanizsa vonal legközelebbi megállója Zalaszentivánon volt. Nem a maradisággal, piacféltéssel többször is megvádolt csizmadiák kérésére történt így, hiszen Széchenyi István 1847-es vasútépítési terveiben is nagyjából ez a megoldás szerepelt. Ennek domborzati, gazdasági okai voltak.

Az ambiciózus, később polgármesterré választott Kovács Károly ügyvéd vezette mozgalom elérte, hogy Egerszeget 1885-ben rendezett tanácsú várossá nyilvánították. Ettől

kezdve közvetlenül a vármegyéhez tartozott, önállósága növekedett, hatásköre bővült. Az új vezetés jó érzékkel kihasználta az új státus, a századvégi gazdasági fellendülés lehetőségeit, s nagy adósságokat is vállalva felgyorsította az őt megválasztó közösség gyarapodását. A kilencvenes években felépült két takarékpénztári székház, a pénzügyigazgatóságnak átengedett bérház, az Arany Bárány szálló, a gimnázium, a laktanya, valamint a Főtér, a Kossuth és a Rákóczi út, a Wlassics, ma Ady utca néhány szép polgárháza. Közgyűlési teremmel bővítették a megyeházát, emelettel a városházát, új szárnyal, börtönnel is a bíróságot.

Századunk elején megszólalt a telefon, kigyulladt a villany, felépült a leánypolgári, evangélikus és izraelita templom felavatását ünnepelhették a hívők. Már két újságja is volt a városnak, a polgári egyesületek fénykorukat élték. A modern államszervezet bonyolult hivatali apparátust épített ki, ennek révén Zalaegerszeg hivatalnok várossá vált. Nem véletlen, hogy a korszak reprezentatív adattára, a Pallas lexikon 1897-ben megjelent 16. kötete a város címszáva alatt főleg a hivatalokat sorolja fel: „Zala-Egerszeg, rendezett tanácsú város Zala vármegyében, a Zala folyó partján, a vármegye törvényhatóságának és a Z-i járás szolgabírói hivatalának, királyi törvényszéknek és járásbíróságnak, királyi ügyészségnek, kir. közjegyzőségnek, ügyvédi kamarának, pénzügyigazgatóságnak, állami építészeti hivatalnak és királyi tanfelügyelőségnek széke. Van állami gimnáziuma... közép kereskedelmi iskolája, alsófokú kereskedelmi és ipariskolája, polgári fiú- és leányiskolája, női kereskedelmi tanfolyam, két kisdóvóda, ipartestülete, m. kir. erdőhivatala és erdőgondnoksága, csendőrszárny- és szakasziparancsnoksága, városi közkórháza, adóhivatala és pénzügyőrbiztosi állomása, takarékpénztára, számos egyesülete és társulata, vasúti állomása, posta- és táviróhivatala és postatakarékpénztára. Gabonapiaca és marhavásárai élénke. Itt jelenik meg a Zalamegye (XVI. évf.) c. hetilap és a Zalamegyei Gazdasági Egyesület Értesítője (XVIII. évf.). Lakóinak száma 1850. csak 3876 volt, 1870. már 5424 és jelenleg (1891) 7811, közte 7449 magyar és 263 német, hitfelekezet szerint 6493 római kat., 158 evang. és 1096 izraelita. A házak száma 856, határa 2834 ha. Deák Ferencnek itt szobra van.”

Mire a lexikon utolsó kötete is a módosabb egerszegi polgárok polcára került, nemcsak olvasni lehetett a város életéről, hanem a 19. század búcsúzó évtizede már ránk hagyományozta a várost bemutató első fotókat is. A megyeszékhely lakói már korábban is gondosan megőrkítették magukat az ideérkező fényképésmesterek által, de a város utcái csak a millennium táján kezdenek fotótémává válni. Ezt megelőzően

mindössze négy olyan rajzos ábrázolat ismeretes, melynek témája Zalaegerszeg. A századvégen postára adják az első városi képeslapokat is. Először ezek is rajzos ábrán viszik el a nevezetesebb épületek képét, de hamarosan egyeduralkodó lesz a fénykép. E lapok ugyan utcarészleteket örökítenek meg, de már korán feltűnnek az utcán sétáló, az akkor még látvány-számba menő fotómasinára rácsodálkozó polgárok is.

Mivel a város nemcsak házak halmaza, hanem sokkal inkább emberek közössége, e kötet válogatója jó érzékkel gyűjtötte össze jó néhány, rég elporladt földink arcképét is. Velük teljes a század eleji kisváros históriája.

A világháború kezdetére mintha a városfejlesztő lendület is alábbhagyott volna. A tizes években mindössze a katolikus legényegylet házával, majd egy szomorú nevezetességgel, a nagy hadifogolytáborral gyarapodott a város. Előbbi később színházteremmel bővült, melyet ma önkiszolgáló étteremként ismerünk. Utóbbiból előbb internáló tábor, majd tüdőszanatórium lett, utolsó barakkjának maradványai negyedszázada még a külsőkórház portájához tartoztak.

1920 és 1940 között a lakosság száma alig változott. (A városé 13.239-ről 13.969-re, a mai területé 19.620-ról 21.704-re nőtt.) Egerszeg külső képe azonban e két évtized alatt is szerencsésen alakult, gazdagodott. Díszes emelettel bővítették a megyeházát és a plébániát, felépült a zárda a tanítóképzővel, az olai templom, az új posta, a vasútállomás. Új székházat kapott a rendőrség, a tűzoltóság, a betegbiztosító, a pénzügy-

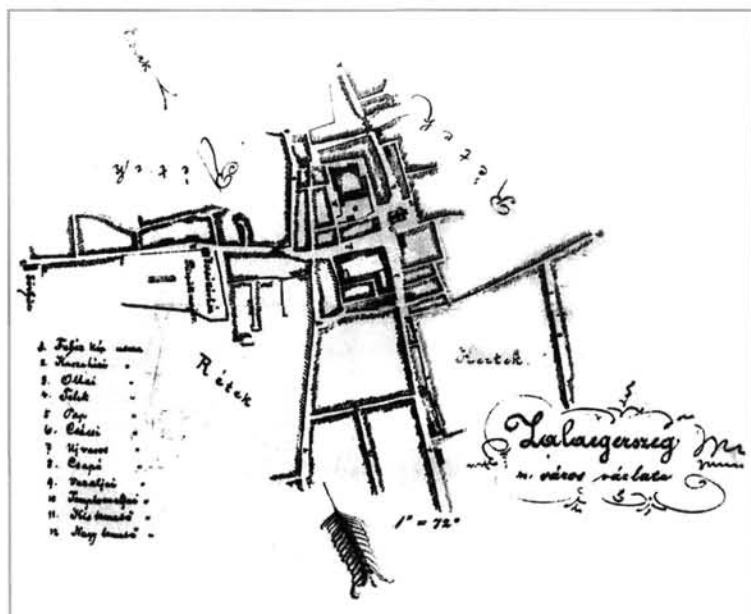

4. A város központja 1866-ban.

igazgatóság. Új utcákat nyitottak, ekkor épültek az Erzsébet királyné (ma Kosztolányi) utca szép villái és a gimnázium mögött parcellázott terület családi házai a Jókai utca táján. Felállították Csány László 1907 óta készülő szobrát, nagyobb gondot fordítottak az utcák szépítésére, s Egerszeget ekkor kezdték virágos városként emlegetni. A vízvezeték, a csatorna, a jobb utak hiányáért átmenetileg vigaszt jelentett a sokat idézett rigmus: *Gondunkat, bajunkat/ akasszuk a szegre,/ Gyerünk a virágos/ Zalaegerszegré.*

Megkezdődött a város és Göcsej idegenforgalmi propagandája. Pesthy Pál megírta Egerszeg ismertetőjét, Serényi Árpád szép fotókat készített. Újabb képeslapokat nyomtattak, Göcseji napokat rendeztek, két évtizedes szünet után nagyszombat estéjén újra megint elindultak a határjárók. Igaz, már nem a lakosság, hanem a levették, a cserkészek alkották a csapatot.

Mind gyakrabban szerepel a város a magyar sajtóban is. Az itt lakók felháborodnak, amikor Nagy Lajos 1935 januárjában egy karcolatában - városnevet ugyan nem említve - itt szerzett kellemetlen élményeit adja hírül. Büszkéek, amikor 1937-ben a népszerű író-újságíró, Fendrik Ferenc az Új Időkben meleg szavakkal méltatja szülővárosát: „... az embert megfogja valami friss, tiszta, rendes hangulat. Nyílegyenes főutca, az úttest két oldalán méteres virágágyakkal szegélyezve. Csupa virág az egész város. Mintha óriási virágházban jártam volna. Virágos Egerszegnek is hívják a városukat... A mai Zalaegerszegen

5. Térképvázlat Zalaegerszegről a régi utcanevekkel 1880 körül.

kiegyensúlyozott élet folyik. A lakosság túlnyomó része hivatalnok és kisiparos, s így a környék nagy felvevő piacot talál Egerszegen. Olcsó város... Maga a város, ha nem is nyújt sok látnivalót, annál gazdagabb természeti szépségekben a közvetlen környéke. Itt kezdődik Göcsej. Egy külön „ország”. Magyar Svájcnak is szokták nevezni ezt a csodálatos vidéket.”

E korszak építészeti képe ellentmondásos. Egyrészt látványos bővülést, modernizálást jelent, az ekkor emelt épületek többsége a településnek ma is hasznos, szép értékei. Másrészt az ízlésbeli megmerevedés, a múltba fordulás jeleit is mutatják. Ez az időszak már országsszerte az újszerű építészeti törekvések időszaka, nálunk a historizmus új felvirágzásáé. Mintha pótolni szeretné az előző századokból hiányzó ódonabb, történelmi hangulatú épületeit. Így aztán nemcsak gazdag, barokk homlokzattal, erkélyekkel bővült a plébánia és a megyeháza, hanem az 1927-ben felszentelt olai templom is neobarokk stílusú. A rendőrség eklektikus székházára reneszánsz motívumok kerültek, s talán egyedül ide terveztek román stílusjegyeket viselő vasútállomást. A múzeumot egy felnagyított göcseji parasztházba álmódják, s a Páterdomb peremére is göcseji modorú ONCSA házak épültek. Talán csak a zárda és a háború előestéjén elkészülő református templom, s közelében néhány MÁV épület törekedett korszerűbb külsőre.

A II. világháború, a bombázások a város házaiban nagyobb károkat nem okoztak. Pótolhatatlan veszteséget jelentett azonban a zsidó lakosság elhurcolása, nagy részük elpusztítása. A megmenekültek egy része is új hazát választott.

A károk helyreállítása, az infláció leküzdése után, főleg 1950 táján új korszak kezdődött a város életében. Elkészült a ruhagyár, a következő évben a vajgyár, majd a kőolajfinomító. Kis műhelyekből, üzemekből gyárak növekedtek: a pékségből kenyérgyár, a mészárszékből húsipari vállalat, az asztalosműhelyből bútorgyár.

Négy évtized alatt megnégyszereződött a lakosság száma, különösen a hetvenes években volt rendkívül lendületes a növekedés. Zalaegerszeg lakossága 1980-ban 55.348 volt, ez 40.189-cel több, mint 1950-ben. Ebből 10.584 volt a természetes szaporodás, 6241 ember a környékbeli falvak idecsatolása következtében lett városi lakos, 23.364 pedig a vándorlási különbözet. Különbözetről szólunk, mert nemcsak jöttek ide, hanem sokan el is távoztak. A régebbi vezetők, módosabb polgárok egy részét 1950 táján kitelepítették. Volt, aki a Jánka-hegyen, a présházban húzta meg magát, volt, aki távolabbi vidékre költözött. Nemcsak értékeik pusztultak, hanem szakértelmüket, emlékeiket is magukkal vitték. A város folytonossága, közösségi tudata is megtört távozásukkal.

A környező falvakból besereglő nép új arculatot adott a városnak. A hatvanas évek közepén tömeges lakásépítés kezdődött. A régi Egerszeget bemutató képeskönyvüket ezzel az évtizeddel zárjuk.

Előbb a szántóföldeken nőttek ki új lakótelepek, majd a városközpont elavult, nedves házait cserélték magasabb, hol szebb, hol egyhangúbb, de mindenképp egészségesebb otthonokra. 1980-ban 16.092 egerszegi lakást tartottak számon a statisztikusok. Közülük csak minden 25. épült a 19. században vagy korábban, csak minden hatodik 1944 előtt, a lakások 42 százaléka még 10 éves sem volt.

Ezen - egyszerre szép és egyszerre gyötrelmes - változások közben sikerült elkerülni az unalmat, a sivárságot. Az emberrel szövetséges természet, vagy inkább a természetet tisztelő városvezető és -tervező emberi léptékűre tudta formálni Egerszeget. Hiszen a vidék enyhe domborulataiban az Alpok tornyosuló hullámverése simul ki, s a terjeszkedő pátria a göcseji dombok lankáira húzódik fel. Az utak felkapaszkodnak a hosszú dombhátakra, két oldalukon présházak, haranglábak, kápolnák, pléh-Krisztusok sorakoznak. Az új otthonát építő ember itt ritkábban rombolta le a régit. Inkább újra vakolta a megkopott kápolnát, rendbetette a megroggyant Jánka-hegyi haranglábát, frissen festette a kopott bádofeszületet, s tövében megrendezte a páterdombi búcsút. Megmentett az enyészettől egy fél-falunyi Göcsejt: a szerepét, vizét vesztett vízimalom mellett felépítette az ország első szabadtéri néprajzi, majd egyetlen olajipari múzeumát. Nemcsak az itt lakók-dolgozók, hanem a látogatók is lakályos, jó érzést sugalló városnak mondják. Az ideköltözöttek közösséggé formálódtak, s többségük már nemcsak személyi igazolványa, hanem szíve szerint is egerszegi. Itt született és ide honosodott nemcsak az emberi léptékű utcákra, kedvenc csapatának győzelmére, a színház jó előadásaira büszke, hanem jó érzéssel tartja számon azokat a tudósokat, művészeket is, akiknek pályája innét ívelt magasra.

Az egerszegi patrióták is tudják, hogy az emberek, családok, városok, népek élete csupa változás. Az élet folyton jön a tegnaptól a mába, és megyen a holnap felé. Nemcsak nagyszüleink világa, városa változott meg, hanem a miénk is folyton alakul.

De kár lenne, ha a törvényszerűen eltűnő, az idő árjába merülő réginek emléke sem maradna. Magunkat szegényítenénk, ha nem törődnénk a bennünk élő történelemmel, a köznapi dolgok ígézetével. A főutcával, amely gyermekkorunkban még kockaköves volt, házai jórészt földszintesek. A Tomori Pál utca végén valaha álló harangtoronnyal, a Rózsa ligeti országzászlóval. Kár lenne felednünk, hogy az Iskola közben állt az

Edison mozgó, a jovialis polgármestert Czobor Mátyásnak hívták. A kéttornyú templomban a szigorú Péhm apátúr, az olaiban a szelíd Erdős páter prédikációira gyűltek a hívők. A gimnáziumban a latint Móra tanár úr, a polgáriban a természetrajzot Izsák tanár úr tanította. A mai Dísz tér sarkán állt a Gosztonyi vendéglő, ahonnét Dandi Kari bravúros muzsikája hallatszott ki. Nem fontos, de kedves, hogy hatvan esztendeje a Wlassics utca és a Kazinczy tér sarkán a Papp cukrászdában hatvan fillérbe került két ozsonnakávé habbal, 30 fillér volt a belépő a strandra a Bőhm malomnál. Az esküvői értesítést Kakas Ágostonnál, a síremléket Siposs kőfaragónál rendelték. A Mártírok útját még Apponyi Albert utcának hívták, ott volt az ipartestület székháza, majdnem mellette Németh Gábor és fiai cserépkályha műhelye. A fontosabb meccseket a MOVE - a mai ZTE - pályán rendezték, ahol minden júniusban nagy esemény volt a gimnázium tornaünnepélye, melyet Ostoros tanár úr vezényelt....

Szeretettel, jó reménységgel ajánlom e tegnapi világra emlékező képeskönyvet a holnapot tervező egerszegieknek. Kérem, fogadják jó szívvel, akik itt születtek, ma is itt élnek. Forgassák érdeklődéssel, akik e kis haza más tájairól érkezve itt leltek otthonra. Ne restelljék elérzékenyülve lapozgatni azok sem, akiket valaha itt ringó bölcsőjüktől sorsuk távolra vetett, de szívükben mindmáig őrzik szülőföldjük emlékét.

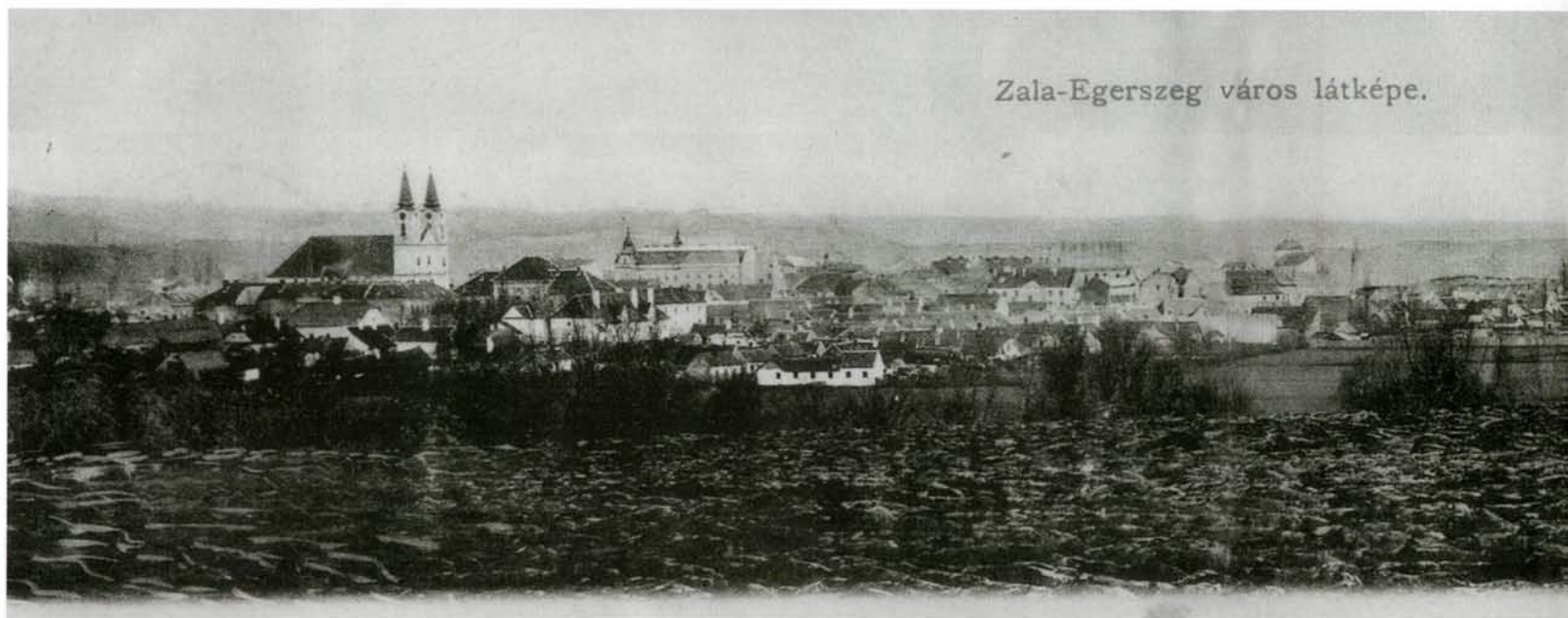
6. Az első ismert, rajzos képeslapot a város látképével és jelentősebb épületeivel 1898-ban adták postára.

A közlekedési szabadság, a szabad verseny, a gőz és a villany korszakában a városok a tudomány, művészet, ipar és kereskedelem központjaivá igyekeznek lenni. Ezen törekvésükben nagy beruházásokat kell tenniük, amelyek csak évtizedek múltán hozzák meg a gyümölcseiket. Ily körülmények között csak kevés város van abban a helyzetben, hogy polgárai túlságos megterhelése nélkül, azoknak kellemes sétányokat, üdülő és kirándulóhelyeket nyújtson. Midőn tehetségüket és gondjukat a szükséges intézmények előteremtésére fordítják, keveset tehetnek a hasznos, talán semmit sem tehetnek a gyönyörködtető, a polgáraink üdülésére szolgáló intézmények megteremtésére. Amit azonban nem tehet meg a város, azt megteremthetjük társadalmi úton, a rendet, a tisztaságot és a természet szépségeit kedvelő polgárok szövetkezésével és áldozatkészségével.

(Szépítő egyesület alakítása városunkban, Zalamegye, 1901. június 30.)

Zala-Egerszeg város látképe.

7.

8.

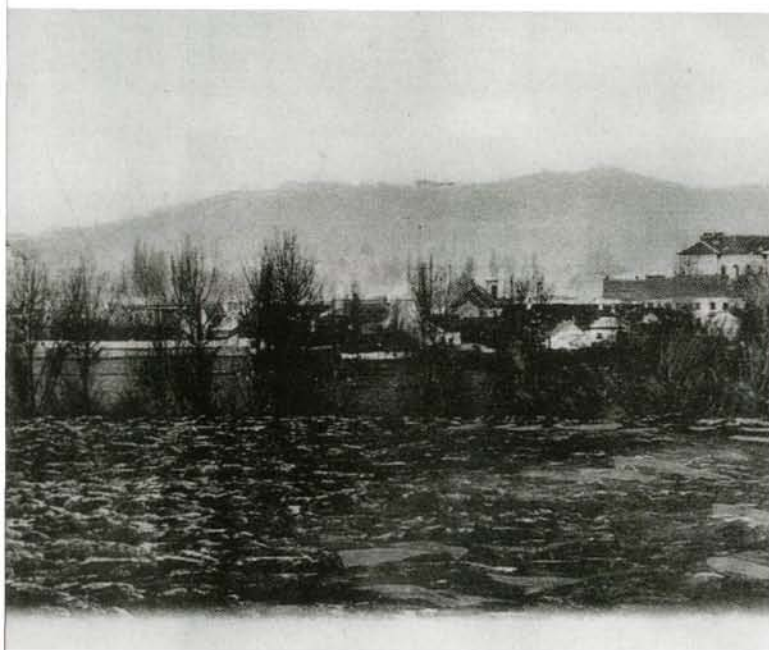

7.

Zalaegerszeg látképe 1900 körül.

8.

A városháza épülete, földszintjén üzletekkel 1895 körül.

9.

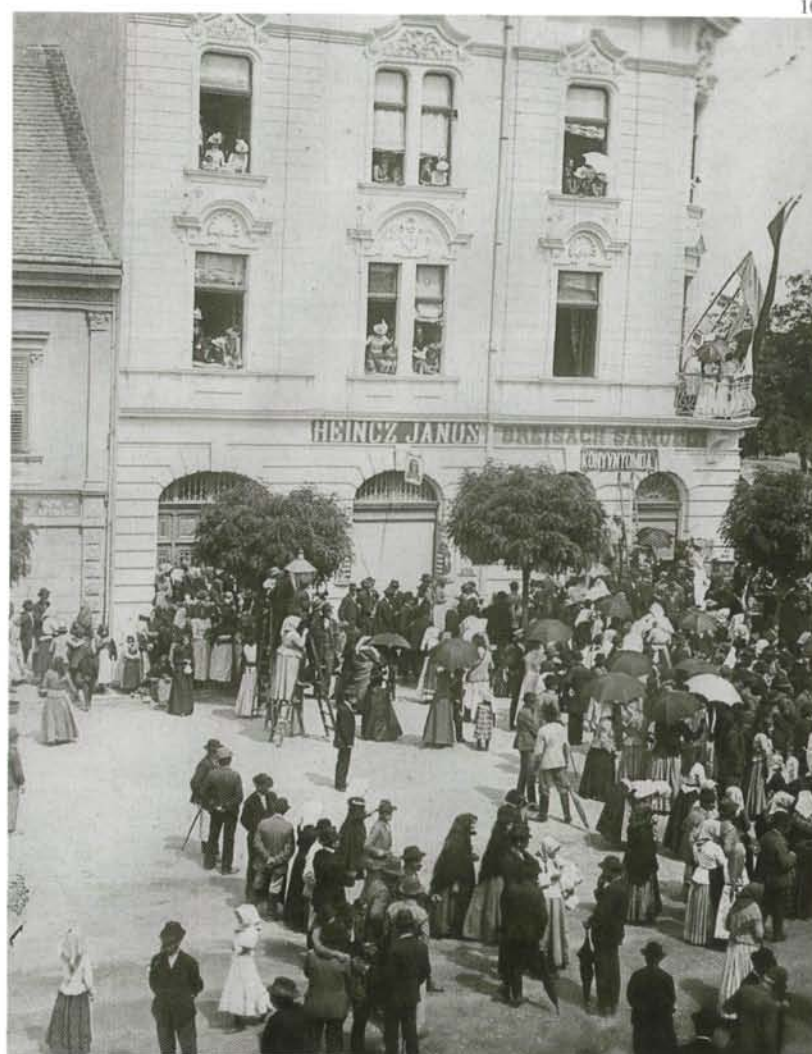
10.

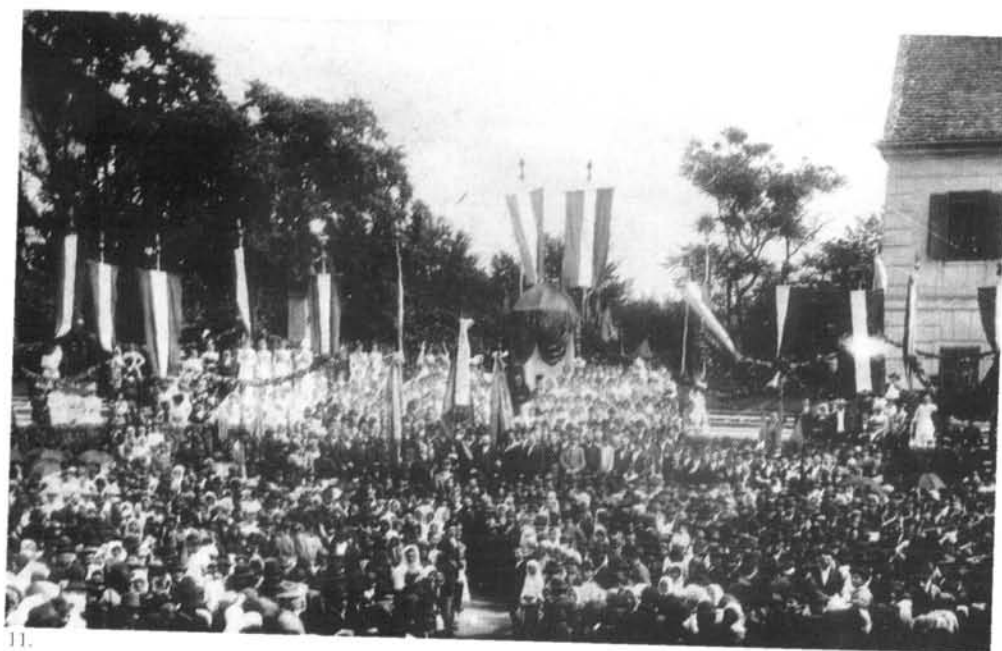
9.

A Kazinczy tér az 1898-ban épült új városházzal a századfordulón.

10.

Ünnepi tömeg a városháza előtt 1900 körül.

11.

11-13.
A zalaegerszegi ipartestület
zászlóavatási ünnepélye
1900. augusztus 20-án a Kazinczy téren.

12.

12

13.

14.

14.

Varga Vilma, az ünnepségen résztvevő koszorúslányok egyike.

15.

A Széchenyi tér 1913 körül.

Jobb sarkában az egykori ispita, majd aggápolda, mely a századok során több funkciót töltött be. Tetején ekkor már a telefondrótok tetőtartói láthatók.

15.

16.

16.
 Az egykori Széchenyi tér kis lakó- és üzletházai a század elején.

17.
 A vármegyeháza 1906 körül.

14

18.

A Széchenyi tér az Arany Bárányszállodával, az előtte parkoló konflisokkal 1910 körül.

19.

A két fő utca sarkára épült a városka legrangosabb szállodája, az Arany Bárány., 1912 körül.

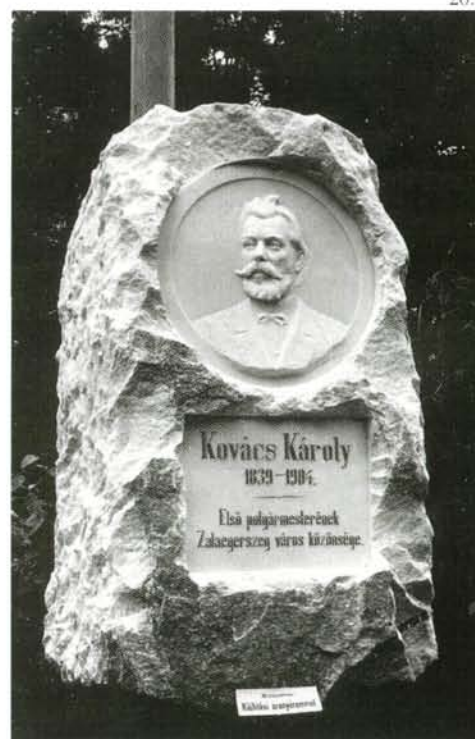
20.

Kovács Károly, Egerszeg első polgármesterének arcása látható e márványtömbön, amit a város tisztelete jeléül halála után, 1904-ben készítettett, s állíttatott fel a Wlassics utcai, ma már nem létező temető díszsírhelyén.

20.

19.

15

21.

21.

A barokk római katolikus templom, az egyemeletes barokk plébánia és a Kazinczy teret lezáró egykori templomkert kerítése előtt álló Szentháromság szobor 1915 körül.

22.

A templom 1910 körül.

23.

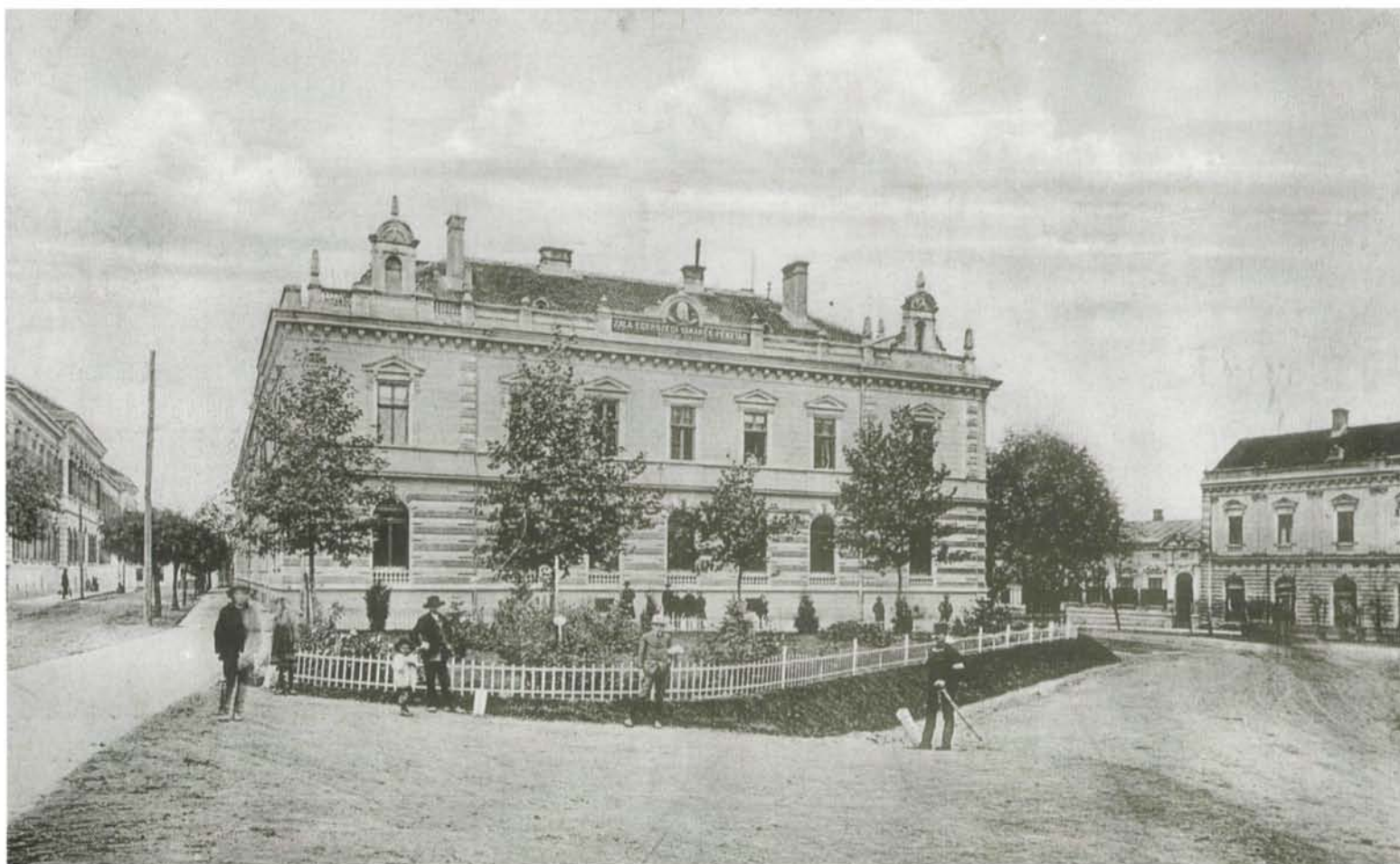
Esküvői kép a századelőn.

22.

23.

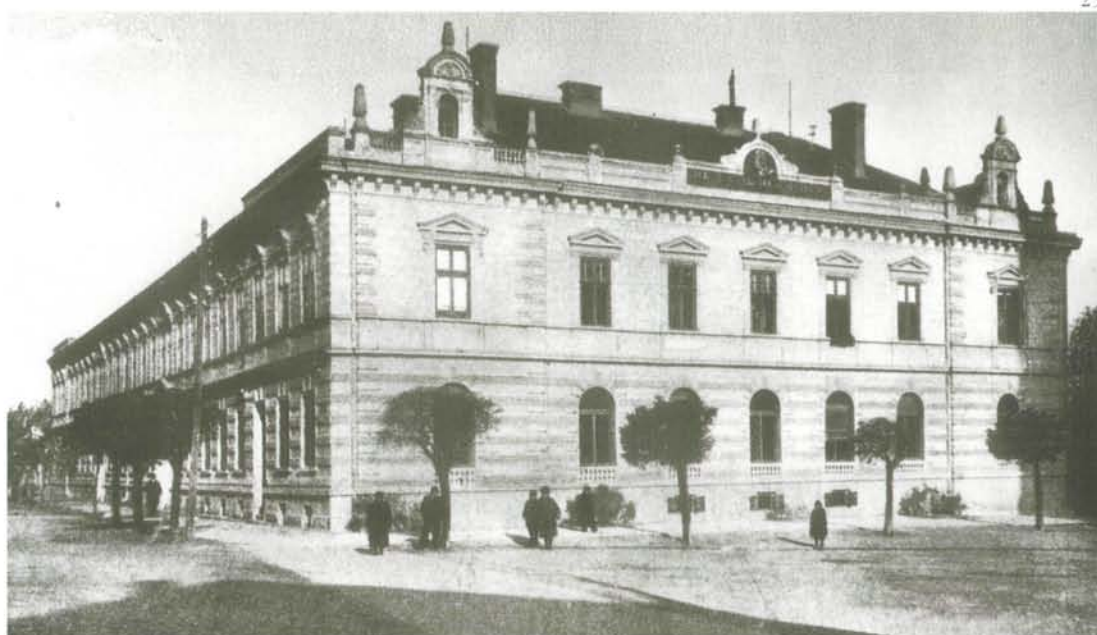

24.

24.
Az 1869-ben alapított Zalaegerszegi
Takarékpénztár székháza 1905 körül.
1889-90-ben épült, benne irodák mellett
bérlakások is voltak.

25.
A takarékpénztár székháza és környezete
1913 körül.

25.

26.
28.

27.

26-27.
Bogay Elemér főispáni titkár és Koller Vilma, egy
zalaapáti földbirtokos leánya eljegyzésük idején,
1898-ban.

28.
Az ifjú házaspár Werbőczy utcai házuk előtt
családi hintójukban, hátuk mögött a kocsis.

Kummer Gyula cukrászdája és Kávéháza Zalaegerszeg

29.

29.

A múlt század végén emeletesre épített kávéház 1913 körül, a Batthyány utca elején.

30.

A kávéházhoz közeli Deák tér a századelőn. Árnyas fái alatt sétálni és pihenni, időnként zenét hallgatni is lehetett.

30.

31.

32.

31.
A törvényház új szárnyának homlokzata a Várkör utcában 1907-ben.

32.
Schütz Sándor és Fia áruháza és kékfestőgyára a Körmendi utca és a Jákum Ferenc utca sarkán a századforduló tájékán.

33.
A Kazinczy tér 1913 körül.

34.
A Központi Kávéház a
Körmendi (ma Rákóczi) utca északi ház-
sorában a Sütő utca sarkán 1900 körül.
A másik emeletes ház Schütz Sándor
1899-ben épült áruháza.

35.
A Rákóczi utca déli oldala a múlt század
végén épült rangos lakó és üzletházakkal.
1905 körül.

34.

35.

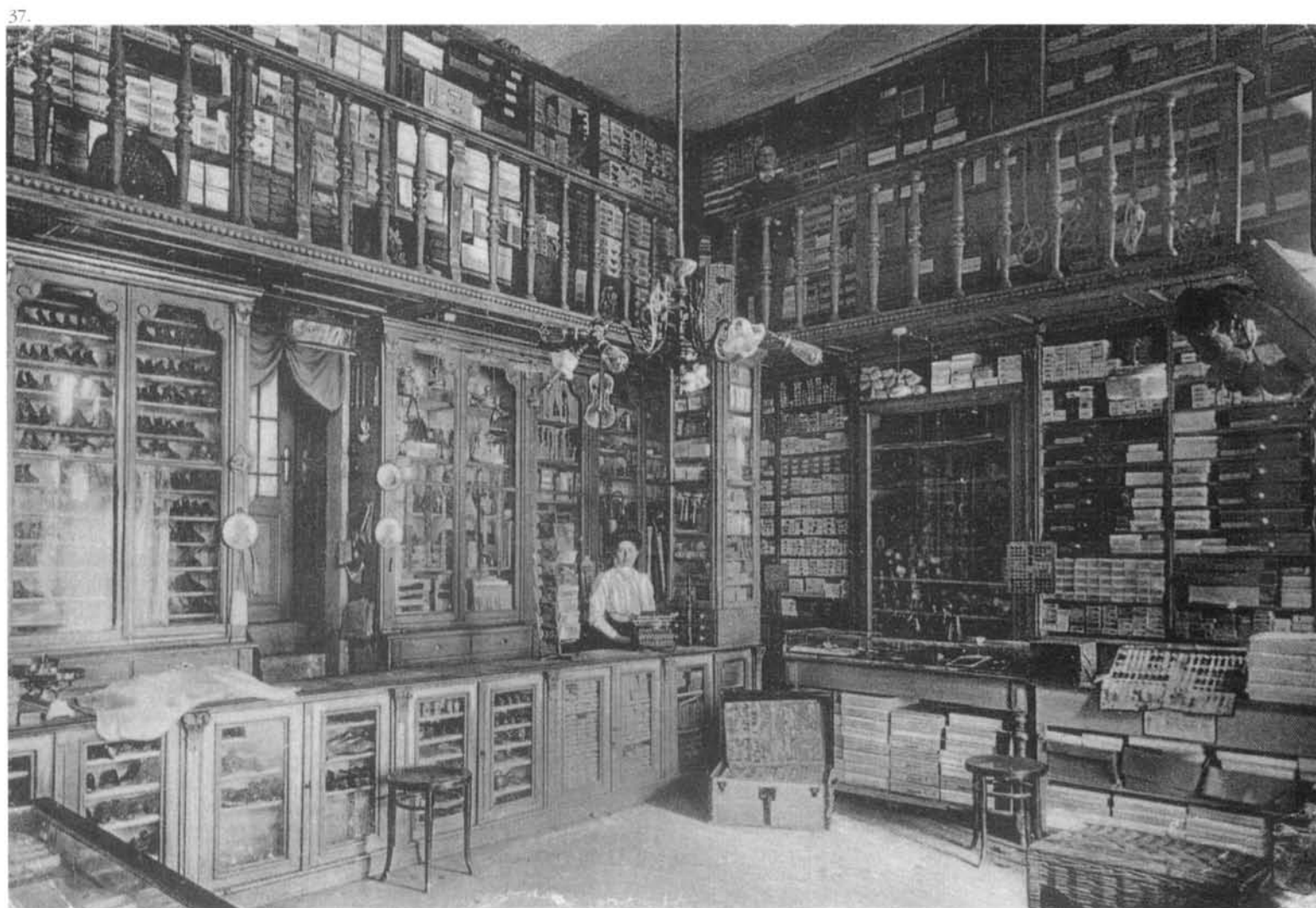

36.

36.
A Kazinczy tér északi házsora 1905 körül. Egyik legszebb épülete a romantikus stílusú Korona Szálló.

37.
Ifj. Horváth Jenő elegánsan berendezett ruházati üzlete a század elején.

38.

38.
A Kazinczy tér 1903 körül.

39.
A Magyar Királyi Pénzügyigazgatóság 1889-ben költözött be a várostól bérelt, újonnan épült székházba.

39.

40.

40.
A zalaegerszegi iparosok dalárdája 1910 körül.

41.

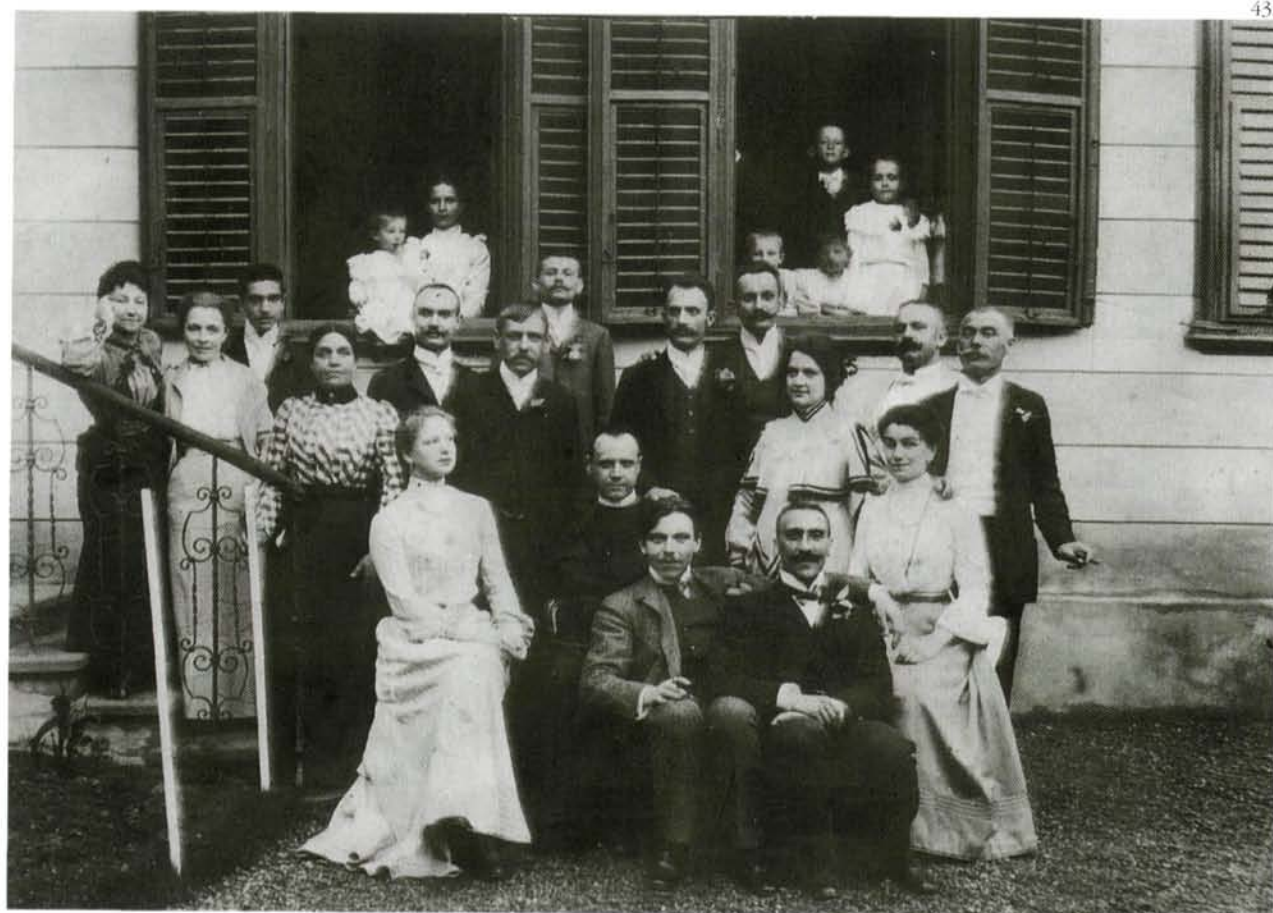
41.
A zalaegerszegi iparoskör színjátszó csoportja
1917-ben.

42.
Az 1897-ben épült zalaegerszegi
főgimnázium 1905 körül.

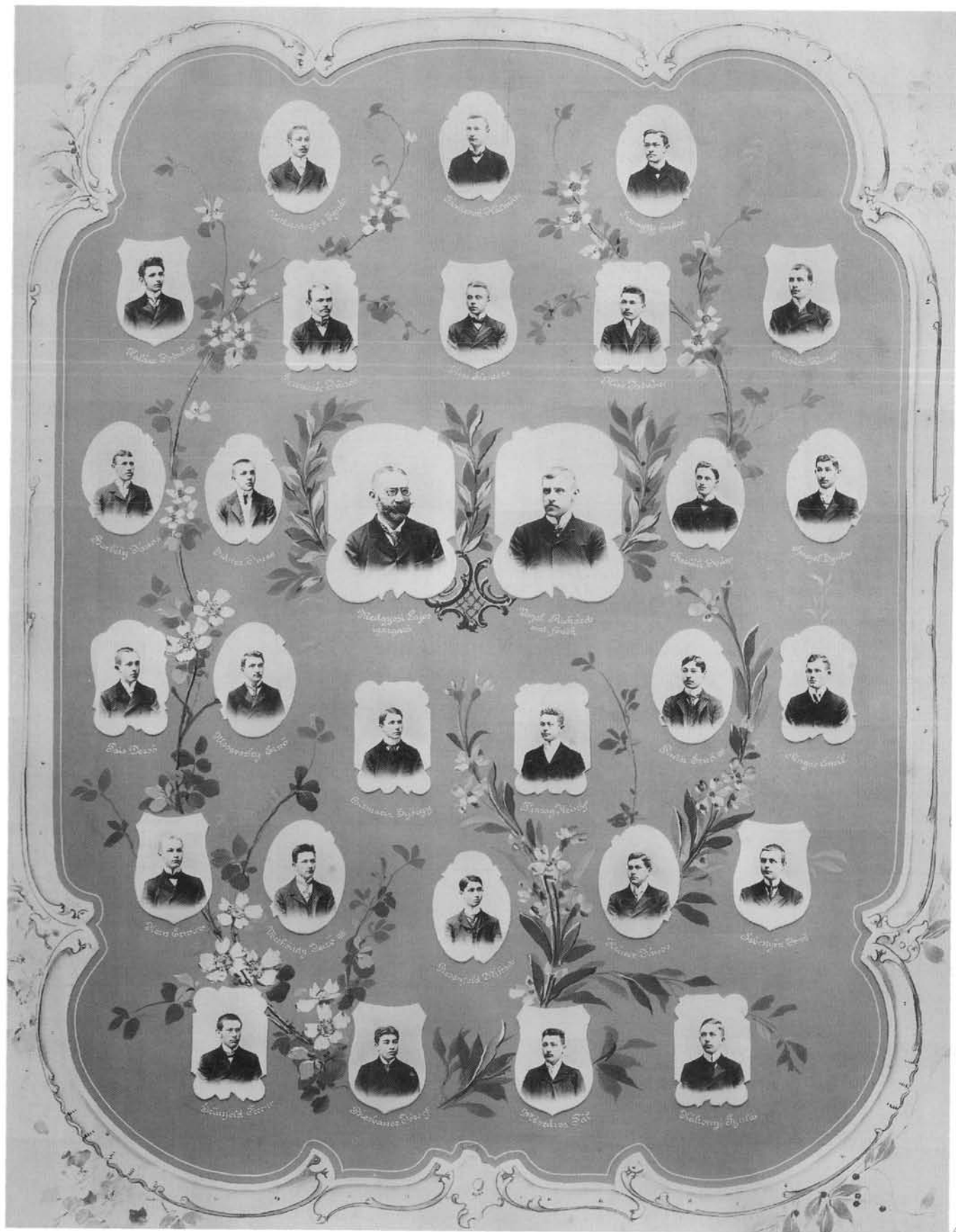
43.
Az állami főgimnázium első tanári
testülete vendégségben Szigethy
Elemér ügyvédnél 1900 körül.

42.

43.

44.
A gimnáziumban 1904-ben végzett osztály tablóképe,
a diákok között Pais Dezső, a később híressé vált
nyelvész, és Grünfeld Ferenc, aki Mező Ferencként lett
neves sporttörténész.

45.
A polgári leányiskola 1906-ban épült új épülete az egykori
Wlassics (ma Ady) utcában a zsinagógával szemben.

46.
A polgári leányiskola végzős hallgatói 1914-ben.

45.

46.

Áll. felső kereskedelmi iskola

Zalaegerszeg

47.

Az állami felső kereskedelmi iskola 1913-ban a Wlassics Gyula utcában, mögötte az elemi iskola.

48.

Elemi iskolás gyermekek kézimunka órán 1902 körül.

47.

48.

49.
Udvardy Ignác, a polgári fiúiskola, majd a kereskedelmi iskola igazgatója 1905-ben.

50.
Az állami felső kereskedelmi iskola növendékei hittanárjukkal 1910 körül.

49.

50.

51.

52.

51.
Ünneplő tömeg a zsinagóga előtt az épület avatásakor
1904. szeptember elsején.

52.
Látkép az 1903-1904-ben épült impozáns zsinagógával
1910 körül.

53.
Morandini Tamás építési vállalkozó munkatársaival
1899-ben.

53.

54.

Bérharcos építőmunkások sztrájkantányájukon, a Grünwald vendéglőben 1904-ben.

55.

A Megyeház (ma Széchenyi) tér 1910 körül.

56.

A Kossuth Lajos utca 1905 körül. A takarékpénztár tornyos épületét 1899-ben emelték, ma a Budapest Bank székháza.

54.

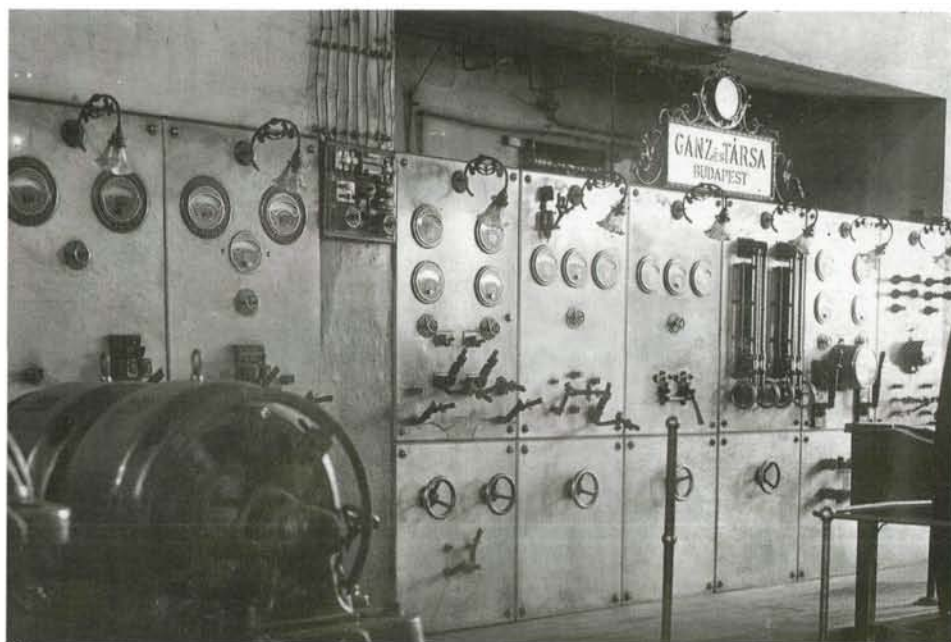

55.

56.

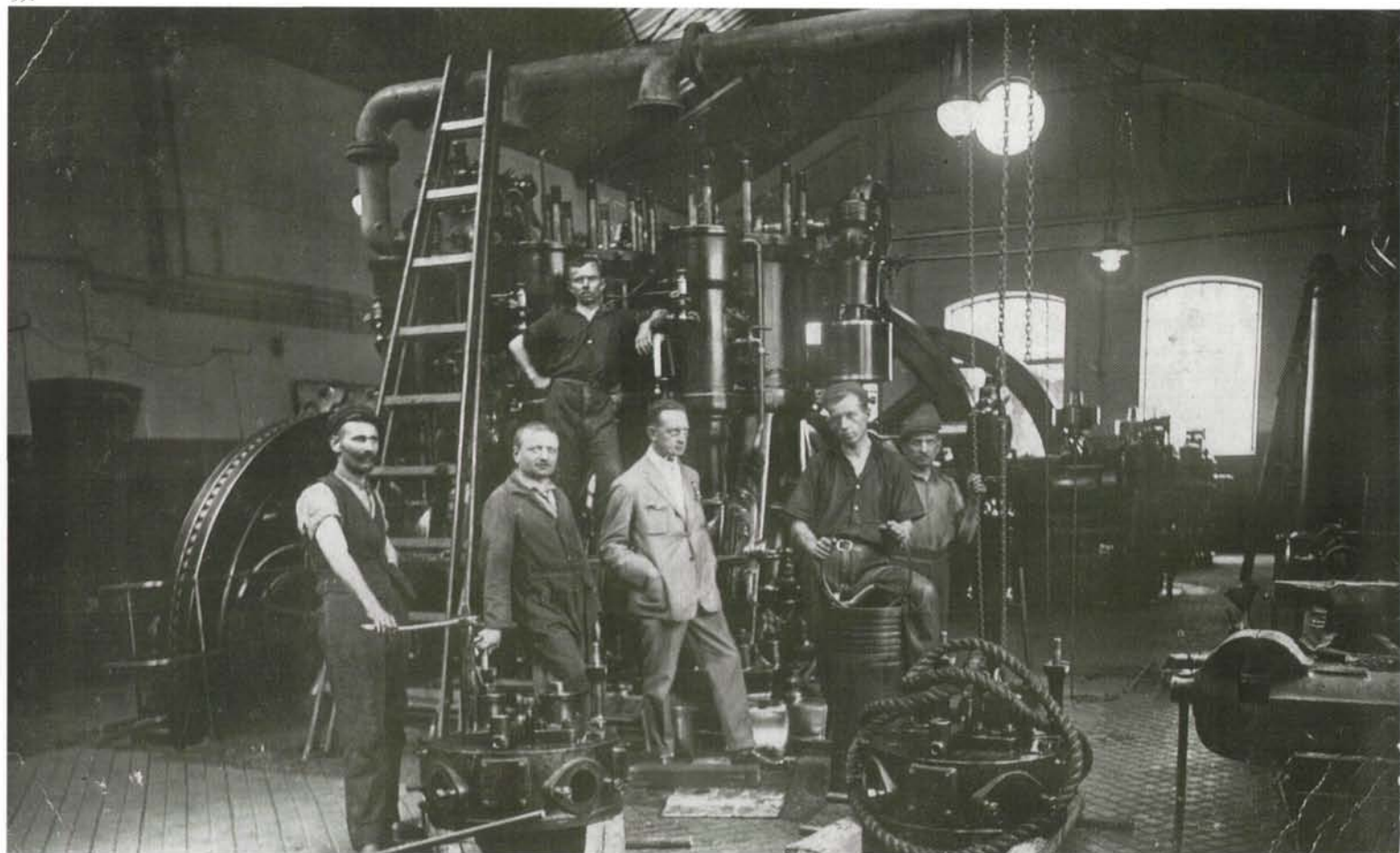

57.

58.

59.

34

57.

A Ganz és Társa Villamossági RT.
kapcsolótáblája a villanytelepen 1912-ben.

58.

Villanyerőre berendezett műköszörűs, késműves és
acélárú üzlet a Kossuth úton 1910 körül.

59.

1905-ben kezdték építeni a villanytelepet a mai Petőfi
iskola helyén, mely 1906-tól szolgáltatott áramot.

60.

A főutca 1910 körül.

61.

Az Udvardy ház udvara a Kossuth úton 1910 körül.

62.

Keresztury József ügyvéd gyermekei 1907 körül.
A jobb oldalon álló sapkás kisfiú Keresztury Dezső,
később neves költő.

60.

61.

62.

35

63.
64.

63.
Az evangélikus templom 1907-ben.

64.
A vásártér az evangélikus templommal és a magyar királyi csendőrlaktanyával 1913-ban.

65.
A pályaudvar 1913-ban.

66.
A pályaudvar peronja 1912 körül.

Zalaegerszeg – Vásvuti állomás

*Arma d'eli vorrat
val börföltére
startal...*

65.
66.

67.

67.
Századeleji strand a Zalán a kaszaházi malomnál.

68.
Grész János, a malom tulajdonosa családjával Kaszaházán
1905 körül.

69.
Kováts István számvívó őrmester és felesége, Polhammer
Mária 1903 körül.

70.
A magyar királyi huszárlaktanya 1910 körül.

71.
Szalay Ferenc csizmadiamester és családja 1897-ben.

38

69.

Zalaegerszeg — M. kir. huszár laktanya

70.

71.

72.

73.

72.

Németh Gábor kályhásmester és családja 1900 körül.

73.

Fülöp János könyvkötő és könyvkereskedő várandós feleségével és három kislányával 1913 körül.

Néhány évvel ezelőtt Zalaegerszeg még úgy volt ismert az ország közönsége előtt, mint „porosáros göcseji nagy falu”, amelyet megtekinteni sem érdemes. Ma pedig már joggal viseli a „virágos város” címet, mert a szépülés terén óriási lépésekben halad előre. Zalaegerszeg, az ország legszebb vármegyéjének székhelye, nem marad már a többi székhelyek mögött külső csín tekintetében. Évről évre szépül a város.... Az állomás, zárda és kórház környéke, a Kossuth Lajos, Batthyány és Wlassics utcák, a kis terek mind arról tanúskodnak, hogy jól kidolgozott terv szerint történik a szépítés, és még azok az utcák is kellő gondozásban, rendezésben részesülnek, amelyek felől azt tartottuk hogy még hosszú évtizedeken keresztül járhatatlanok maradnak.

(Zalamegyei Újság, 1934. április 22.)

74.
75.

76.

74.
Egy tipikus kisváros látképe 1928-ból.

75.
Látkép az Arany Bárány szállodával és a város délnyugatról ölelő dombosrral
1930 körül.

76.
Látkép a Kazinczy térről és a várost délről határoló dombokkal, 1928.

77.
A Széchenyi tér. Jobbról a posta bejárata, mögötte a volt aggápolda, melyben
akkor a városi hivatalok egy része működött, balról az apró üzletházak
mögött a megyeháza az 1930-as évek elején.

78.
Eső utáni hangulat egy 1931-ben postára adott képeslapon. A megyeház előtti
épület sarkán volt a Mándi patika.

ZALAEGRSZEG. Látkép.

77.

78.

ZALAEGRSZEG. Uccai részlet a Megyeházzal.

79.

80.

79.
A városháza és környéke 1927-ben.

80.
Piac a Kazinczy téren 1920 körül.

81.
Hetivásár árusai és vásárlói a Kazinczy téren a városháza előtt 1935 körül.

81.

82.

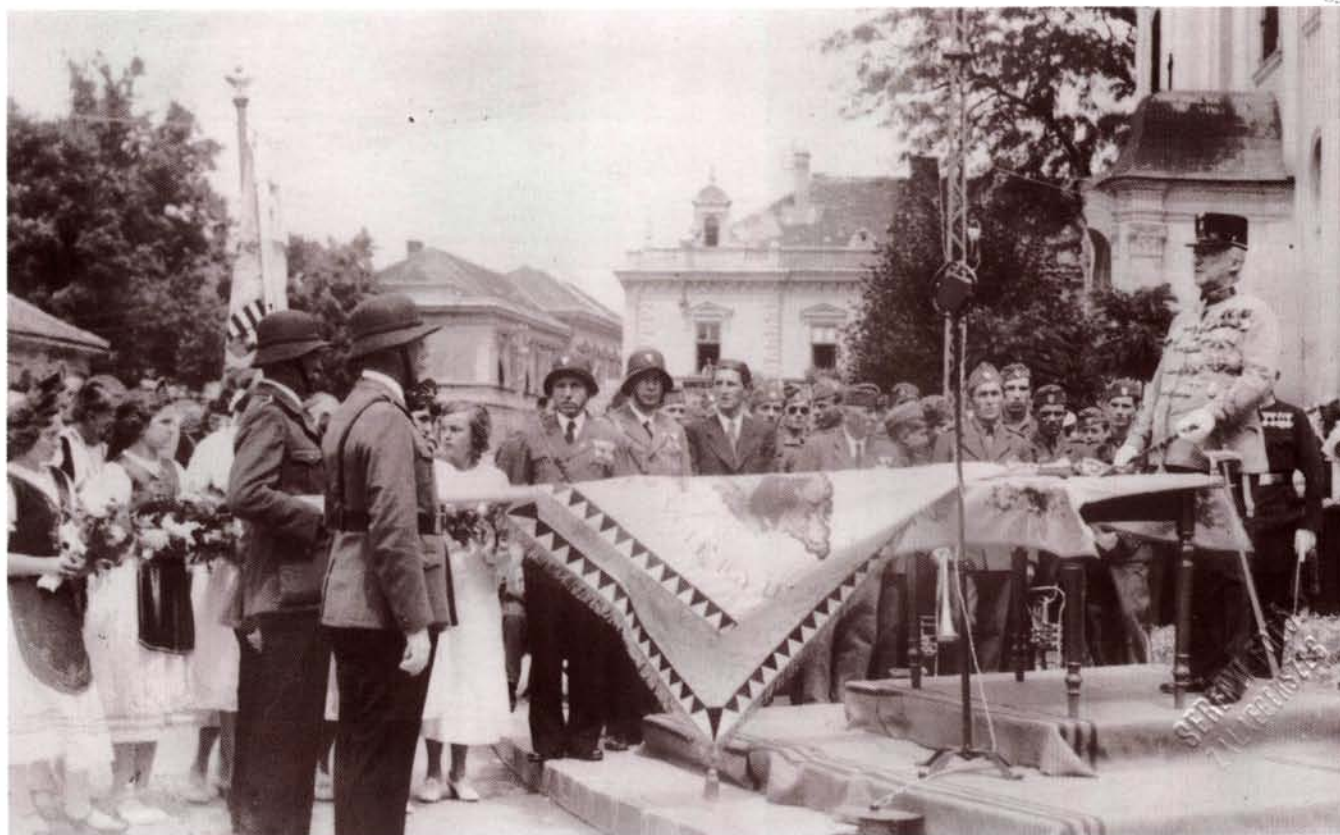
A plébánia 1936-ban új emeletet és díszesebb homlokzatot kapott a város címerében is szereplő Mária Magdolna ábrázolással.

83.

A város főtere gyakran volt színtere a városban zajló ünnepi eseményeknek.
József főherceg 1938. július 19-én a zalaegerszegi frontharcosok zászlaját avatta.

82.

83.

84.

85.

86.

46

87.

88.

84.

A megyeháza Kotsis Iván tervezte szép neobarokk homlokzata 1930 körül.

85.

1936. november 25-én iktatták be gróf Teleki Béla főispánt a megyeháza üléstermében.

86.

A főispán és kísérei a miséről a megyeházára tartanak.

87.

Fiat bérautó az Arany Bárány szálloda előtti „platz”-on 1934 körül. Háttérben a plébánia épülete látható.

88.

A Kazinczy tér a templomkerttel, a plébániatemplommal 1927-ben.

89.

A barokk templom díszesen festett belső tere Johann Ignaz Cimbal freskóival és céhzászlókkal 1934-ben.

90.

„Történelmi levegő lengi körül a törvényszék épületét”. Zalaegerszeg megyei város által kiadott képeslap 1934-ből.

89.

90.

91.

92.

91.
Kaszter Ödön „Szentlélek” patikája a Kazinczy
térén 1930 körül.

92.
A Kazinczy tér keletről fényképezve 1934 körül.

93.

93.
Az 1924-ben épült emeletes postapalota.

94.
Kezelőnők a posta telefonközpontjában a
30-as években.

94.

95.

A Wlassics Gyula utca a magyar királyi polgári leányiskolával 1927-ben.

96.

Farkasovszky Terike tánctanárnő a polgári leányiskola növendékeivel egy tánciskolai rendezvényen az 1930-as évek végén.

95.

96.

97.

98.

97.
A polgári fiúiskola 1938-ban épített új otthona.

98.
A katolikus ház a Vass József (ma Petőfi Sándor) utcában 1927-ben.

99.
Pettyes bál a katolikus körben 1936-ban. A fiatalok közt középpütt Farkasovszky Terike táncitanárnő.

99.

100.

101.

102.

100.

Ünneplők csoportja az egerszegi gazdakör épületének avatásakor 1929-ben, a Pázmány Péter utcában.

101.

A zalaegerszegi iparosok dalárdája 1933. május 24-én ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját.

103.

102.

A Rózsa liget (ma Béke liget) az Erzsébet királyné (ma Kosztolányi) út mellett, telepítésének első évében, 1929-ben.

103.

A munkásdalárda az 1934-es miskolci dalosversenyen.

104.

A Rózsa liget az országzászlóval 1935-ben.

104.

105.

106.

107.

108.

54

105.
A kórház épülete az 1912-ben épült kórházkápolnával
1935-ben.

106.
Fiatal nők az egyik sétány padján 1935 körül.

107-108.
Az új vasútállomás 1930 körül.

109.

István király ereklyéjét, a „Szent Jobb”-ot vivő egyházi férfiak
és a kísérő koronaőrök a vasútállomás épülete előtt
1938. június 13-án.

110-111.

A Szent Jobbot fogadó előkelőségek.

109.

111.

110.

112.

113.

114.

115.

112.

Az Országos Nép és Családvédelmi Alap támogatásával épült 39 házból álló un. ONCSA telep avatása
1943. november 28-án.

113.

A vasútállomással szemben kialakított szép park, háttérben a Notre-Dame zárda 1930 körül.

114.

A Notre-Dame zárda épülete 1935-ben.

115.

Az internátus bejárata.

116.

117.

Zalaegerszeg: Csány László szobra.

116.

A Csány László tér az evangélikus templommal és a vasutas házakkal 1930 körül.

117.

Istók János szobrászművész Csány László szobra 1935 körül.

118.

119.

118.
A református templom alapkö letételi ünnepségének közönsége, háttérben a harmadik MÁV házzal.
1940. szeptember 22.

119.
Az alapokmányt Teleki Béla főispán írta alá, mellette Fejes Gábor nagyrákosi lelkész, az őrségi
református egyházmegye esperese, háttal Fekete Károly egerszegi lelkész.

120.
Az épülő templom 1941-ben.

59

121.

122.

121.
A Kálvária kápolna és temető 1935 körül.

122.
A húsvéti határjárás szokásának felelevenítése 1935 körül.

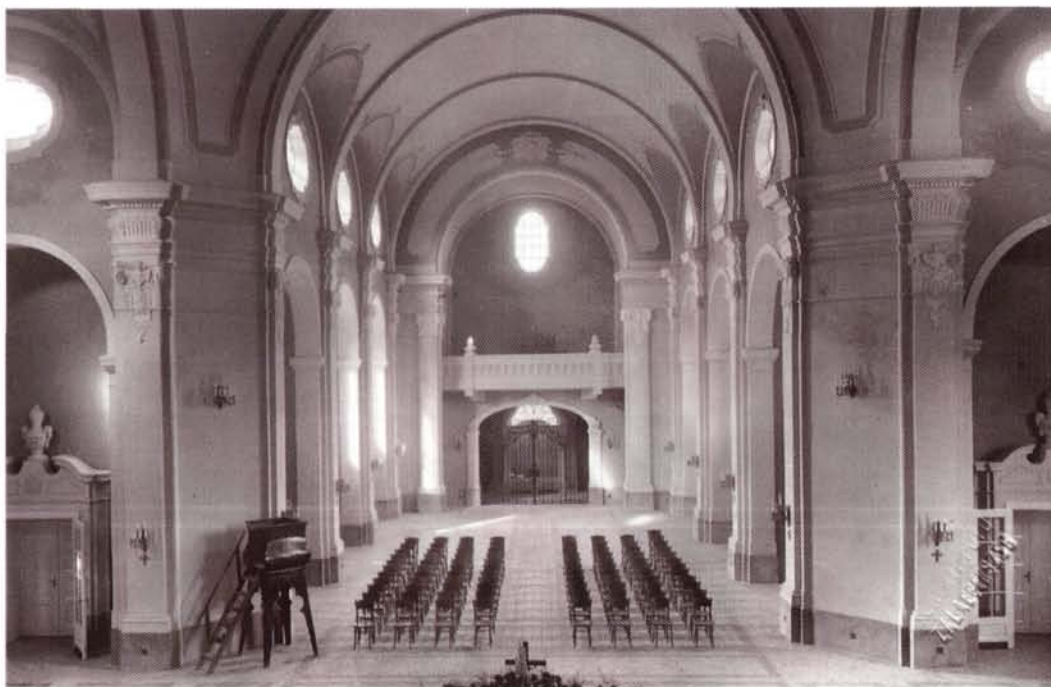
123.

123.
Az olai Ferences templom és kolostor környéke 1930 körül. A monumentális épületegyüttes az egykori huszárlaktanya lovardájának helyére épült 1925-26-ban

124.
A város életében nagy jelentőségű templomépítkezésre felügyelő templomépítő bizottság.

124.

125.

125.
A templom belső képe 1927-ben.

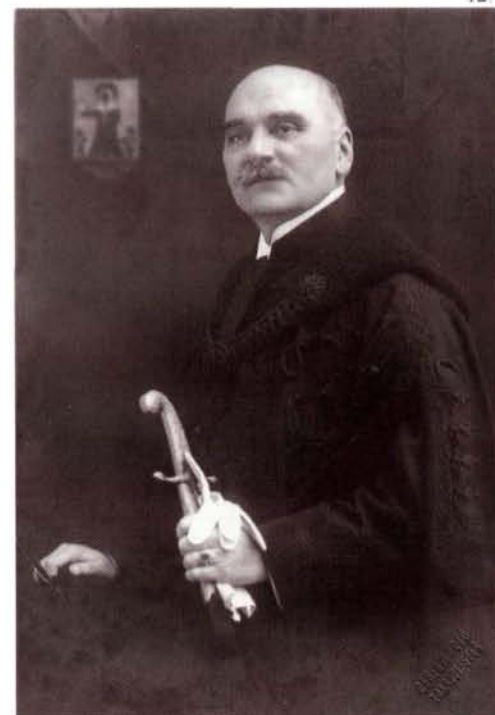
126.
A ferences kolostor első szerzetesei 1927-ben.

127.
Czobor Mátyás polgármester portréja 1927-ben.

126.

127.

128.

128.
Hazafias virágkompozíció az első világháborús emlékmű előtt a
Horthy (ma Október 6.) téren 1940 körül.

129.

129.
Egerszegi regruták megemlékeztek az első világháború halottairól
1942 októberében.

130.
Hősi és hadifogoly temető az egervári országút mellett 1935 körül.

130.

131.

132.

133.

134.

131.

Az első világháború idején épített fogoly-, majd internálótábor megszűntetésekor, 1924-ben.

132.

Az Országos Munkásbiztosító Intézet munkásszanatóriuma tüdőbetegek számára 1930 körül.

133.

Az 1929-ben épült államrendőrségi palota a Jókai utcában 1935 körül.

134.

A pénzügyi palota az Erzsébet királyné utcában 1939-ben.

135.

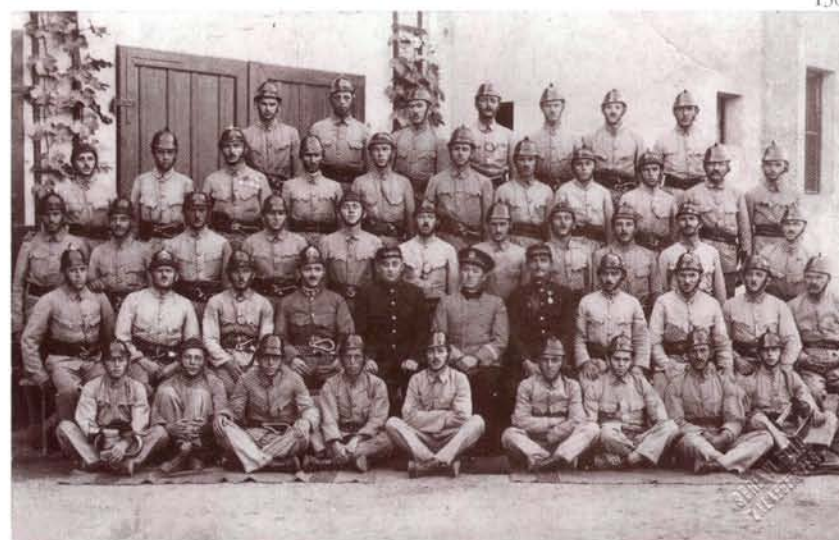
Az 1926-ban épült emeletes, nyílt teraszos, őrtornyos tűzoltó laktanya és szertár a gimnázium mellett az 1930-as években.

136.

Önkéntes tűzoltók csoportja a 20-as évek végén.

135.

136.

137.

138.

137.
Szitásműhely az egykori Alsó utcában 1930 körül.

138.
Nagy János asztalosműhelye a Kossuth úton 1930 körül.

139.
Schütz Áruház és Képfestőgyár tulajdonosa Schütz Frigyes, személyzete és munkásai 1935 körül.

140.
Juhász József könyvkötőmester 1920 körül.

139.

140.

141.

Németh László üzlete a Kossuth Lajos utcában 1928 körül.

142.

Gyerekek fagylaltárrussal a Wlassics Gyula (ma Ady Endre) utcában 1940 körül.

143.

Cserkészüzlet a Kossuth Lajos utcában 1940-ben.

142.

143.

144.

145.

146.

68

144.

Miklós János vegyeskereskedése Olában 1927-ben.

145.

Németh István földműves és hat gyermeke 1920 körül.

146.

Kakas Ágoston nyomdász és családja házuk udvarán 1929-ben.

147.

147.

A Gosztonyi vendéglő személyzete bankettre megterített asztalokkal 1926 körül.

148.

Mulatozó férfiak Becsliban 1928-ban. A fiatal hegedűs Dandi Kis Károly, a közismert és kedvelt, zenét is szerző cigányzenész.

148.

149.

149.
A kórház teniszező orvosai és ápolói 1920 körül.

150.

150.
A Zalaegerszegi Torna Egylet focistái 1922-ben. A kapus Farkas Lajos.

151.

151.
A MOVE atlétái, a kegyeleti váltófutás győztesei 1939-ben a Csány László vándordíjjal.

152.

Strandfürdő a Zala partján 1930 körül.

153.

A város egyik korcsolyapályája 1940 körül.

152.

153.

154.

155.

154.
Bádogdíszes kereszt faragott korpusszal az Egerszeg-hegyi kápolna mellett 1935 körül.

155.
Zsüpfedeles hajlék a Jánka-hegyen 1930 körül.

A /városfejlesztési/ terv alapján tovább iparosodik és fejlődik városunk. A tervet csak a lakosság segítségével, lendületes munkájával, a termelési és egyéb tervek maradéktalan teljesítésével tudjuk megvalósítani. A városfejlesztési terv megvalósításához szükség van és nélkülözhetetlen a lakosság társadalmi munkája is.

(Jegyzőkönyv a Városi Tanács üléséről.
1961. március 30.).

156.

158.

157.

156-157-158.

Marosán György és közönsége a szociáldemokraták naggyűlésén
1945-ben.

159.

Egyházi méltóságok az 1948 szeptemberében a Mária
Kongresszus zalaegerszegi rendezvényén.

160.

Hívők tömege a templom előtt a Marx (ma Kazinczy) téren.

159.
160.

161.

161-162.

1949. május 1. Tömeg a Marx téren és alkalmi transzparens a Rákóczi út elején.

163.

Felvonulók a Kossuth úton. A cipész szövetkezet óriás cipőmodelljén „olcsó cipőt a dolgozóknak” felirat.

162.

76

163.

164.

164-165.

A beszolgáltatás eredményének kihirdetése és a gabona zsákolása a Kossuth úti gabonarakárban az ötvenes évek elején.

166.

A zalaegerszegi Dicsőség Sztálinnak TSz. irodája és kultúrháza a beszolgáltatott gabonát szállító szekerekkel 1952-ben.

165.

166.

167.

167.

A „pontház”, a város háború után épült első városi bérháza a Széchenyi téren.

168.

A Kosztolányi utcai szép villasor mellé 1955-56-ban épített új lakóházak 1960 januárjában.

169.

A Népköztársaság út (ma Köztársaság) építése 1959-ben.

168.

169.

170.

171.

170.

Az 1951-ben épült ruhagyár a Lenin úton (ma Platán sor) 1959-ben.

171.

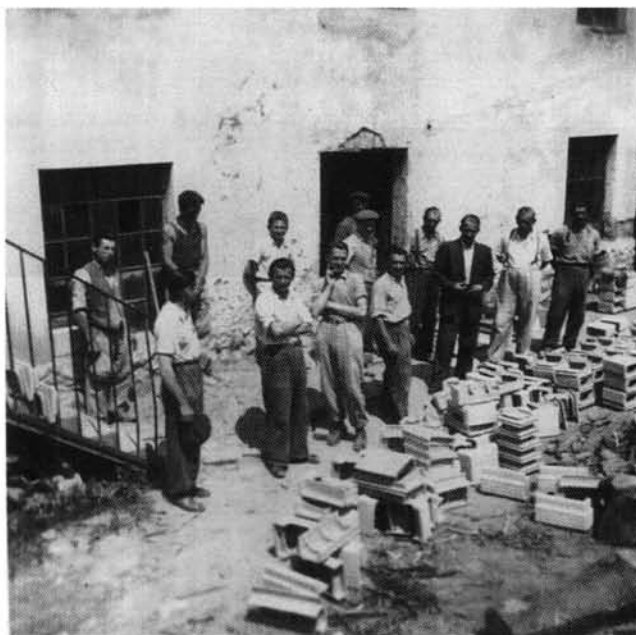
A ruhagyár dolgozói számára épített lakóházak 1957-ben a gyárral szemben.

172.

Látkép nyugatról, az Egerszeg-hegy felől 1957-ben.

172.

173.

175.

173-174.

A Németh-féle cserépkályhagyár udvara a munkásokkal 1951 körül.

175-176.

A cserépkályhagyár új csarnoka és fiatal munkásai 1959-ben.

177.

A nemesnépi harangláb mintájára 1935-ben épített un. revíziós harangtorony omladozó állapotban 1951-ben.

178.

A Kálvária temető közelében állították fel a Kávásról beszállított zsúpfedeles házat 1959-ben.

179.

A XVIII. században épült Hencz malom Olában 1955 körül. Ma a Göcseji Falumúzeum egyik szépen rendbehozott épülete.

174.

176.

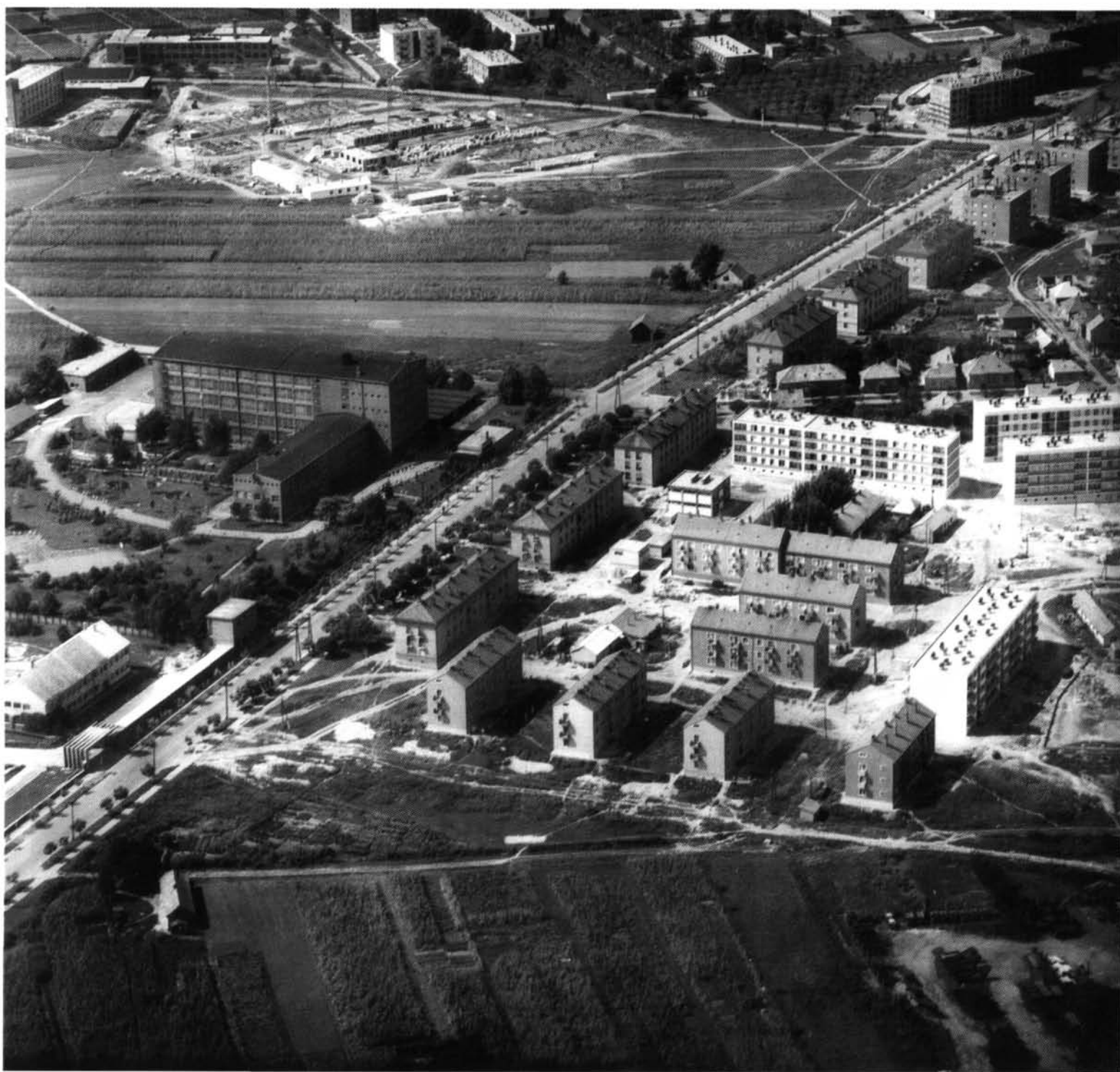
177.

178.

179.

180.

180.
A ruhagyár és környéke 1962-ben.

181.

181.
Zalaegerszeg központja 1962-ben.

Zalaegerszeg, this Transdanubian town of nearly sixty thousand inhabitants – nestling amidst the Zala mounds abounding in vine-lands, fruit-gardens and forests – keeps feast in 1997. The charter, in which its name was for the first time mentioned, was issued 750 years ago, in 1247. In this document the Veszprém Chapter gave instructions about the distribution of several churches' incomes, among them Mary Magdalene chapel in Zalaegerszeg. According to the evidences of the archaeological finds our ancestors had settled down in this area not at this time, but much earlier. On the birth of the charter it might have already been a place of importance. During the past hundred years the neighbouring, previously independent villages, have fused with the town and this way their past have become part of the history of Zalaegerszeg. Among these Ola was the first, the earliest document of which originates from 1236.

From the 14th century onwards an increasing number of documents display the shaping of Egerszeg's history. It is known that the religious services had been already held before 1389 in a stone- or brickwork church. The so called „Aranyoskúti forrás” (the Fountain of Aranyoskút) is mentioned in a charter of 1381, in which the southern boundary of the settlement was designated. This fountain exists even today, it is a field monument, its surrounding is a nature reserve. In 1446 Egerszeg was certainly a market-town. Though its authority didn't reach very far, it was the centre of a densely populated, developing area with numerous hamlets nearby. It was possessed by the Veszprém Bishopric from the 15th century onwards and by the Szombathely Bishopric from 1778. In 1524 it was the most important settlement in County Zala with its 129 registered serfs.

In the 1540s, to defend the settlement against the Turks, the town was fortified and in the same place, where now the County Court is, the Bishop's residence was rebuilt into a stronghold with earthen bastions and wooden towers. Its importance increased in 1600, after the fall of Nagykanizsa, the strongest castle of the county during the Turkish period. Egerszeg became the centre of the border fortresses in County Zala and at the same time the seat of the vice-generals. After 1690, when Kanizsa was recaptured, the system of the border fortresses lost its importance. The Bishop of Veszprém got back his properties and a great number of the former soldiers settled as vine-dressers or ploughmen.

After 1710 the meetings of the county council were more and more frequently held in Egerszeg, finally when the County Hall was built in 1732, it became the county seat. This position was beneficial to the development of public catering

and of craftsmanship. The settling officials demanded more new houses. Towards the middle of the century new guilds were established and the first shops were opened. The erection of the new parish church started in 1750 and a dwelling-house for officers was built in 1765.

303 houses and 1135 citizens were registered in 1748 and the population census taken during the reign of Joseph II listed 2881 citizens in Egerszeg and 6366 inhabitants in the surroundings. 110 craftsman families practised 24 different trades in 1770, most of them manufactured clothing.

The town became well known to the Hungarian public through the meetings of the county council held here. Although a printing house and a hospital were established, the pace of the town's progress was slow.

In 1851 Elek Fényes, in his work describing the country, mentions 4000 inhabitants, who were Catholics with the exception of 500 Hebrews, and who earned their living mainly from farming and then from crafts. A part of the city limits is sandy-soiled, but fertile, the vine-yards give good quality table wine and its large forest consists mainly of oaks. Besides the town's important buildings he mentioned also 9 annual fairs.

As most of the houses were made of wood and were tiled or thatched, outbreaks of fires were common. In the greatest fire of 1826 even the spire of the church burnt down. Very strict building rules were laid down: in 1839 the building of wooden houses was forbidden. In spite of this, 163 wooden houses, 380 thatched and 223 tiled buildings were registered in 1900.

The fact that the railroads avoided the town for a long time, hindered the development. Until 1890 passengers could only get on the train, which was already running between Sopron and Nagykanizsa since 1865, at the station of Zalaszentiván, 10 km from Egerszeg.

A spectacular development started in 1885, when Egerszeg was declared a corporate town, as the result of the movement led by its ambitious Mayor. Since that time it has belonged directly to the county and consequently its independence and authority had grown. The new leaders could take advantage of the new status as well as of the chances provided by the boom of the close of the century. They greatly aided the growth of the community which elected them, but at the cost of contracting a great debt. In 1890 the railway station was completed then two saving banks' head offices, a lodging-house yielded to the administration of inland revenue, Arany Bárány (Gold Lamb) Hotel, the Gymnasium, and the barracks were erected. Some attractive family houses were also built in

the main streets and on the squares. The County Hall was enlarged by an assembly room, a new floor was added to the Town Hall and a new prison-wing was built to the County Court.

At the beginning of this century a telephone system and electricity were installed and the Higher Elementary Girls' School was completed. The Lutheran and the Jewish believers celebrated the dedication of their churches. At this time two newspapers were already being published and the civil associations were in their glory. Through the complicated administration developed by the modern state organisation, Zalaegerszeg became a town of clerkship.

The last decade of the 19th century left to us the first photographs of the town. The citizens had already had their photos taken earlier but the streets of the town became motives of photos only towards the millennium. From the earlier periods we know only four drawings picturing Zalaegerszeg. The first postcards showing the town were dispatched at the end of the century. At the beginning they were produced using drawings, later photographs, in which also the citizens appear looking agape at the camera.

The rapidity of progress seemed to subside at the beginning of the First World War. In the Tens the town grew only with the building of the Catholic Journeymen's Association, then a sad sight, a large prisoner of war enclosure was established. The latter was converted into a detention camp, finally into a T.B. sanatorium.

Between 1920 and 1940 the increase of population was minimal. (The number of the citizens grew from 13.239 to 13.969, the number of the inhabitants of the surrounding settlements grew from 19.620 to 21.704.) The lack of water works and of drainage as well as of suitable roads caused many problems. In spite of these, the view of Egerszeg improved during those two decades. A splendid upper floor was added both to the County Hall and to the parsonage. The nunnery with the teachers' training-college and the church of Ola were completed, and also a new post office and a new railway station were built. The police, the health insurance, the fire-brigade and the administration of inland revenue got new head offices. New streets were opened, fine villas and family houses were built. László Csány statue (in preparation since 1907) was erected and precious good care was taken of the streets' nice appearance. Egerszeg's attribute „the flowery town” dates back to this time. Tourists' information about the town and its surrounding area called „Göcsej” were spread.

The architectural view of the town was diverse at this time. It means on the one hand that spectacular growth and mod-

ernisation took place, most of the buildings erected at that time are even today considered as useful and fine monuments. On the other hand they show the signs of rigidity in taste and of turning towards the past, as if the architects and the builders would have liked to compensate for the lack of earlier centuries' historic buildings of archaic atmosphere.

The Second World War and the air-bombings didn't cause considerable damages. But the removal of the Jewish citizens by force and their extermination was an irrecoverable loss. Part of the survivors also chose a new country.

Around 1950, after the reconstruction and after inflation was mastered, a new period began in the life of the town. The clothing-factory was built, in the next year the creamery, then the refinery were completed. Small workshops developed into factories.

The number of population quadrupled within four decades, the growth was especially dynamic in the Seventies. In 1980 about 55 thousand people lived here, which meant an addition of more than 40 thousand compared to the number of 1950. There was a great fluctuation of population in the town. A great number of the earlier leaders and of the wealthy citizens were forced to move around 1950. Some of them hid in the nearby vine-yards, others moved to distant parts of the country. Not only their valuables perished but they also took along their expertise and their memories.

The people crowding into the town from the surrounding villages caused changes. At the middle of the Fifties large-scale construction of flats began. (We close our picture book representing old Egerszeg with this decade.) New housing estates sprang forth at first in the plough lands, then the out-of-date, wet houses in the centre of the town were replaced by higher, finer, healthier homes, even if they were somewhat duller. Throughout painful but at the same time wonderful changes the town was successfully shaped humanly. This could only be done by having respect for nature that is allied with human beings. Our town is said to be, not only by its citizens, but also by visitors, a most pleasant place to live in.

This book, calling forth the past of our town, could come to life with the help of the Göcsej Museum and other public as well as private collections, with the help of enthusiastic citizens full of local patriotism, and the Municipal Council of Zalaegerszeg town of county rank at the 750th anniversary of the first mentioning of Egerszeg in written documents.

1. The view of Zalaegerszeg by Johann Le Dentu, 17th century.
2. A view of Zalaegerszeg from the west, before 1826.
3. A view of Zalaegerszeg, 1857. First published in the newspaper „Napkelet”.
4. The town centre in 1866. First published as a supplement of the newspaper „Vasárnapi Újság”.
5. Sketch map of Zalaegerszeg with the old street names, c. 1880.
6. The first known drawn postcard, showing the view and the important buildings of the town, mailed in 1898.
7. A view of Zalaegerszeg, c. 1900.
8. The Town Hall with shops in the ground floor, c. 1895.
9. Kazinczy Square with the new Town Hall (built in 1898), at the turn of the century.
10. Celebrating crowd in front of the Town Hall, c. 1900.
- 11-13. Dedication of the flag of the Craftsmen's Association on Kazinczy Square, 20 August 1900.
14. Vilma Varga, one of the wreathed girls of the ceremony.
15. Széchenyi Square, c. 1913. The towered building on the right is the former hospital built for the old and impoverished craftsmen, enlarged in 1800 with a chapel. At the turn of the century a new floor was added. On the top the poles holding the telephone-wire can already be seen. During the centuries it had various functions: it was hospital, post office and also health centre. (Nowadays the head office of the Post Bank.)
16. The former small houses and shops of Széchenyi Square, at the beginning of the century.
17. The County Hall, c. 1906. Built in the middle of the 18th century as soldiers' dwelling-house. Enlarged with a second floor in the middle of the 19th century. From 1872 the seat of the county offices. Today archive and block of offices.
18. Széchenyi Square with Arany Bárány (Gold Lamb) Hotel and hansom cabs, c. 1910.
19. Arany Bárány (Gold Lamb) Hotel, c. 1912. The town's most elegant hotel, built at the corner of the two main roads, was opened in 1894.
20. Portrait of Károly Kovács, Egerszeg's first Mayor, from his marble tombstone, erected out of respect for him by the town in 1904. It was standing on his honorary grave in the perished Wlassics Street cemetery. Nowadays it is set up on Károly Kovács Square.
21. Holy Trinity sculpture standing in front of the church-yard's fence which separated the Baroque Roman Catholic Church and the two-storey Baroque parsonage from Kazinczy Square, c. 1915.
22. The church, c. 1910.
23. Photograph of a wedding, at the beginning of the century.
24. The head office of the Zalaegerszeg Savings Bank (founded in 1869), c. 1905. It was built in 1889-90 and besides the offices there were also flats in it.
25. The head office of the Savings Bank and its surroundings, c. 1913.
- 26-27. Elemér Bogay, secretary of the Lord Lieutenant and Vilma Koller, daughter of a Zalaapáti landlord, at the time of their engagement in 1898.
28. The young couple, photographed in front of their house in Werbőczy Street, sitting in their coach, with the coachman at the back seat.
29. The two-storey café at the beginning of Batthyány Street (built at the end of the last century), c. 1913.
30. Deák Square, near the café, at the beginning of our century. The citizens could walk and rest under the shade of the trees, sometimes promenade concerts were given here. Ferenc Deák's statue by baron Miklós Vay, erected on behalf of the county and unveiled in 1879. Ferenc Deák (1803-1876) a landlord in County Zala, jurist and as member of Parliament he fought for progressive ideas. In 1848 he was Minister of Justice. The compromise of 1867 between Austria and Hungary is linked with his name.
31. The facade of the new wing of the Council Court in Várkör Street, c. 1907.
32. Sándor Schütz and Son's department store and blue dyeing factory at the corner of Körmendi Street and Ferenc Jákum Street, at the turn of the century.
33. Kazinczy Square. c. 1913.
34. The Central Café in the northern row of Körmendi (today's Rákóczi) Street on the corner of Sütő Street, c. 1900. The last two-storey house, built in 1899, is Sándor Schütz's department store.
35. The south row of Rákóczi Street, c. 1905. Some elegant dwelling-houses and shops, built at the end of the last century, can be seen there.
36. The northern row of Kazinczy Square, c. 1905. One of the most beautiful buildings there was Korona (Crown) Hotel in Romantic style.
37. Jenő Horváth Jr.'s elegantly furnished fashion shop.
38. Kazinczy Square, c. 1903.
39. The Royal Hungarian Administration of Inland Revenue moved into its new head office, rented from the town, in 1889.
40. The choral union of the Zalaegerszeg craftsmen, c. 1910.
41. The drama group of the Zalaegerszeg craftsmen in 1917.
42. The Zalaegerszeg Gymnasium (built in 1897), c. 1905.
43. The first teaching staff of the Zalaegerszeg Gymnasium on their visit to Elemér Szigethy advocate, c. 1900.
44. Group photograph of the seniors of the Gymnasium in 1904. Among the pupils Dezső Pais, who became a famous linguist, and Ferenc Mező, later Olympic champion, teacher and sports historian.

45. The new building of the Higher Elementary Girls' School, completed in 1906, in Gyula Wlassics (today's Ady) Street, opposite the synagogue.
46. School-leavers of the Higher Elementary Girls' School in 1914.
47. The State Higher Commercial School in Gyula Wlassics Street in 1913. In the background the elementary school.
48. Needlework lesson at the elementary school, c. 1902.
49. Ignác Udvardy, headmaster of the Higher Elementary Boys', later of the Commercial School, 1905.
50. The pupils of the State Higher Commercial School with their teacher of religion, c. 1910.
51. Festive crowd in front of the synagogue, celebrating the dedication of the building, 1 September 1904.
52. A view of the town, c. 1910, with the stately synagogue, built in 1903-1904.
53. Tamás Morandini, the town's most often engaged building contractor at the turn of the century. This photo, taken in 1899, shows him with his colleagues.
54. Construction workers on strike for better wages at the Grünwald Inn, 1904.
55. The County Hall (today's István Széchenyi) Square, c. 1910.
56. Lajos Kossuth Street, c. 1905. The towery building of the Savings Bank was erected in 1899. It is today the head office of the Budapest Bank.
57. The operating-board of the Ganz and Co. Electrical Corporation at the power plant in 1912.
58. A grinder, cutler and steelware shop, operating with electricity, in Kossuth Street, c. 1910.
59. The generator and the workers in 1912. The construction of the power plant began in 1905 in the same place where now Petőfi School is. The plant started to supply power in 1906.
60. The main road, c. 1910.
61. The court of the Udvardy house in Kossuth Street, c. 1910.
62. The children of József Keresztúry advocate, c. 1907. The young boy with a cap on the right is Dezső Keresztúry, later the famous poet.
63. The Lutheran church in 1907.
64. The market place with the Lutheran church and with the Royal Hungarian Gendarmerie barracks in 1913.
65. The railway station (completed in 1890) in 1913.
66. The platform of the railway station, c. 1912.
67. The open bath on the river Zala at the Kaszaháza mill, at the beginning of this century.
68. János Grész, the owner of the mill, and his family in Kaszaháza, c. 1905.
69. István Kovács, quartermaster-sergeant, and his wife, Mária Polhammer, c. 1903.
70. The Royal Hungarian Hussar barracks, c. 1910. The barracks were erected in 1885, later enlarged.
71. Ferenc Szalay, master boot-maker, and his family in 1897.
72. Gábor Németh, stove-setter, and his family, c. 1900.
73. János Fülöp, bookbinder and bookseller, with his pregnant wife and three daughters, c. 1913.
74. The view of a typical small town, 1928.
75. A view with Arany Bárány (Gold Lamb) Hotel and with the row of mounds embracing the town from south-west, c. 1930.
76. A view with Kazinczy Square and with the mounds bordering the town southwards, 1928.
77. Széchenyi Square at the beginning of the 1930s. On the right the entrance of the post office, behind it the town's office-building, the earlier alms-house. On the left, behind the small shops, the County Hall.
78. A postcard, mailed in 1931, reflecting the atmosphere after rain. On the corner, next to the County Hall, was the Mándi pharmacy.
79. The Town Hall and its surroundings in 1927.
80. The market on Kazinczy Square, c. 1920.
81. Stall keepers and buyers of the weekly fair in front of the Town Hall on Kazinczy Square, c. 1935.
82. In 1936 the parsonage got a new floor and a more decorative facade with a relief of Mary Magdalene, pictured in the same way as in the town's coat of arms.
83. The town's main square was often the site of celebrations. Archduke Joseph dedicated the flag of the Zalaegerszeg front-line soldiers, 19 July 1938.
84. The fine neo-baroque facade of the County Hall, designed by Iván Kotsis, c. 1930.
85. Count Béla Teleki Lord Lieutenant was inaugurated on 25th November 1936. The participants of the ceremony in the assembly room of the County Hall.
86. The Lord Lieutenant and his companions on their way from the church to the County Hall.
87. A Fiat taxicab at the stand in front of Arany Bárány (Gold Lamb) Hotel, c. 1934. In the background the parsonage's former facade.
88. Kazinczy Square with the church and the church-yard in 1927.
89. The inside of the Baroque church with guild-flags in 1934. The decorative frescoes by Johann Ignaz Cimbál.
90. „The atmosphere of history hovers about the County-court”. The building, erected by Franz Allio Austrian architect in 1730-32, is one of the town's most important Baroque monuments. The postcard dates from 1934.
91. Ödön Kaszter's „Holy Spirit pharmacy” on Kazinczy Square, c. 1930.
92. Kazinczy Square from the east, c. 1934.

93. The two-storey post office building, erected in 1924.
94. Switch board operators at the telephone exchange in the 1930s.
95. Gyula Wlassics Street with the Royal Hungarian Higher Elementary Girls' School, 1927.
96. Terike Farkasovszky dancing-mistress with the pupils of the Higher Elementary Girls' School at a programme of the dancing-school, late 1930s.
97. The new building of the Higher Elementary Boys' School, erected in 1938.
98. The Catholic House in József Vass (today's Sándor Petőfi) Street, 1927.
99. Potted ball at the Catholic Circle, 1936. In the middle: Terike Farkasovszky dancing-mistress.
100. People celebrating the inauguration of the building of the Egerszeg Farmer's Union in Péter Pázmány Street, 1929.
101. The choral union of the Zalaegerszeg craftsmen celebrated its 25th anniversary, 24 May 1933.
102. Rózsa (Rose)-garden (today's Béke (Peace)-garden) alongside Erzsébet királyné (Queen Elizabeth) Street (today's Kosztolányi Street) in 1929, in the year of its plantation.
103. The workers' choir at the Miskolc song festival, 1934.
104. Rózsa (Rose)-garden with the national flag, 1935.
105. The hospital with the chapel built in 1912. Photo dates from 1935.
106. Young ladies sitting on a bench on one of the town's promenades, c. 1935.
- 107-108. The new railway station, c. 1935.
109. Churchmen carrying the Holy Right Hand of St. Stephen and the escorting crown-guards in front of the railway station, 13 June 1938.
- 110-111. People of distinction receiving the Holy Right Hand of St. Stephen.
112. Inauguration of the so-called ONCSA habitation, consisting of 39 houses, 28 November 1943. The habitation was built through state support for large families.
113. The fine park opposite to the railway station with the Notre Dame nunnery in the background, c. 1930.
114. The Notre Dame nunnery, built in 1928, run elementary and higher elementary girls' school as well as a teachers' training-college. The photo dates from 1935.
115. The entrance of the nunnery's boarding-school.
116. László Csány Square with the Lutheran church and the railway employees' houses, c. 1930.
117. László Csány statue by János Istók (1873-1972), erected in 1931. The photo dates from c. 1935. László Csány (1790-1849), a landlord in County Zala, member of the opposition. In 1848-49 government commissioner and Minister of Transport and Works. In 1849 he was sentenced to death and executed.
118. Ceremonial laying of the foundation-stone of the Calvinist church, 22 September 1940. The railway employees' third house in the background.
119. Béla Teleki Lord Lieutenant signing the deed of foundation. Beside him: Gábor Fejes the Nagyrákos pastor and the dean of the Órség Calvinist diocese. On the right: Károly Fekete the Egerszeg pastor.
120. The Calvinist church under construction, 1941.
121. Mid-18th century Calvary chapel and cemetery, c. 1935.
122. Easter perambulation, c. 1935. This special folk custom preserved the elements of the medieval spring perambulation and, at the same time, combined it with a celebration of a victory over the Turks.
123. The Ola Franciscan church and cloister (built in 1925-26) and its surroundings, c. 1930. The monumental buildings replaced the riding-school stables of the former Hussar barracks.
124. The board supervising the construction of the church which later played an important role in the town's life.
125. The inside of the church in 1927.
126. The first Franciscan friars in 1927.
127. Mátyás Czobor (1875-1957) Mayor, 1927.
128. Flowers in front of the First World War Memorial on Horthy (today's 6th October) Square, c. 1940.
129. The Egerszeg recruits commemorate the fallen of First World War, October 1942.
130. Cemetery of heroes and prisoners' of war alongside the highway leading to Egervár, c. 1935.
131. The prisoner of war enclosure, established during the First World War, later detention camp. The photo was taken in 1924 at the time of its elimination.
132. In 1925 a workers' sanatorium for pulmonics was erected making use of the building materials of the detention camp.
133. The state police head-quarters, built in 1929, in Jókai Street, c. 1935.
134. The Inland Revenue head office in Erzsébet királyné (Queen Elizabeth; today's Kosztolányi) Street, 1939. The building is today the seat of the County Council.
135. The fire-station and depot beside the Gymnasium in the 1930s. The two-storey building with balcony and a watch-tower was erected in 1926.
136. A group of voluntary fireguards, late 1920s.
137. Sieve-maker workshop in the former Lower Street, c. 1930.
138. János Nagy's joinery shop in Kossuth Street, c. 1930.
139. Frigyes Schütz, the owner of the Schütz's Department store and Blue Dyeing Factory with his employees and workers, c. 1935.
140. József Juhász bookbinder, c. 1920.
141. László Németh's delicacy and grocery shop in Lajos Kossuth Street, c. 1928.

142. Ice-cream man and children in Gyula Wlassics (today's Endre Ady) Street, c. 1940.
143. A shop selling scout equipment, books, stationary and sports wear in Lajos Kossuth Street, 1940.
144. János Miklós' grocery's shop in the district Ola, 1927.
145. István Németh, ploughman, with his six children, c. 1920.
146. Ágoston Kakas, owner of a printing work, with his family in their garden, 1929.
147. The attendants and the tables, laid for a banquet, of the Gosztonyi's Restaurant, c. 1926.
148. Revelling men at the Becsali Restaurant, 1928. The young violin-player is Károly Dandi Kis, the well known and popular gypsy musician and composer.
149. The doctors and the nurses of the hospital at tennis, c. 1920.
150. The football players of the Zalaegerszeg Athletic Club, 1922. The goal-keeper was Lajos Farkas.
151. The winners of the László Csány commemorative relay race and the challenge cup, 1939.
152. The open bath on the river Zala, c. 1930.
153. One of the town's skating-rinks, c. 1940.
154. Cross with tin-plate decoration and wooden figure of Christ beneath the Egerszeghegy chapel, c. 1935.
155. Thatched cottage, Jánkahegy, c. 1930.
- 156-158. György Marosan and his audience at the congress of the social democrats, 1945.
159. Prelates at one of the programmes of the Mary Congress organised in Zalaegerszeg in September 1948.
160. Believers in front of the church on Marx (today's Kazinczy) Square.
- 161-162. 1 May 1949. The crowd on Marx Square and banners at the beginning of Rákóczi Street.
163. People marching in the May-Day procession in Kossuth Street. The employees of the shoemakers' co-operative carrying a huge shoe model with the placard „Cheap shoes for the workers!” on it.
- 164-165. Announcement of the results of produce delivery and sacking of wheat at the Kossuth Street granary, early 1950s.
166. The office building and the culture centre of the Zalaegerszeg agricultural co-operative, called „Glory for Stalin”, with carts carrying delivered wheat, 1952.
167. The town's first lodging-house, called „Pontház”, built in 1947-48 on Széchenyi Square.
168. The new lodging-houses built in 1955-56 beside the attractive row of villas in Kosztolányi Street. The photograph was taken in January 1960.
169. The construction of the People's Republic (today's Republic) Street, 1959.
170. The 1951 clothing-factory in Lenin Street (today's Platán sor (Platan Avenue)) in 1959.
171. The lodging-houses, built for the workers of the clothing-factory, facing the factory. The photo dates from 1957.
172. A view of the town from the west, from Egerszeghegy, 1957.
- 173-174. Workers in the yard of Németh's glazed stile stove factory (today's Zalakerámia Co.), c. 1951.
- 175-176. The new work-shop and the young workers of the glazed stile stove factory, 1959.
177. The 1935, so-called, „Reviziós” belfry patterned after the belfry of Nemesnép. The photo taken in 1951 shows the structure in ruinous condition.
178. The thatched cottage from Kávás was rebuilt close to the Calvary cemetery in 1959. According to the original plans that place should have been the site of the village museum but the wider area along the backwater of the river Zala with the Hencz's mill proved to be more suitable.
179. The 17th century Hencz's mill in Ola, c. 1955. Today one of the well preserved buildings of the Göcsej Village Museum. The first open-air village museum of Hungary was established around this historic monument. The exhibition, representing the folk building of Göcsej, was opened in 1968.
180. The clothing-factory and its surroundings in 1962.
181. The centre of Zalaegerszeg in 1962.

Im Jahr 1997 begeht die Stadt Zalaegerszeg in Transdanubien ein Jubiläum. Die Stadt liegt zwischen Weinbergen, Obstgärten und Wäldern, inmitten der Zalaer Hügellandschaft und umfaßt etwa 60.000 Einwohner. Im Jahre 1247, also vor 750 Jahren entstand jene Urkunde, in der der Name dieser Siedlung das erste Mal erscheint. In ihr hat der Veszprémer Erzkaplan über die Einkommensverteilung mehrerer Kirchen, darunter auch Bestimmungen zur Verteilung der Einnahmen der Maria Magdalena Kapelle zu Egerszeg festgeschrieben. Archäologische Funde zeugen jedoch davon, daß unsere Vorfahren dieses Gebiet nicht erst dann, sondern schon viel früher bewohnten. Zur Zeit als jene Urkunde entstand, mußte dieser Platz schon einige Bedeutung erlangt haben. Im Laufe der vergangenen einhundert Jahre gingen 17, früher eigenständige Dörfer im Stadtkern auf, so daß ihre Vergangenheit auch ein Teil der Geschichte dieser Stadt Egerszeg ist. Dazu gehörte am frühesten auch das Dorf Ola, welches 1236 erstmals schriftlich erwähnt wurde.

Ab dem 14. Jahrhundert zeugen immer mehr Dokumente von der Entwicklung der Stadt. So kennen wir eine Quelle, aus der hervorgeht, daß schon vor 1389 eine Stein- oder Ziegelsteinkirche ihre Gläubigen empfing. 1381 wird bei der Vermessung der südlichen Grenze der Stadt, die auch heute noch erkennbare, unter Landschaftsschutz stehende und durch eine Hinweistafel gekennzeichnete „Aranyoskut“-er (Goldbrunnen-) Quelle erwähnt. 1446 ist die Stadt mit Sicherheit Marktfleck, deren Grenzen zwar nicht sehr ausgedehnt waren, jedoch war sie der Mittelpunkt einer dicht besiedelten Landschaft mit kleinsten Dörfern. Ab dem 15. Jahrhundert gehörte sie zum Besitz des Veszprémer Bistums, ab 1778 zum Bistum Szombathely. Im Jahre 1524 wurden 129 Leibeigene gezählt, somit war diese Siedlung zu jener Zeit eine der bedeutensten im Komitat.

In den Jahren um 1540 befestigte man die Stadt zum Schutz gegen die Türken. Auf dem heutigen Deák-Platz entstand eine Burg mit Erdwall und Holzturm. Sie wurde nach dem Fall von Kanizsa, in den Jahren nach 1600, zur wichtigsten Burg der Türkenzeit und war Zentrum der kleinen Zalaer Grenzbürgen sowie Sitz des Vicegenarals. Nach der Wiedereroberung von Kanizsa 1690 büßte das System der Grenzbürgen seine Rolle ein. Der Veszprémer Bischof erhielt seine Besitzungen zurück. Ein Teil der Soldaten siedelte sich als Wein- und Ackerbau treibende Bürger an.

Nach 1710 hielt man hier immer häufiger die Komitatsversammlungen ab. Nach dem Bau des Komitatshauses (1732) wurde die Stadt zum ständigen Komitatssitz. Diese Aufgabe verhalf der Gastronomie und dem Handwerk zu Aufschwung. Die Ansiedlung der Beamten trieb den Wohnungsbau voran. Mitte des Jahrhunderts entstanden neue

Zünfte und die ersten Geschäfte wurden eröffnet. 1750 begann der Bau der neuen Pfarrkirche, 1765 wurde ein Offiziersquartier errichtet.

1748 zählte man in 303 Häusern 1135 Einwohner. Bei der Volkszählung unter Josef II. hatte Egerszeg 2881, auf dem heutigen Stadtgebiet 6366 Einwohner. 1770 gab es 110 Handwerker, welche 24 verschiedene Handwerke ausübten, wobei die meisten mit der Herstellung von Bekleidungsartikeln beschäftigt waren.

Durch die hier abgehaltenen Komitatsversammlungen wurde die Stadt in Ungarn bekannt. Es entstanden zwar auch eine Druckerei und ein Spital, jedoch ging diese Entwicklung nur langsam voran.

Elek Fényes berichtet 1851 in seinem Ungarn vorstellenden Buch über 4000 Einwohner, die mit Ausnahme von 500 Juden katholisch waren und sich hauptsächlich aus der Landwirtschaft und Handwerkerberufen ernährten. Ein Teil der weitläufigen Stadtgrenze bestehe zwar aus sandigem Boden, trotzdem wachse hier ein guter Tischwein; die großen Wälder bestehen meist aus Eichen. Neben der Aufzählung der wichtigsten Gebäude der Stadt schreibt er noch von neun Landesmärkten.

Der überwiegende Teil der Wohnhäuser bestand aus Holz, die meisten mit Stroh, aber auch Holzschindeln gedeckt, weshalb sie oft Opfer der Flammen wurden. Die größte Zerstörung richtete die Feuersbrunst von 1826 an, bei welcher sogar der Turmhelm der Kirche abbrannte. Es wurden immer strengere Baugesetze erlassen und 1839 der Bau von Holzhäusern gänzlich verboten. Im Gegensatz dazu wurden 1900 noch 163 Holzhäuser, 380 stroh- und 223 holzschindelgedeckte Gebäude gezählt.

Die Weiterentwicklung der Stadt stagnierte ohne den Anschluß an das Eisenbahnnetz. Bis 1890 konnten Reisende nur im zehn Kilometer entfernten Zalaszentiván einen Zug, auf der schon seit 1865 in Betrieb gegangenen Strecke zwischen Sopron und Nagykanizsa, erreichen.

Eine sichtbare Entwicklung der Stadt setzte 1885 ein, als ein ambiziöser zum Bürgermeister gewählter Rechtsanwalt erreicht hatte, daß Egerszeg als Stadt mit „geordnetem Rat“ anerkannt wurde. Von nun an gehörte sie direkt zum Komitat, ihre Befugnisse und Eigenständigkeit wuchsen. Die neue Führung erkannte und nutzte den neuen Status der Stadt, die Möglichkeiten des wirtschaftlichen Aufschwungs Ende des Jahrhunderts und trieb die Bereicherung der sie wählenden Gemeinschaft auch unter eigener Verschuldung voran. 1890 wird das Bahnhofsgebäude, später der Sitz zweier Sparkassen, das an die Finanzdirektion übergebene Mietshaus, das Hotel „Arany Bárány“ (Goldenes Lamm), das Gymnasium, die Kaserne und etliche schöne Bürgerhäuser entlang der Hauptstraßen und Plätze errichtet. Das Komitatshaus wurde um einen Versammlungsaal,

das Rathaus um ein Stockwerk, das Gericht um einen Flügel und das Gefängnis erweitert.

Anfang des Jahrhunderts gab es Telefon und Strom in der Stadt, man baute die Bürgerliche Mädchenschule, die evangelische Kirche und das israelitische Gebetshaus konnten feierlich von ihren Gläubigen eingeweiht werden. Es erschienen schon zwei Zeitungen in der Stadt und das bürgerliche Vereinsleben hatte seine Glanzzeit. Der moderne und komplizierte Bürokratieapparat wurde ausgebaut, wodurch sich Zalaegerszeg zu einer Beamtenstadt entwickelte.

Das letzte Jahrzehnt des 19. Jahrhunderts hinterläßt uns die ersten Fotografien aus der Stadt. Die Einwohner ließen sich schon seit längerer Zeit von den hierhergekommenen Fotografen verewigen, die Straßen der Stadt wurden aber erst um das Millennium ein Fotothema. Dem vorangehend kennen wir insgesamt vier Zalaegerszeg darstellende Zeichnungen. Ende des Jahrhunderts werden auch die ersten Ansichtskarten der Stadt versandt. Die ersten stammen noch von Zeichnungen, entstehen danach aber bald nach Fotografien, auf denen auch die „Fotomaschine“ bestaunende Bürger erscheinen.

Mit dem Beginn des ersten Weltkrieges wird gleichfalls der Aufschwung in der Stadtentwicklung gebremst. In den Jahren zwischen 1910 und 1920 errichtete man lediglich das Haus des Katholischen Junggesellenvereins und das zu trauriger Berühmtheit gekommene große Kriegsgefangenenlager. Letzteres wird Internierungslager und später Lungensanatorium.

Zwischen 1920 und 1940 hat sich die Einwohnerzahl kaum verändert. (Die Einwohnerzahl der Stadt wuchs von 13.239 auf 13.969, die Einwohnerzahl auf dem heutigen Gebiet der Stadt von 19.620 auf 21.704.) Das Fehlen von Wasser- und Abwasserleitungen und guter Straßen brachte viele Probleme. Das äußerliche Bild der Stadt entwickelte sich allerdings in diesen zwei Jahrzehnten zum positiven und wurde reicher. Das Komitats- und das Pfarrhaus erweiterte man durch ein verziertes Geschoß. Das Kloster mit dem Institut zur Lehrerinnenausbildung wurde gebaut, weiter die Kirche von Ola, die neue Post und der Bahnhof. Einen neuen Sitz bekamen die Polizei, die Krankenversicherung, die Feuerwehr und das Finanzamt. Es entstanden neue Straßen, schöne Villen und Familienhäuser. Die seit 1907 geschaffene László-Csány-Statue ließ man aufstellen. Auch wurde die Schönheit des Straßenbildes mehr beachtet und zu dieser Zeit beginnt man Zalaegerszeg als Blumenstadt zu erwähnen. In jenen Jahren setzt auch die Reklame für den Fremdenverkehr der Stadt und der Göcsej ein.

Das architektonische Bild dieses Zeitraumes ist recht widersprüchlich. Diese Bautätigkeit war einerseits eine sichtliche Erweiterung und Modernisierung, so sind doch die meisten

damals entstandenen Gebäude auch heute noch von Bedeutung für unsere Stadt und haben dadurch ihren Wert, andererseits zeigen sie deutlich die geschmackliche Versteinerung und die nach rückwärts in die Vergangenheit gerichtete Orientierung. Es scheint, als wollten Bauherren und Architekten, die aus dem vergangenen Jahrhundert als fehlend empfundenen historischen Häuser durch, mit einem geschichtlichen Flair umgebene Gebäude ersetzen.

Der zweite Weltkrieg und die Bombardierungen richteten an den Häusern der Stadt keinen nennenswerten Schaden an. Unersetzbarer Verlust bedeutet hingegen die Vertreibung und größtenteils Vernichtung der jüdischen Bevölkerung. Ein Teil der Flüchtlinge suchte sich eine neue Heimat.

Nach der Beseitigung der Kriegsschäden und der Bekämpfung der Inflation, vor allem um 1950 begann eine neue Epoche im Leben der Stadt. Die Kleiderfabrik wurde errichtet, im darauffolgenden Jahr die Butterfabrik, danach die Erdölraffinerie. Aus kleinen Handwerksbetrieben entstanden Fabriken.

In vier Jahrzehnten vervierfachte sich die Einwohnerzahl, besonders in den siebziger Jahren gab es einen großen Aufschwung. 1980 lebten etwa 55.000 Menschen hier; das sind 40.000 mehr als 1950. Viele kamen, viele verließen aber auch die Stadt. Einen Teil der Mitglieder der alten Stadtleitung und wohlhabendere Bürger wurden um 1950 ausgesiedelt. Einigen gelang es, sich in ihre nahe gelegenen Weinberge zurückzuziehen, andere zogen gleich in entferntere Gegenden. Nicht nur ihr Besitz wurde zerstört, sondern auch ihr Fachwissen und ihre Erinnerungen nahmen sie mit sich fort.

Die Zuwanderung aus den benachbarten Dörfern gab der Stadt ein neues Gesicht. So beginnt Mitte der fünfziger Jahre der massenweise Wohnungsbau. (Unser Bilderbuch über das alte Egerszeg endet mit diesem Jahrzehnt.) Zunächst wuchsen aus den umliegenden Feldern neue Wohnsiedlungen. Später errichtete man im Stadtzentrum, wo verfallene, feuchte Wohnhäuser standen, höhere, teils auch schönere, teils einförmige, in jedem Fall aber gesündere Wohnhäuser. Es gelang der Stadt inmitten dieser teils schönen, teil qualvollen Veränderungen mit Hilfe und Ehrfurcht vor der Natur ein menschliches Antlitz zu formen. Nicht nur die hiesigen Bewohner, sondern auch Besucher halten Zalaegerszeg für eine angenehme Stadt.

Vorliegendes Buch, welches die Vergangenheit unserer Stadt illustriert, entstand durch die Unterstützung des Göcsej Múzeum, verschiedener anderer Sammlungen, Privatsammlern, begeisterter Patrioten sowie des Rates der Stadt Zalaegerszeg anlässlich des 750. Jahrestages der ersten schriftlichen Erwähnung der Stadt.

1. Ansicht von Zalaegerszeg aus dem 17. Jahrhundert. Zeichnung von Johann Le Dentu.
2. Ansicht von Zalaegerszeg aus Westen, vor 1826.
3. Stadtansicht aus dem Jahre 1857, in der Zeitung „Napkelet“ erschienen.
4. Das Stadtzentrum im Jahre 1866, im Anhang der Zeitung „Vasárnapi Újság“ erschienen.
5. Skizze des Stadtplanes von Zalaegerszeg mit den alten Straßennamen, um 1880.
6. Die erste bekannte, gezeichnete Ansichtskarte mit der Stadtansicht und den bedeutensten Gebäuden, welche 1898 versandt wurde.
7. Ansicht von Zalaegerszeg um 1900.
8. Das Rathaus, im Erdgeschoß mit Geschäften, um 1895.
9. Der Kazinczy-Platz mit dem 1898 neu errichteten Rathaus, um die Jahrhundertwende.
10. Feiernde Menschenmenge vor dem Rathaus, um 1900.
- 11-13. Feierlichkeit zur Fahnenweihe der Zalaegerszeger Gewerbekörperschaft am 20. August 1900 auf dem Kazinczy-Platz.
14. Vilma Varga, eine der an der Feierlichkeit teilnehmende Kranzjungfer.
15. Der Széchenyi-Platz um 1913. Das herausragende Gebäude mit Turm auf der rechten Seite der Ansichtskarte ist das 1800 erbaute, ehemalige Spital mit seiner Kapelle für alte, alleinstehende Gewerbetreibende. Das Gebäude wurde um die Jahrhundertwende um ein Geschoß erweitert. Auf dem Dach sind schon die Halter für die Telefondrähte erkennbar. Das Gebäude erfüllte im Laufe der Zeit verschiedene Funktionen. So war es Krankenhaus, Post und Ambulanz. (Heute hat die Postabank hier ihren Sitz.)
16. Die kleinen Wohn- und Geschäftshäuser auf dem damaligen Széchenyi-Platz Anfang des Jahrhunderts.
17. Das Komitatshaus um 1906. Das Gebäude wurde in der Mitte des 18. Jahrhunderts als Soldaten- und Offiziersquartier errichtet. Es bestand ursprünglich nur aus dem Erdgeschoß, auf welches Mitte des 19. Jahrhunderts ein weiteres Geschoß aufgebaut wurde. Ab 1872 ist es Komitatssitz. Heute befinden sich hier das Archiv und andere Büros.
18. Der Széchenyi-Platz mit dem Hotel „Arany Bány” (Hotel zum Goldenen Lamm), mit davor parkenden Droschken (Fiakern), um 1910.
19. An der Kreuzung der zwei Hauptstraßen befindet sich das beste Hotel der kleinen Stadt, „Arany Bány”, welches 1894 eröffnet wurde. Um 1912.
20. Portrait von Károly Kovács, des ersten Bürgermeisters von Egerszeg. Die Stadt ließ dieses Marmordenkmal, nach seinem Tode, 1904 anfertigen. Es wurde am Ehrengrab, des heute nicht mehr existierenden Friedhofs in der Wlassics-Straße aufgestellt. Heute steht auf dem Károly-Kovács-Platz.
21. Die barocke römisch-katholische Kirche, das eingeschößige barocke Pfarrhaus und die Dreieinigkeitsstatue vor dem ehemaligen Kirchengarten, welche den Kazinczy-Platz begrenzte, um 1915.
22. Die Kirche um 1910.
23. Ein Hochzeitsbild Anfang des Jahrhunderts.
24. Sitz der 1869 gegründeten Zalaegerszeger Sparkasse, um 1905. Das Gebäude wurde 1889/90 errichtet und beherbergte die Büros sowie Mietwohnungen.
25. Sitz der Sparkasse und Umgebung, um 1913.
- 26-27. Elemér Bogayay, Sekretär des Obergespans und Vilma Koller, Tochter eines Gutsbesitzers während ihrer Verlobungszeit, 1898.
28. Das junge Ehepaar in ihrer Kutsche, hinter ihnen der Kutscher vor ihrem Haus in der Werbőczy-Straße.
29. Das Ende des vergangenen Jahrhunderts erbaute, eingeschößige Café-Haus, am Anfang der Batthyány-Straße, um 1913.
30. Der dem Café-Haus nahe gelegene Deák-Platz Anfang des Jahrhunderts. Unter den schattigen Bäumen konnte man spazieren und sich erholen, sowie gelegentlich auch Musik hören. Die Ferenc-Deák-Statue wurde im Auftrag des Komitates von Baron Miklós Vay geschaffen und 1879 eingeweiht. Ferenc Deák (1803-1876) war Gutsbesitzer im Komitat Zala, Rechtswissenschaftler, Vorkämpfer der fortschrittlichen Ideen und Parlamentsmitglied, 1848 Justizminister. Mit seinem Namen wird der Ausgleich zwischen Österreich und Ungarn 1867 verbunden.
31. Der Giebel des 1892 errichteten neuen Flügels des Gerichts in der Várkör- (Burg-) Straße, 1907.
32. Warenhaus und Blaumalereifabrik Sándor Schütz und Sohn an der Ecke der Körmender und Ferenc-Jákum-Straße, um die Jahrhundertwende.
33. Der Kazinczy-Platz, um 1913.
34. Das Café-Central in der nördlichen Häuserzeile der Körmender (heute Rákóczi-) Straße, Ecke Sütő-Straße, um 1900. Das letzte mehrgeschoßige Haus, welches 1899 errichtet wurde, ist das Warenhaus von Sándor Schütz.
35. Die südliche Seite der Rákóczi-Straße, wo Ende des Jahrhunderts herausragende Wohn- und Geschäftshäuser entstanden. Um 1905.
36. Nördliche Häuserzeile des Kazinczy-Platzes, um 1905. Eines der schönsten Gebäude ist das im romantischen Stil errichtete Hotel Korona (Hotel Krone).
37. Das elegant eingerichtete Konfektionsgeschäft von jr. Jenő Horváth am Anfang des Jahrhunderts.
38. Der Kazinczy-Platz, um 1903.
39. Das ungarisch königliche Finanzdirektorium bezog 1889 seine von der Stadt gemietete und neu errichtete Zentrale.
40. Der Gesangsverein der Zalaegerszeger Gewerbetreibenden um 1910.
41. Die Theatergruppe des Zalaegerszeger Gewerbevereins 1917.

42. Das 1897 errichtete Zalaegerszeger Hauptgymnasium, um 1905.
43. Die Mitglieder des ersten Lehrkörpers des staatlichen Hauptgymnasiums zu Gast bei dem Rechtsanwalt Elemér Szigethy, um 1900.
44. Die Klassentafel der Absolventen des Gymnasiums von 1904. Unter den Schülern befinden sich Dezső Pais, der später berühmte Sprachwissenschaftler sowie Ferenc Mező, späterer Olympiasieger, Lehrer und Sporthistoriker.
45. Das 1906 errichtete neue Gebäude der Bürgerlichen Mädchenschule in der Wlassics- (heute Ady-) Straße gegenüber der Synagoge.
46. Schülerinnen der Bürgerlichen Mädchenschule in ihrem letzten Schuljahr, 1914.
47. Die Staatliche Höhere Handelsschule in der Gyula-Wlassics-Straße, dahinter die Grundschule, 1913.
48. Grundschüler im Handarbeitsunterricht, um 1902.
49. Ignác Udvardy, Direktor der Bürgerlichen Knabenschule, später der Handelsschule, 1905.
50. Schüler der Staatlichen Höheren Handelsschule mit ihrem Religionslehrer, um 1910.
51. Feiernde Menschenmenge vor der Synagoge, anlässlich ihrer Einweihung am 1. September 1904.
52. Ansicht der 1903-04 errichteten schönen Synagoge, um 1910.
53. Tamás Morandini, Bauunternehmer mit seinen Mitarbeitern, 1899.
54. Um höhere Löhne streikende Bauarbeiter an ihrem Stützpunkt im Gasthaus Grünwald, 1904.
55. Der Megyeház- (Komitatshaus-) Platz (heute Széchenyi-Platz), um 1910.
56. Die Lajos-Kossuth-Straße, um 1905. Das Sparkassengebäude mit Turm wurde 1899 errichtet und ist heute Sitz der Budapest Bank.
57. Schalttafel der Ganz Elektrizitäts-AG aus dem Jahre 1905 im Elektrizitätswerk, 1912.
58. Mit Strom betriebenes Kunststeinschleif-, Messerschleif- und Stahlwarengeschäft in der Kossuth-Straße, um 1910.
59. 1905 begann der Bau eines Elektrizitätswerkes auf dem Platz der heutigen Petőfi-Schule. Seit 1906 wurde die Stadt mit Strom versorgt. Der Generator und Arbeiter des Elektrizitätswerkes, 1912.
60. Die Hauptstraße (Lajos-Kossuth-Straße) um 1910.
61. Hof des Udvardy-Hauses in der Kossuth-Straße, um 1910.
62. Die Kinder des Rechtsanwaltes József Keresztury um 1907. Der rechts stehende kleine Junge mit Mütze ist der später bekannt gewordene Schriftsteller Dezső Keresztury.
63. Die evangelische Kirche 1907.
64. Der Marktplatz mit der evangelischen Kirche und der Ungarischen Königlichen Polizeikaserne, 1913.
65. Der 1890 erbaute Bahnhof, 1913.
66. Der Bahnsteig um 1912.
67. Badeanstalt am Fluß Zala zu Beginn des Jahrhunderts, mit der Mühle von Kaszaháza.
68. János Grész, der Mühlenbesitzer mit seiner Familie in Kaszaháza, um 1905.
69. István Kováts, Zahlmeister nebst Gattin, Mária, geb. Polhammer, um 1903.
70. Die 1885 erbaute, später erweiterte Ungarisch Königliche Husarenkaserne, um 1910.
71. Ferenc Szalay, Stiefelmachermeister mit Familie, 1897.
72. Gábor Németh, Ofensetzer- und -töpfermeister mit Familie, um 1900.
73. János Fülöp, Buchbinder und -händler mit Gattin und seinen drei Töchtern, um 1913.
74. Charakteristische Ansicht einer Kleinstadt aus dem Jahre 1928.
75. Stadtansicht mit dem Hotel Arany Bányai und der die Stadt im Südwesten umschließenden Hügelkette, um 1930.
76. Stadtansicht mit dem Kazinczy-Platz und den die Stadt im Süden begrenzenden Hügeln, 1928.
77. Der Széchenyi-Platz. Rechts befindet sich der Posteingang, dahinter ist das ehemalige Spital zu erkennen, welches zu dieser Zeit einen Teil der städtischen Büros beherbergte. Links befinden sich kleine Geschäftshäuser, hinter denen das Gebäude des Komitatssitzes zu erkennen ist. Anfang der 30er Jahre.
78. Stimmung nach dem Regen auf einer 1931 abgesandten Ansichtskarte. An der Ecke des vor dem Komitatssitz gelegenen Gebäudes befand sich die Mándi Apotheke.
79. Das Rathaus und seine Umgebung von 1927.
80. Markt auf dem Kazinczy-Platz, um 1920.
81. Wochenmarkt mit Händlern und Käufern auf dem Kazinczy-Platz vor dem Rathaus, um 1935.
82. Das Pfarrhaus bekam 1936 ein neues Stockwerk und ein reicher verziertes Portal. In das Stadtwappen wird auch die Figur der Maria Magdalena aufgenommen.
83. Der Hauptplatz der Stadt war häufig Ort festlicher Begebenheiten der Stadt. Am 19. Juli 1938 weihte Großherzog József die Fahne der Zalaegerszeger Frontkämpfer.
84. Der schöne neobarocke Giebel des Komitatssitzes, von Iván Kotsis entworfen, um 1930.
85. Am 25. November 1936 wurde Graf Béla Teleki als Obergespan vereidigt. Die Teilnehmer an der Feierlichkeit.
86. Der Obergespan und seine Begleiter von der Heiligen Messe zum Komitatssitz gehend.
87. Fiat Mietauto vor dem Platz des Hotels Arany Bányai, um 1934. Im Hintergrund ist das Pfarrhaus mit seinem alten Giebel erkennbar.

88. Der Kazinczy-Platz mit dem Kirchgarten und der Pfarrkirche, 1927.
89. Innenraum der barocken Pfarrkirche mit Fresken von Johann Ignác Cimbál und den Zunftfahnen, 1934.
90. „Historische Luft umgibt den Gerichtssitz“. Eines der wichtigsten barocken Baudenkmäler der Stadt, welches der österreichische Architekt Franz Allio in den Jahren 1730 bis 1732 erbaute. Ansichtskarte, 1934.
91. Die „Heilig Geist Apotheke“ von Ödön Kaszter auf dem Kazinczy-Platz, um 1930.
92. Der Kazinczy-Platz, von Osten fotografiert, um 1934.
93. Das 1924 errichtete Postgebäude.
94. Telefonistinnen in der Telefonzentrale der Post, 30er Jahre.
95. Die Gyula Wlassics-Straße mit der Ungarischen Königlichen Bürgerlichen Mädchenschule, 1927.
96. Terike Farkasovszky, Tanzlehrerin der Bürgerlichen Mädchenschule mit ihren Schülerinnen auf einer Veranstaltung der Tanzschule, Ende der 30er Jahre.
97. Das 1938 neu errichtete Gebäude der Bürgerlichen Knabenschule.
98. Das katholische Haus in der József-Vass- (heute Sándor-Petőfi-) Straße, 1927.
99. „Pünktchen-Ball“ des katholischen Kreises 1936. Inmitten der Jugendlichen die Tanzlehrerin Terike Farkasovszky.
100. Festliche Gruppe bei der Einweihung des Egerszeger Gebäudes des Landwirtschaftsvereins 1929 in der Péter-Pázmány-Straße.
101. Der Zalaegerszeger Gewerbebesangsverein feierte am 24. Mai 1933 sein 25-jähriges Bestehen.
102. Der neu angelegte Rosentpark (heute Béke liget (Friedenspark) neben der Erzsébet királyné- (Königin-Elisabeth-) Straße (heute Dezső-Kosztolányi-Straße), 1929.
103. Der Arbeitergesangsverein auf dem Gesangswettbewerb 1934 in Miskolc.
104. Der Rosentpark mit der Landesfahne 1935.
105. Das Krankenhaus mit der 1912 erbauten Krankenhauskapelle, 1935.
106. Junge Damen auf einer der neuen Bänke in den Spaziergängerzonen, um 1935.
- 107-108. Der neue Bahnhof, um 1930.
109. Kirchliche Würdenträger tragen die Hand-Reliquie des Heiligen Stephan und werden von den Kronhütern begleitet, vor dem Bahnhofsgebäude am 13. Juni 1938.
- 110-111. Der Empfang der Hand-Reliquie des Heiligen Stephan durch die wichtigsten Persönlichkeiten der Stadt auf dem Bahnhof.
112. Die Einweihung der mit staatlicher Unterstützung gebauten Sozialwohnungen für Großfamilien, der sog. ONCSA-Siedlung, bestehend aus 39 Häusern, am 28. November 1943.
113. Der schön angelegte Park gegenüber des Bahnhofes, im Hintergrund das Notre-Dame-Kloster, um 1930.
114. Das Gebäude des Notre-Dame-Klosters, welches 1928 errichtet wurde. Zum Kloster gehörten auch eine Grund- und Bürgerliche Mädchenschule sowie ein Institut zur Lehrerinnenausbildung, 1935.
115. Der Internatseingang des Klosters.
116. Der László-Csány-Platz mit der evangelischen Kirche und den Bahnbeamtenhäusern, um 1930.
117. Der Bildhauer János Istók (1873-1972) mit der 1931 eingeweihten László-Csány-Statue, um 1935. László Csány (1790-1849) war Gutsbesitzer im Komitat Zala und Oppositionspolitiker. Von 1848 bis 1849 bekleidete er die Funktionen eines Regierungskommissars sowie Verkehrsministers und Ministers für öffentliche Arbeit. Er wurde 1849 zum Tode verurteilt und hingerichtet.
118. Zuschauer bei der feierlichen Grundsteinlegung für die Reformierte Kirche am 22. September 1940, im Hintergrund das dritte Bahnbeamtenhaus.
119. Der Obergespan Béla Teleki bei der Unterzeichnung des Grundsteinlegungsdokumentes für die Reformierte Kirche, daneben Gábor Fejes, Pfarrer von Nagyrákos und Vorsteher des reformierten Kirchenkomitats Örség, mit dem Rücken zum Foto Károly Fekete, Egerszeger Pfarrer.
120. Die im Bau befindliche Kirche, 1941 fertiggestellt.
121. Die in der Mitte des 18. Jahrhunderts erbaute Kalvarienkapelle mit Friedhof, um 1935.
122. Osterbrauch, um 1935. Ein besonderer Osterbrauch, der aus den mittelalterlichen Flurbesichtigungen und dem Andenken eines Sieges über die Türken entstanden ist.
123. Die Umgebung der Olaer Franziskanerkirche und des Klosters, um 1930. Dieser monumentale Gebäudekomplex wurde auf dem Gelände der ehemaligen Reitschule der Husarenkaserne in den Jahren 1925-26 errichtet.
124. Das Komitee für die Beaufsichtigung und Unterstützung der Kirchenbauten hatte in der Stadt eine wichtige Aufgabe inne.
125. Das Innere der Kirche 1927.
126. Die ersten Mönche des Franziskaner-Klosters, 1927.
127. Portrait des Bürgermeisters Mátyás Czobor von 1927.
128. Denkmal für die Gefallenen des ersten Weltkrieges auf dem Horthy-Platz (heute Platz des 6. Oktober). Blumenkomposition vor der Heldenstatue, um 1940.
129. Rekruten aus Zalaegerszeg beim Gedenken an die Gefallenen des ersten Weltkrieges im Oktober 1942.
130. Helden- und Kriegsgefangenenfriedhof neben der Egervárer Landstraße, um 1935.
131. Das im ersten Weltkrieg gebaute Gefangenen-, später bei seiner Auflösung Internierungslager, 1924.

132. Aus Gebäuderesten des Internierungslagers wurde 1925 ein Arbeitersanatorium für Lungenkranke errichtet, um 1930. (Heute steht auf dem schönen Gelände ein Teil des Komitatskrankenhauses.)
133. Das 1929 errichtete Gebäude der Staatspolizei in der Jókai-Straße, um 1935.
134. Das Gebäude des Finanzamtes (heute Komitatssitz für Zala) in der Erzsébet királyné- (heute Dezső-Kosztolányi-) Straße 1939.
135. Das 1926 errichtete, eingeschossige Feuerwehrgebäude mit offener Terrasse und Wachturm neben dem Gymnasium, 30er Jahre.
136. Gruppe der Freiwilligen Feuerwehr aus den 20er Jahren.
137. Siebmacherwerkstatt in der ehemaligen Unteren Straße, um 1930.
138. Tischlereiwerkstatt von János Nagy in der Kossuth-Straße, um 1930.
139. Der Besitzer des Schütz-Warenhauses und der Blaudruckfabrik Frigyes Schütz (2.Reihe Mitte) mit Angestellten und Arbeitern, um 1935.
140. Buchbindermeister József Juhász in der Berzsenyi-Straße, um 1920.
141. Der Delikatessen- und Kolonialwarenladen von László Németh in der Kossuth-Straße, um 1928.
142. Kinder und Eisverkäufer in der Gyula-Wlassics- (heute Endre-Ady-) Straße, um 1940.
143. Pfadfindergeschäft (Buch-, Schreib- und Sportwaren) in der Lajos-Kossuth-Straße 1940.
144. Gemischtwarenhandel von János Miklós im Stadtteil Óla 1927.
145. Ackerbauer István Németh mit seinen sechs Kindern, um 1920.
146. Druckereibesitzer Ágoston Kakas mit seiner Familie im Hof ihres Hauses, 1929.
147. Die Angestellten der Gosztonyi-Gaststätte mit für ein Bankett hergerichteten Tischen, um 1926.
148. Feiernde Männer auf dem Weinberg in Bécslő 1928. Der junge Geiger ist Károly Dandi Kis, der bekannte und beliebte, auch komponierende Zigeunermusiker.
149. Tennisgruppe, bestehend aus Ärzten und Pflegern des Krankenhauses, um 1920.
150. Die Fußballmannschaft des Zalaegerszeger Turnvereins 1922.
151. MOVE-Athleten. Sieger des für das Andenken an László Csány veranstalteten Staffellaufes 1939 mit dem Wanderpreis.
152. Die Badeanstalt am Zalauf, um 1930.
153. Eine Schlittschuhlaufbahn der Stadt, um 1940.
154. Das blechverzierte mit einem Holzcorpus versehene Kreuz neben der Kapelle von Egerszeghegy, um 1935.
155. Strohgedecktes Weinberghaus auf dem südwestlich der Stadt gelegenen Jánka-Berg, um 1930.
- 156-158. György Marosán und das Publikum auf dem großen Kongreß der Sozialdemokraten 1945.
159. Die Prälaten des Zalaer Marien-Kongresses auf der Zalaegerszeger Veranstaltung im September 1948.
160. Gläubige vor der Kirche auf dem Marx-Platz, (heute Kazinczy-Platz).
- 161-162. 1.Mai 1949. Massen mit Feiertagstransparent auf dem Marx-Platz und am Anfang der Rákóczi-Straße.
163. Aufmarschierende in der Kossuth-Straße, Riesenschuhmodell des Schusterverbandes mit der Aufschrift „Billige Schuhe für unsere Arbeiter“.
- 164-165. Die Ergebnisverkündung bei der vorgeschriebenen Getreideablieferung im Getreidemagazin der Kossuth-Straße Anfang der 50er Jahre.
166. Büro und Kulturhaus der Zalaegerszeger Landwirtschaftlichen Produktionsgenossenschaft „Für den Ruhm Stalins“ und Getreide abliefernde Fuhrwerke, 1952.
167. Das „Punkthaus“, das erste nach dem Krieg errichtete Mietshaus auf dem Széchenyi-Platz wurde 1947-48 errichtet.
168. Neben die schöne Villenzeile in der Kosztolányi-Straße werden 1955-56 neue Wohnhäuser gebaut, Januar 1960.
169. Die im Bau befindliche Népköztársaság- (Volksrepublik-) Straße 1959.
170. Die 1951 errichtete Kleiderfabrik in der Lenin-Straße (heute Platane-Allee) 1959.
171. Die für die Arbeiter der Kleiderfabrik gebauten Wohnhäuser der Fabrik gegenüber, 1957.
172. Stadtansicht aus Westen, vom Egerszeg-Berg 1957.
- 173-174. Arbeiter auf dem Hof der Ofenkachelfabrik Németh, um 1951.
- 175-176. Neue Halle und junge Arbeiter der Ofenkachelfabrik 1959.
177. Der 1935 errichtete, sog. Revisions-Glockenturm in baufälligem Zustand, 1951.
178. Am Fuße des Kalvarienfriedhofs wurde ein strohgedecktes Haus aus Kávas wieder aufgebaut, 1959. Ursprünglich sollte auf diesem Platz das Dorfmuseum errichtet werden. Das weitläufige Gelände am toten Arm der Zala neben der Hencz-Mühle erwies sich jedoch als geeigneter.
179. Die im 18. Jahrhundert erbaute Hencz-Mühle in Óla, um 1955. Neben die nicht mehr arbeitende und als technisches Denkmal geschützte Mühle baute man das erste Dorfmuseum Ungarns. Es wurde 1968 eröffnet und zeigt die traditionelle Bauweise in der Gőcsej.
180. Die Kleiderfabrik und Umgebung 1962.
181. Das Zentrum von Zalaegerszeg 1962.

Jegyzetek

1. Lavírozott tusrajz, Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Képcsarnoka.

Megjelent: Rózsa György: Régi magyarországi látképek, Budapest, 1995. 178. kép. A festő hadmérnök a Batthyány és a Forgách családok megbízásából dolgozott Magyarországon, sorozatokat készített a magyar végvárrendszeréről. A zalaegerszegi vár 1600, Kanizsa eleste után tett szert jelentős szerepre. Attól fogva itt székelte a Kanizsa elleni végek helyettes kapitánya, aki innen irányította a kis zalai végvárak mélységben tagolt védelmét. Az 1700-as évek után jelentősége megszűnt, néhány megyegyűlést még tartottak romos falai között, ám karbantartás hiányában szinte nyomtalanul eltűnt, helyére épült 1730-32 között a vármegyeháza. Emlékét a Várkör utcaneve őrzi.

2. Metszet, Göcseji Múzeum

Az 1826-ban nagy tűzvész pusztított a városban. Ez az eddig ismeretlen alkotó és megbízó által készített, eredetileg a megyei levéltárban őrzött kép Egerszeg tűzvész előtti ábrázolása. Jól látható rajta a hiteles leírások szerint elpusztult Nepomuki Szent János kápolna, amely a város nyugati részén, a mai Zrínyi gimnázium környékén állhatott, s a nagy templom tornyainak eredeti, tagoltabb tetőzete.

3. Metszet, Göcseji Múzeum

Mihalovics munkája 1857-ben jelent meg a Napkelet műmelékleteként.

Az ekkortájt mintegy 4000 lakosú, dombok között megbúvó városka látképén balról a szűrszabó céh által építtetett Kálvária kápolna látszik, a város mai centrumában kimagaslik az ispita tornya, szemben a barokk templom és a tekintélyt sugalló vármegyeháza. (Ma Megyei Bíróság)

4. Metszet, Göcseji Múzeum

Megjelent a Vasárnapi Újság 1866. december 30-i számában, ahol közlik róla, hogy fénykép után készült. A mai Kossuth Lajos utca torkolatát, a Széchenyi teret és a Kazinczy teret ábrázolja. Balról jól látható az egyemeletes tiszti szállásház, jobbról az ispita kápolnája, a római katolikus templom. Szemben középpont az egykor a Göcseji Múzeum épülete helyén álló földszintes épület, az un. Ilérics ház.

5. Tusrajz, Göcseji Múzeum

Az egyszerű vázlaton jól megfigyelhető a város L alakú település szerkezete a mai Kossuth, „Fehér kép utca” és Rákóczi, „Ollai” utcákkal. A múlt században az utaknak, utcáknak általában valamilyen helyi sajátosság után adtak nevet - földrajzi jellege, jelentősebb épület, a lakosok foglalkozása - ami lassan átment a köztudatba. Hivatalos nevet először a Piac tér kapott, 1859. nov. 20-án Kazinczy Ferencről nevezték el, de még a századfordulón is többnyire régi nevén, vagy Fő térként említik. A vázlat születésekor természetesen több utca volt városunkban. Az 1826-os tűzvész után, Póka Antal megyei földmérő által készített térkép már mintegy 25 utcát tüntet föl.

6. Képeslap, Deák Ferenc Megyei Könyvtár

A színes, rajzos képeslapot Bécsben adta ki Rudolf Oesterreicher. 1903-ig az üdvözlőkártyák hátoldala a címzés számára szolgált, szöveget csak az előlapra írhattak.

7. Képeslap Kisgyörgy Erzsébet gyűjteményéből

8. Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum

Az első egerszegi városháza alapjait 1787. májusában rakták le. Az épület akkor még magábfoglalta az oskolaházat is. 1862-ben a már

emeletes házat egy helyiséggel és a kapuszín beépítésével bővítették, tekintélyét téglával kirakott, pártázatos oromfallal növelték. Tervezője Jángl András volt. Ez a díszítési mód a város néhány más épületén is megjelent.

9. Képeslap dr. Ferenczy Sándor gyűjteményéből

1898-ban az ismét szűknek bizonyult városházát átépítették a ma is látható eklektikus stílusban Morandini Román és Tamás építészek kivitelezésében. Földszintjén az egyik üzlethelyiséget Breisach Sámuel könyvnyomdász bérelte, aki több század eleji képeslap kiadója is volt.

10. Antal Béla felvétele, Göcseji Múzeum

Antal Béla 1895-ben nyitott fényképezési műtermet Zalaegerszegen, ahol 1911-ig, haláláig dolgozott. Ő volt az első hivatásos fényképész, aki hosszabb időre letelepedett városunkban. Számos műtermi felvétel mellett néhány eseményképet és épületfotót is őrzünk tőle.

11-12-13. Antal Béla felvétele, Göcseji Múzeum

A zalaegerszegi ipartestület 1886-ban alakult meg. A zászlószentelési ünnepélyen a zászlóanya tisztét Skublics Jenő földbirtokos felesége, Velledits Paula töltötte be. Az ipartestületnek 1900-ban székháza is épült, Österreicher Samu zalaegerszegi kőműves tervei szerint a volt Új Városi Fazekasok (ma Mártírok) utcájában, ahol rendezvényeiket tartották.

14. Antal Béla felvétele, Göcseji Múzeum

15. Képeslap Gyökér István gyűjteményéből

Az „ispitaház” eredetileg az elaggott és elszegényedett városi polgárok ápolására épült. Pintér Máté (1737-1790) uradalmi számtartó végrendelete értelmében a vagyonának elárverezésén befolyt pénz egy részéből emeltek 1800-ban, kápolnával együtt. Később a céhek pénzén bővítették, községi kórház lett. Tüttössy László (1750-1831) községbíró és mások, valamint a céhek adományaiból tartották fenn. Amikor 1868-ban Stern Bernát magánkórházat alapított, majd 1884-85-ben felépült a városi kórház, szerepe megváltozott. A századfordulón a kápolnát meghagyva emeletet húztak rá Morandini Román és Tamás építészek tervei szerint. 1900-ban a postahivatal bérelt benne helyiségeket a várostól, a rendőrség is kapott benne néhány irodát. Később egészségház, ma a Postabank székháza.

16. Képeslap, Deák Ferenc Megyei Könyvtár

Az első kis házon Komlós M. Miksa, e képeslapot is kiadó üzletember reklámja.

17. Képeslap Kisgyörgy Erzsébet gyűjteményéből

Az épületet a 18. század derekán építették kvártélyháznak az átvonuló katonatisztek számára. 1872-től a megyei hivatalok székhelye. 1891-ben az un. kismegyeházával bővítették ki, ahol a főispáni hivatal, díszes ülésterem és a levéltár kapott helyet. Az új szárnyat Rauscher Miksa építész tervezte, Hagymássy Gyula építőmester építette.

18. Képeslap Gyökér István gyűjteményéből

A város közlekedésében nagy szerepe volt a konflisoknak. 1865-ben már bérkocsi társaság is alakult. 1890-ig sok fuvar bonyolítottak le a zalaszentiváni vasútállomásra, majd az egerszegi vasútállomás felépülte után szolgáltatásaik főként a helyi közlekedésre szorítkoztak.

19. Képeslap dr. Ferenczy Sándor gyűjteményéből

A város vezetői a század vége felé szükségesnek tartották, hogy egy reprezentatív szálloda épüljön azon a telken, amelyen már a 18. században is vendéglő működött Arany Bárány néven. Pályázatot írtak ki 1893-ban, 1894 decemberében meg is nyílt a szálloda díszes nagyteremmel, ahol rendszeresen színházi előadásokat, jótékonyági esteket, bálakat tartottak. A bérbeadási hirdetés szerint az alábbi helyiségekből állott: A) Pince helyiségek. B) Földszint: kávéház, étterem, polgári étkező, nyári étkező és az ezekhez szükséges mellékhelyiségek, ezen kívül amerikai jégverem, istálló helyiségek (40 lóállással) és kocsiszín. C) Első emelet: öt udvari és három utcai vendégszoba, helyiségek a kaszinó céljára, egy díszterem karzat- és páholyokkal és mellékhelyiségekkel. A díszterem a második emelet magasságáig nyúlik és központi fűtésre van berendezve. D) Második emelet: öt udvari, tizenegy utcai vendégszoba, a vendéglős lakása, utcai mellékhelyiségek.

20. Antal Béla felvétele, Magyar Nemzeti Múzeum Történeti

Fényképtára
Kovács Károly (1839-1904) ügyvéd 1885-ben lett a rendezett tanácsú város polgármestere, majd tíz évig állt a város élén. Óriási építkezésekbe kezdett (pénzügyi palota, új városháza, Arany Bárány, gimnázium, óvoda, laktanya, tégláégető kemence), de nem számolt a város teherbíró képességével, így óriási adósságokat halmozott fel, évtizedek múlva is érezhető következményekkel. Városerősítő és fejlesztő tevékenysége mégis kiemelkedő történelmi személyiséggé teszi. Emlékköve a kőfaragó Wapper Ignác alkotása, mellyel a Soproni Iparkamara 1904-es kiállításán aranyérmert nyert. Ma a Kovács Károly téren áll.

21. Képeslap dr. Ferenczy Sándor gyűjteményéből

A Szentháromság szobrot Zitterbarth József keszthelyi kőfaragó készítette 1810-ben.

22. Képeslap, Göcseji Múzeum

A műemlék templomot 1750 és 60 között építtette Padányi Bíró Márton veszprémi püspök. Építészé valószínűleg saját építőmestere volt, kinek nevét nem ismerjük. Freskóit már utóda, Koller Ignác rendelte meg 1769-ben Johann Ignaz Cimbaltól.

23. Antal Béla felvétele, Göcseji Múzeum

24. Képeslap, Országos Széchényi Könyvtár

25. Képeslap dr. Ferenczy Sándor gyűjteményéből

A székház tervezője Schadl János építész, a keszthelyi gazdasági akadémia tanára volt. Az épület mellett jobbról a Bathyány utca, balról a Várkör látható a Törvényszék új szárnyával.

26-27. Strelisky Lipót felvétele, Bartha Éva tulajdona

28. Antal Béla felvétele, Bartha Éva tulajdona

29. Képeslap, Göcseji Múzeum

Kummer Gyula 1882-től hirdette kávéháza megnyitását. Előtte már a család birtokában volt egy 1849-ben nyitott cukrászda. A földszintes épületet emelettel bővítették, 1896-ban már itt bérelt helyiséget az akkor alakult zalaegerszegi társaskör. 1912-ben a kávéházban megnyílt a város második mozija. A tulajdonos

„nagy gonddal szerelte föl. A képei... kitűnő tiszták, a szemet nem rontja, és pompás történeteket ad elő.” Az első mozit a Franck és Ganz gyár működtette a régi izraelita imaházban Edison Mozgó néven. Időnként a Korona Szálló nagytermében is tartottak előadásokat. Az első mozielőadás az Arany Bárány nagytermében volt 1903-ban.

30. Képeslap, Göcseji Múzeum

A volt megyeháza előtti tér alatt rejtetik a török kori vár árka. Egykor Várkertnek, Piactérnek is nevezték. Valamikor itt tartották a megyegyűléseket, itt hangzott el Deák Ferenc híres beszéde a közteherviselésről. Halála után három évvel elsőként Zala vármegye állított szobrot Deák Ferenc emlékére. Az elkészítéséhez szükséges tízenégyezer forint nagy részét közadakozásból teremtték elő. Vay Miklós (1828-1886), a bécsi akadémián tanult, s később is inkább Bécsben élő szobrász kapta a megbízást. A bronzszobrot Bécsben öntötték, talapzata mauthauseni gránitból készült. A város szép parkot telepített a szobor köré, s a teret 1888-ban Deák Ferencről nevezték el.

31. Képeslap, Göcseji Múzeum

A törvényszék keleti szárnyát 1892-ben építtették a helyi építészek, Morandini Román és Tamás Wagner Gyula tervei szerint, aki korának kedvelt, a történeti stílusok formai rendjét jól ismerő építész volt.

32. Képeslap részlete Kisgyörgy Erzsébet gyűjteményéből

Schütz Sándor 1865-ben, még a takács céh tagjaként alapította műhelyét, amiből kinőtt a későbbi, a helyi viszonyok között tekintélyes szövő és kékfestő gyár és a rangos üzlet. Az 1899-ben épült, eklektikus stílusú, utcai épület a 2. világháború idején megsérült, homlokzatát nem állították vissza eredeti formájában. Ma vasáruházzá működik benne.

33. Képeslap dr. Ferenczy Sándor gyűjteményéből

34. Képeslap, Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum

Hirdetés a Zalamegye című hetilapban 1894-ben:
„Zala-Egerszegen a Körmenői utcában a „Központi Kávéház”-amat megnyitottam s azt a legnagyobb kényelemnek megfelelően berendeztem s fő törekvésem lesz a nagyérdemű közönség meglegedését kiérdemelni Grünwald Mór kávé.”

35. Képeslap Gyökér István gyűjteményéből

A kép jobb sarkában Neubrunn Ignác könyv- és papírkereskedő üzlete, aki e képeslap kiadója is volt. Az épület mellett nyílt a Csány László (ma Mártírok) utca. A sarkán álló hajdan földszintes házat a század elején alakíttatta emeletessé Keresztury József ügyvéd Morandini Tamás építésszel. Két házzal odébb a Wlassics (ma Ady Endre) utca.

36. Képeslap Kisgyörgy Erzsébet gyűjteményéből

A Korona, akkor még Zöldfa Szálloda a 19. század második felében épült. Ebben a romantikus stílusú épületben bérelt helyiséget egy ideig az 1840-43 között alakult zalaegerszegi kaszinó, majd a társaskör.

37. Képeslap, Göcseji Múzeum

Ifj. Horváth Jenő 1899. szeptemberében nyitott „egy norinbergi, rövid-, és díszmű-árú üzletet” a Korona Szálloda melletti házban.

38. Képeslap dr. Ferenczy Sándor gyűjteményéből

- 39. Képeslap dr. Ferenczy Sándor gyűjteményéből**
Az épületet tervezte és munkálatait felügyelte Schádl János építész, a keszthelyi gazdasági akadémia tanára, aki a századforduló tájékán több megbízást is kapott városunkban. A tekintélyes épület pár évtized múltán szűknek bizonyult, 1939-ben új pénzügyi palota épült, a mai megyeháza.
- 40. Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum**
A zalaegerszegi iparosok dalköre 1908-ban alakult meg Polgári daloskör néven. Karmestere Kurucz János pénzügyi tisztviselő és zeneszerző volt, elnöke Wapper Ignác kőfaragó, alelnöke Tosch Károly, az Arany Bárány Szálloda akkori bérlője. 1910-ben karnagya Sándor Zsigmond. A fotóhoz kapcsolódó emlékezet három férfiú nevét őrizte meg: a hátsó sorban jobbról az első Mike Jenő szobafestő, a harmadik D. Horváth Imre vaskereskedő, a harmadik sorban balról Garai Lipót kereskedő.
- 41. Saly Viktorné felvétele, Göcseji Múzeum**
- 42. Képeslap Kisgyörgy Erzsébet gyűjteményéből**
Az épületet Herczeg Zsigmond és Baumgartner Sándor miniszteri műépítésszek terve szerint Morandini Tamás építész és Gráner Géza vállalkozó építette. A munkálatokat 1896 tavaszán kezdték meg, s egy évre rá fejezték be. Így méltó épületbe került az 1895/96-os tanévben indult, s hamarosan a város egyik szellemi központjává váló gimnázium.
- 43. Ismeretlen fényképező, Zala Megyei Levéltár**
Jobb szélén szivarral kezében Borbély György (1860-1930) magyar-latin szakos, Erdélyből idekerült tanár. Fiatalon híres sportember - atléta, távgyalogló és kerékpáros volt. A századelőn lapot szerkesztett Magyar Paizs címmel, jelentős szerepet játsza a városka kulturális életében.
- 44. Saly Viktor felvétele, Göcseji Múzeum**
Pais Dezső nyelvész (1886-1973) a nyelvtudomány minden ágát művelte, legszívesebben mégis a szószármaztatással, szótörténettel foglalkozott. Ezernél több szakközleményt jelentetett meg hosszú élete során. Egyetemi tanár, akadémikus. 1964-ben Zalaegerszeg város díszpolgárának választotta. Mező Ferenc (1885-1961) latin-görög szakon végzett a budapesti tudományegyetemen. Tanári munkája mellett sporttörténettel foglalkozott. 1928-ban az amszterdami olimpián „Az olimpiai játékok története” című művét aranyéremmel jutalmazták.
- 45. Képeslap dr. Ferenczy Sándor gyűjteményéből**
Az állami polgári leányiskola elődje az 1875-ben alapított felső leányiskola volt. Két osztálya működött a polgári fiúiskola épületében, vezetője Udvardy Ignác. 1888-ban négy osztályú polgári lett, ekkor a Tompa u. 4. számú házba költözött, majd 1907-ben az új épületbe, melyet szintén a helyi építész, Morandini Tamás építési vállalkozó épített.
- 46. Vajda D. felvétele, Göcseji Múzeum**
A középüti ülő három pedagógus balról: Tantó Pálné, Beniczky Jolán valamint az iskola igazgatója, Grész Irma. Az igazgatónő 40 éven át tanított az iskolában, 1915-től 1942-ig pedig az intézmény élén állott.
- 47. Képeslap, Göcseji Múzeum**
Városunkban 1874-ben nyílt meg a polgári fiúiskola első osztálya az elemi iskola egyik tantermében. 1875-ben épült fel az iskola saját otthona. 1882-ben hozták létre a polgári iskola kereskedelmi tanfolyamát, melyből 1884-ben alsóbbfokú kereskedelmi, majd középfokú, az 1886-87-es tanévtől három évfolyamos felsőkereskedelmi iskola fejlődött. A gimnázium létrejöttékor a polgári fiúiskola megszűnt (1923-ban indult ismét), így épülete a Dunántúl egyik legjobban felszerelt kereskedelmi iskolájává lett. 1890-ben új központi, elemi iskolát építtetett a város a kereskedelmi mögötti szűk telken. Az emeletes épület terveinek elkészítésével Schádl Jánost bízták meg.
- 48. Ismeretlen fényképező felvétele, Göcseji Múzeum**
A harmadik sorban balszáron, az ablak alatt álló kislány Farkas Lujza.
- 49. Saly Viktor felvétele, Göcseji Múzeum**
Udvardy Ignác (1848-1920) 1872-től a polgári, majd annak megszüntése után a kereskedelmi iskola igazgatója. Iskolájában a tanári könyvtár őre, az ifjúsági segítő-egyesület elnöke is volt. Számos társadalmi tisztséget viselt, többek között városi képviselő, megyei törvényhatósági bizottsági tag, iskolaszéki titkár. 1882-től szerkesztette s kiadta a Zalamegye című hetilapot. 1905 januárjában ment nyugdíjba.
- 50. Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum**
- 51. Antal Béla felvétele, Göcseji Múzeum**
Az épületet 1903-1904-ben Stern József budapesti műépítész tervei szerint zalaegerszegi mesteremberek építették Morandini Tamás irányításával. (Ma Városi Hangverseny- és Kiállítóterem)
- 52. Képeslap, Országos Széchényi Könyvtár**
1900-ban a városnak 9782 lakója volt, ebből római katolikus 8114, izraelita 1333, evangélikus 191, református 125, egyéb vallású 18.
- 53. Antal Béla felvétele, Göcseji Múzeum**
Morandini Tamás (1869-1921) Olaszországban született. Építésszámérnöki diplomát Zürichben szerzett. Rokonsága révén került Nagykanizsára, majd Zalaegerszegre, ahol a századforduló tájékán több építkezést vezetett. A felvétel egy nagyobb munka, talán a városháza átalakítása után készülhetett.
- 54. Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum**
Városunkban a századfordulón az építőiparban 208 munkás dolgozott. 1903-ban megalakították szakszerveletüket. Így már szervezeten léphettek fel érdekeik védelmében. Több sztrájkot is szerveztek. 1904-ben 10 és fél óra munkaidőt, három koronánál valamivel több napibért, de legkevesebb három koronát, valamint tiszta ivóedényt követeltek. A Magyar Paizs így számolt be az eredményről: „A kőművesek sztrájkja megszűnt, ... mégpedig kívánságaik teljesítésével. ...Elismerés illeti ezért az építőket és vállalkozókat s elsősorban Morandinit a humánus gondolkodásáért, aki vezet és hangot ad az építők között. Szerintünk lehetett is teljesíteni a munkások kívánságát, hiszen méltányos és rendes mederben mozgott óhajításuk. Most már vígan folyik a munka. Csak az a kár, hogy kevés az építkezés.”
- 55. Képeslap, Országos Széchényi Könyvtár**
A teret 1903-ban Széchényi Istvánról nevezték el, ám még később is használták régi nevét, amit 1888-ban kapott a tér nyugati oldalán lévő vármegyeházáról. A képen balról dr. Obersohn Mór háza, aki város egyik jómódú ügyvédje és városi képviselője volt. Az 1899-ben épült ház földszintjén üzletek voltak, az egyik ekkor éppen a Singer cég termékeit árulta.
- 56. Képeslap Kisgyörgy Erzsébet gyűjteményéből**
Zalamegyei Központi Takarékpénztárát 1893-ban alapította Dr. Czinder István és Varga Vilmos. Reprezentatív épületének földszintjén áruház nyílt. Vele szemben egy régebbi épületben volt ekkor a szintén 1893-ban alapított Zalavármegyei Takarékpénztár.

- 57.** Vajda D. felvétele, Göcseji Múzeum
Zalaegerszegen 1854-ben, a megyefőnök szigorú rendeletére kezdődött meg az utcai világítás. Fادúccokon elhelyezett petróleumlámpák pislácoltak 50 éven át. Sok vita után 1905-ben nyílt meg a városi villanytelep.
- 58.** Ismeretlen fényképész, Magyar Nemzeti Múzeum, Történeti Fényképtár
Vámosy István 1905-ben nyitott műhelyt Zalaegerszegen, mely két emberöltőn át szolgálta a város lakóit, mert fia, István is késes-mester lett.
- 59.** Vajda D. felvétele, Göcseji Múzeum
- 60.** Képeslap, Göcseji Múzeum
A városka lakóinak és vezetőinek is sok gondot okozott az utak karbantartása. Ekkoriban még a főutcára is jellemző volt, hogy rossz időben sártengerre, nyáron portengerre változott. Aszfaltozására majd csak 1932-ben kerül sor.
- 61.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
Az ifjú hölgy Udvardy Vince gimnázumi tanár leánya, Raffaella.
- 62.** Ismeretlen fényképező, a Keresztury - ház gyűjteménye
Keresztury Dezső (1904-1996) költő, irodalomtörténész. Édesapja a század elején városunk megbecsült, zenét, sportot kedvelő személyisége, rövid ideig polgármester is volt. Egykori Jánka-hegyi hajléka ma a Magyar Irodalomtörténeti Társaság alkotóháza. A felvétel városi házuk udvarán készült az akkori Csány (ma Mártírok) utca és Kazinczy tér sarkán.
- 63.** Antal Béla felvétele, Göcseji Múzeum
A neogót stílusú templomot Gerei Ernő budapesti építész tervei nyomán Morandini Tamás építési vállalkozó építette 1906-ban. Remek orgonáját a pécsi Angster cégtől rendelték.
- 64.** Képeslap, Országos Széchényi Könyvtár
A tágas tér a húszas évek közepéig az állatvásártér részét képezte.
- 65.** Képeslap, Országos Széchényi Könyvtár
A város fejlődését nagymértékben hátráltatta, hogy a vasúti közlekedésbe meglehetősen későn kapcsolódott be, egy szárnyvonallal (Boba-Csáktornya) Zalaszentivánnál. Vasútállomásának építését 1889-ben kezdték meg, a vasútvonalat 1890-ben avatták fel Baross Gábor kereskedelmi miniszter részvételével. Róla nevezték el az állomás mellett 1899-ben kialakított ligetet.
- 66.** Képeslap dr. Ferenczy Sándor gyűjteményéből
- 67.** Képeslap, Göcseji Múzeum
A Zalamegye című újság tárcaírója írta 1882-ben: „A természet Zala folyó által városunkat oly kitűnő fürdővel áldotta meg, a melyet sok nagy város méltán irigyelhet tőlünk. ... köszönet Kummer Ferenc úrnak, ki a fürdőházat felépítette, s a fürdőt berendezte, hogy a nem túlzott igényeknek eléggé megfeleljen.”
A város kedvenc fürdője a hosszú évek alatt egyre szűkösebbé vált. Az 1910-es években már fölöttebb kényelmetlennek tartották, hogy a nők és férfiak csak külön-külön, meghatározott időpontban fürdőzhettek.
- 68.** Antal Béla felvétele, Dr. Juhász Miklósné tulajdona
- 69.** Antal Béla felvétele, Kapiller Imréné tulajdona
Kováts István és családja 1891-ben költözött Zalaegerszegre. A laktanya udvarán álló hosszú házakban lakások voltak a tisztek számára. Abban lakott, míg fel nem építette saját házát az Ola utcában.
- 70.** Képeslap dr. Ferenczy Sándor gyűjteményéből
1885-ben helyezték Zalaegerszegre a pápai 7. honvéd huszárezred II.osztályának egy századát. A város kaszárnját építtetett számukra. 1889-ben már kénytelenek voltak kibővíteni, hogy a honvédség igényei szerint egy egész osztály huszár állomásozhasson itt. Fedett lovarda is épült számukra. 1905 után lőtérrel, gyakorlóterrel bővítették, majd 1913-ban ismét bővítették, és a zalaegerszegi 6. honvéd huszárezred otthona lett. A világháború után a laktanya egy részét lakásokká és csendőriskolává alakították át. Századunk második felében kibővíve határőrlaktanya volt.
- 71.** Antal Béla felvétele, Jász Lajosné tulajdona
1900-ban Zalaegerszegen 1395 iparos dolgozott, közülük legtöbb, 230 volt cipész és csizmadia.
- 72.** Antal Béla felvétele, Németh János tulajdona
Németh Gábor fazekas és kályhás üzletét 1889-ben nyitotta meg az Ujváros utca (ma Mártírok) utcában. (Ez a műhely tekinthető a mai jónévű Zalakerámia Rt. elődjének.)
- 73.** Saly Viktor felvétele, Göcseji Múzeum
Fülöp János könyvkötészete, könyv és papírkereskedése mellett rövid ideig nyomdát is működtetett a század elején a Rákóczi utcában. Több képeslapot adott ki Egerszegről. városról.
- 74.** Képeslap, Göcseji Múzeum
A panorámafelvételen jól láthatók a várost keletről ölelő dombok, melyeket itt következetesen hegyeknek neveznek.
- 75.** Képeslap dr. Ferenczy Sándor gyűjteményéből
Ekkor az Arany Bárány szálló Széchenyi téri oldalán a konflisok, a Kazinczy téri oldalán már a berautók parkoltak. Háttérben a hegyek láthatók, balszáron a Jánka.
- 76.** Képeslap Gyökér István gyűjteményéből
- 77.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
Serényi Árpád (1897-1941) fényképész 1920-tól haláláig dolgozott városunkban. 1926-ban nyitott önálló műtermet, s hamarosan a legkeresettebb fényképész lett. Szívesen részt vett Zalaegerszeg társadalmi életében, megörökítette a jelentősebb eseményeket. Szép felvételeket készített a városról, tágabb környezetéről is. Képeslapjai, fotói, diáraszorozatai szerves részét képezték annak a propagandának, amit a város vezetői, élükön Czobor Mátyás polgármesterrel, folytattak a harmincas években azért, hogy Zala megye székhelye és Göcsej országosan ismert, kedvelt kirándulóhellyé váljon.
- 78.** Képeslap dr. Ferenczy Sándor gyűjteményéből.
- 79.** Serényi Árpád felvétele, Deák Ferenc Megyei Könyvtár
- 80.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
A piac a Kazinczy téren volt, és a Sütő utcáig húzódott. A Deák kert alatt elterülő új piacteret 1925 októberében adták át. Pesthy Pál írja 1931-ben: Piacra igen élénk és olcsó, különösen a nyári, őszi hónapokban, mikor a termékenységgel megáldott vidékről kocsiszámra és az asszonyok fejükön nagy kosarakban tömegesen hordják az összes étvágygerjesztően pirosuló, aranyló, zamatos gyümölcsöt, a csemege-szőlőt, továbbá a főzeléknek valót, az ízletes gombákat és a tojást, a tejfélét és a baromfit. A kedden és pénteken tartott hetivásárok nyüzsgő forgalma országos kirakodóvásárra emlékeztető, gabonában, tűzifában, takarmányban állandóan nagy a felhozatal, a sertésfelhajtás tekintélyes. Az országos vásárok pedig már századok óta nevezetesek nemcsak hazánkban, hanem külföldön is.”

- 81.** Winkler Ferenc felvétele, Göcseji Múzeum
- 82.** Képeslap, Göcseji Múzeum
A régi ábrázolásokról ismert egyemeletes plébánia Koller Ignác püspök költségén épült a már 1753-ban is álló, roskadozó épület helyén, a hagyomány szerint 1769-ben. A szép későbarokk épület évszázadokon át a város kiemelkedő épületei közé tartozott, ezt az új homlokzat elnyerése sem másította meg.
- 83.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
- 84.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
A megyeháza 1928-ban kapta szép neobarokk homlokzatát és újabb emeletét Kotsis Iván műegytemi tanár tervei szerint, aki ekkor már az olai ferences templom tervezőjeként is ismert volt.
- 85.** Jelfy Gyula felvétele, Zala Megyei Levéltár
A Pölösken birtokos Teleki Béla (1896-1970), az 1936-ban kinevezett zalai főispán édesanyja révén Széchenyi István dédunokája. A mezőgazdász végzettségű politikus 1944. október 27-ig, a nyilas hatalomátvételig maradt posztján, majd családjával nyugatra menekült. Paraguayban halt meg.
- 86.** Jelfy Gyula felvétele, Zala Megyei Levéltár
Középtűt vonult Teleki Béla, mellette balról a belügyi államtitkár, dr. Mikecz Ödön, jobbra Bödy Zoltán alispán. Mögöttük balról Teleki Tibor koronaőr, a főispán édesapja. A szentmisét követően került sor a beiktatásra. Az ünnepségen megjelentek a szomszéd vármegyék, Vas, Somogy, Veszprém főispánjai és küldöttségei.
- 87.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
A sárhányon Háry Sándor sofőr fekszik porköpenyben, mely a nyitott ablakon beáradó portól védte gazdáját. Mellette ül Feili Sándor üzletkötő, áll az autó tulajdonosa, Beke Gyula. Városunkban egy, az első világháború alatt készített összeírás szerint mindössze 3 személyautó és 1-2 motor volt. 1925-ben jelent meg az első bérautó, azaz taxi, és lassan felváltotta a konflisokat. Míg 1924-ben csak 16 bérkocsi fuvarozott, addig 1934-ben már 7 bérkocsi mellett 14 bérautó szállította az utasokat.
- 88.** Serényi Árpád felvétele, Deák Ferenc Megyei Könyvtár
Ma a város központjában az egykori templomkertet szeli át a Keszthelyre vivő Balatoni út.
- 89.** Képeslap, Göcseji Múzeum
Johann Ignaz Cimbal (1722-1795) az egész templom kifestésére kapott megbízást. A főoltáron Mária Magdolna, a mellékoltárok képei Szent Istvánt, Loyolai Szent Ignácot, Magyarországi Szent Erzsébetet, Nepomuki Szent Jánost és az Immaculata jelenetet ábrázolják. A falikarokban elhelyezett céhzászlókat a körmenetek alkalmával vitték magukkal a hívők. A szépen festett, ám többnyire rossz állapotú zászlókat ma a Göcseji Múzeum őrzi.
- 90.** Képeslap Serényi Árpád felvételéből, Göcseji Múzeum
Egyik legszebb barokk műemlénkünk a Franz Allio osztrák építész által tervezett, 1730-32 között épült megyeháza, mely a 18. század végén, a 19. század elején országos jelentőségű események színtere volt. Itt tagadták meg Spissich János alispán javaslatára 1797-ben Zala vármegye rendjei a nemesi felkelést a francia köztársaság ellen, itt gyűltek össze megyénk haladó gondolkodású nemesei, hogy a jobbágyok felszabadítását, a közteherviselés bevezetését, a magyar nyelv használatát szorgalmazzák, itt választották követté Deák Ferencet. 1872-ben, a vármegyei törvénykezés megszűnte után az épület igazságszolgálati palota lett, ma is a megyei bíróság székháza.
- 91.** Serényi Árpád felvétele, Dobribán Andor tulajdona
1758-ban nyílt meg Kanizsa és Keszthely után megyénk harmadik gyógyszerháza, mely 1883-tól a Kaszter család birtokába került. A második, a „Szentlélek” gyógyszerháza 1814-ben kezdte meg működését. Századunk elején már egy harmadik patika, a „Szent Antal” is meg tudott élni városunkban.
- 92.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
- 93.** Ismeretlen fényképező, Postamúzeum
Egerszeg életében nagy jelentősége volt annak, amikor a postamesterséget felváltotta a kincstári postahivatal. 1900 április 1-én kezdte meg működését a várostól bérelt aggápolda helyiségeiben. 1904-től már működött a telefon is. Az új kétemeletes, szép postapalota. 1924-ben épült Bernthaler Aladár műépítész tervei szerint
- 94.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
- 95.** Serényi Árpád felvétele, Deák Ferenc Megyei Könyvtár
Wlassics Gyula (1852-1937) Zalaegerszegen született, s bár már két éves korában Nagykanizsára költöztek szülei, a város számon tartotta, mint nagy szülőföldjéről. Jogász, egyetemi tanár, Csáktornya országgyűlési képviselője. 1895 és 1903 között vallás- és közoktatásügyi miniszter, polgári reformok kezdeményezője, jelentős szerepet játszott az egerszegi gimnázium létrehozásában is. Hálából a város díszpolgárává választotta, szülőházát díszes emléktáblával jelölte meg, s utcát nevezett el róla. A mai Ady Endre utca 1902-től 1946-ig viselte nevét.
- 96.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
- 97.** Képeslap, Göcseji Múzeum
1923 októberében, Vass József kultuszminiszter jelenlétében nyitották meg a gimnázium második emeletén újra induló polgári fiúiskolát. Czobor Mátyás polgármester az iskola új épületének tervezésével Hajjas István műépítész bízta meg, ám felépítésére csak 1938-ban nyílt lehetőség az Erzsébet királyné, (ma Kosztolányi) utcában. Ma a Petőfi Általános Iskola diákjai ülnek padsoraiban.
- 98.** Serényi Árpád felvétele, Deák Ferenc Megyei Könyvtár
Zalaegerszegen a Katolikus Legényegylet 1900-ban jött létre Kun Vilmos főgimnáziumi hittanár kezdeményezésére. 1914-ben a Fuchs és Grósz cég építette fel székházát, melyet 1916-ban a katolikus hitközség vett át. 1930-ban kibővítették, fővárosi mintára épített nagy színpadot nyert. A kultúrház főként a fiatalok műkedvelő előadásainak, báloknak, tánciskolának, valamint egyesületeknek adott helyet. (Földszintjén ma önkiszolgáló étterem van, emeleti részét ismét a katolikus egyház vette birtokába.)
- 99.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
A város iparos és kereskedő ifjainak kedvenc szórakozási lehetősége volt a tánciskola. Farkasovszky Terike mellett nevezetes táncitanár volt akkoriban Kertész Ödön, aki főként a Korona Szállóban tartotta tanfolyamait.
- 100.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
A gazdakör már 1921-ben is létezett, de cselekvő életet csak újjáalakulása, 1926 után élt. Feladata a helybeli és a város környéki gazdák összefogása, és képzése volt, főként gazdatanfolyamok szervezésével. 1929-ben épült fel a város és az állam támogatásával székháza, tervezője Svastits Géza keszthelyi építész volt. A felvételen keménykalapban az első sorban ül Czobor Mátyás polgármester, mellette balról Kovács Ferenc, a gazdakör elnöke. (Az épület ma a fiatalok közösségi háza)

- 101.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
A 80 főből álló dalárda karnagya ekkor Bálint Béla volt.
- 102.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
Az új liget Czobor Mátyás polgármester elképzelése szerint készült.
A munkálatokat Hoffmann István városi főkertész irányította.
- 103.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
A képen középpont Nátrán János cipész. 15 évesen került kapcsolatba a munkásmozgalommal az 1919-ben megalakult ifjúsági szervezet tagjaként. A huszas években szakszervezeti tag és a Szociáldemokrata Párt tagja volt. 1932-ben énekkart és mandolinzenekart szervezett. Később (1958.novembere és 1967.márciusa között) a város tanácselnöke lett.
- 104.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
Zalaegerszeg 1935-ben ünnepségsorozattal emlékezett meg arról, hogy ötven éve lett rendezett tanácsú város. Ekkor rendezték meg az első Göcseji hetet. Az eseményekben, kiállításokban gazdag napokra sok vendéget hívtak és vártak. Ez alkalommal, szeptember elsején avatták fel a ligetben álló, faragott kopjafákkal díszített tartórúdon függő országzászlót.
- 105.** Képeslap, Göcseji Múzeum
Az ún. megyei fákertet 1879-ben ingyen kapta meg a város kórházépítés céljára a megyétől. 1884-1885-ben építette fel Hagymássy Gyula zalaegerszegi építész a kórházat, amely annak idején a vidéki városok egyik legnagyobb ilyen jellegű gyógyintézete volt, mintaszerű berendezéssel. 1908-ban a kórházat 60 elmebeteg befogadására alkalmas osztállyal is kibővítették. Főépületét a 20-as évek végén megnagyobbították, s a Baross-ligeti vendéglőt is belgyógyászati osztállyá alakították át.
- 106.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
1930 körül a város összes parkjában és sétányán ilyen öntött műköből és fából készült padokat helyeztek el.
- 107.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
Fábián Lajos budapesti építész tervei szerint neoromán stílusban épült fel az új állomásépület. 1927. május 18-án adták át a közönségnek.
- 108.** Képeslap, Göcseji Múzeum
- 109.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
- 110.** Serényi Árpád felvétele, Zala Megyei Levéltár
Az arany színű díszmagyarban gróf Teleki Béla főispán, mellette feketében dr. Udvardy Jenő, az ügyvédi kamara elnöke, mellettük zsakettben, kezében cilinderral Brand Sándor dr. alispán.
- 111.** Serényi Árpád felvétele, Zala Megyei Levéltár
A hosszú fátyolt viselő hölgy gróf Teleki Béláné, Majláth Mária.
- 112.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
A második világháború idején az 1940. XIII. tc. hozta létre az Országos Nép és Családvédelmi Alapot. Feladata a sokgyermekes családok megsegítése volt oly módon, hogy kedvező hitelek s egyéb szolgáltatások juttatásával megfelelő életkörülményeket teremtet számukra. Legmaradandóbb tevékenysége a házépítés volt. E hájlékokat négy, vagy annál több gyermekes családok kaphatták meg, akik néha embertelen körülmények közül kerültek az apró, ám takaros házakba, s árát nagyon kedvezményes részletekben törleszthették. Városunkban Kaszaházán és Olában is építettek ONCSA házakat.
- 113.** Képeslap, Serényi Árpád felvétele Kisgyörgy Erzsébet gyűjteményéből
A tér gróf Tisza Istvánról kapta nevét. A IV. Károly királyról elnevezett utca vezetett a zárdáig. A széken kialakított park is mutatja, hogy ebben az időben méltán invitálhatta az 1935-ben megrendezett Göcseji hétre hívogató verseike a vendégeket a „virágos Zalaegerszegrre”.
- 114.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
A Jánka-hegy tövében építette föl a Notre-Dame rend kolostorát. Az építkezés ösztönzője Phem (Mindszenty) József apátplébános volt. Alapkövét gróf Klébelsberg Kunó kultuszminiszter tette le 1927-ben. A Csáky István építész tervezte épületet Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás szentelte fel 1929. október 6-án. Az intézményben leányiskola működött elemi és polgári osztályokkal, valamint tanítóképzővel. Mindszenty József (1892-1975) 1917-ben hittanár a gimnáziumban, majd 1919. októbertől a Mária Magdolna plébánia vezetője. Az itt töltött 27 év alatt meghatározó egyénisége volt az intézménynek. 1944 márciusában veszprémi püspök. 1944 novemberében bebörtönözték. 1945. októberében esztergomi érsek, majd bíboros. 1948-ban a köztársaság ellen irányuló bűncselekmény vádjával letartóztatták, 1956-ban kiszabadul, majd az amerikai nagykövetségre menekül. 1971-ben elhagyta Magyarországot, Bécsben élt haláláig. Ma városunkban a Notre-Dame zárdában működő általános iskola őrzi nevét.
- 115.** Ismeretlen fényképező, Major Márta tulajdona
- 116.** Képeslap dr. Ferenczy Sándor gyűjteményéből
1924-ben a MÁV szombathelyi üzletvezetősége osztálymérnöki hivatalt létesített a városban. Tisztjei számára négy házát szándékozott építeni a város által felajánlott telkeken, de csak három ház készült el a Fuchs és Grósz cég kivitelezésében.
- 117.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
1904. december 22-én felhívás jelent meg a Magyar Paizs című újságban. Borbély György gimnáziumi tanár, az újság szerkesztője arra kérte olvasóit, hogy adományaikkal segítsék elő, hogy Zalaegerszeg a vértanú Csány Lászlót (1790-1849) méltán megillető szobrot emelhesen. A hosszú évekig tartó gyűjtésnek országos visszhangja is volt. 1910-ben 17 szobrász jelentkezett pályaművével, közülük Istók Jánosét (1873-1972) választották. Az első világháború alatt elérték telenedett pénz pótlására új gyűjtést kellett indítani, ezért a szobor avatására csak 1931. október 11-én került sor. Addig kalandos utat járt be. Egyik mellékalakja, a követ gördítő férfi 1919. május elsején, Budapesten, a munka szobraként lelkesítette az ünneplőket. Borbély György már nem érthette meg a szobor felállítását, ám a város tisztelete jeléül megörökíttette acmását. A plakett a szobor talapzatára került.
- 118.** Ismeretlen fényképező, Zala Megyei Levéltár
A kisszámú egerszegi református gyülekezet presbiteri gyűlése 1939. október 31-én úgy határozott, hogy a szörnyű háború ellenére is megkezdi temploma építését. A hívek áldozatos segítségével, gyűjtőmunkája és kedvező hitel felvételének lehetősége segített abban, hogy 1942-re már elkészülhetett a Szeghalmy Bálint tervezte épület.
- 119.** Ismeretlen fényképező, Zala Megyei Levéltár
- 120.** Dr. Telman Sándor felvétele, Török Zoltán tulajdona

121. Ismeretlen fényképész, Göcseji Múzeum

A kápolna egyike a város kevés barokk műemlékeinek. A szabó és a szűrszabó céh építtette tagjai számára. Körülötte a város egyik legrégibb temetője van, néhány 18-19. századi sírkövel, s a város történelmében jelentős szerepet játszó családok nyughelyével. Eredeti hagymakupoláját 1942-ben rekonstruálták.

122. Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum

A városunkban fennmaradt sajátos népszokás ötvözi a középkori, tavaszi határjárást, és a török korban egy ellenséges csapat feletti győzelem megünneplését. A húsvéti határjárás szokása, ünnepi, vallásos jellege a múlt század második felében volt a legerőteljesebb. Gönczi Ferenc néprajzkutató század eleji leírása szerint a határjárók nagyszombat este a feltámadási körmenet után a városháza előtt, a kapitány (rendszerint egy öreg pásztor) körül gyülekeztek nagy zaj, dobolás és sípolás mellett. Vállukon puska, kalapjukon puszpáng. Éjfélkor bevonultak a templomba, előhozták régi, állítólag töröktől elvett zászlójukat, majd ima és áldás után kivonultak az egykori csata helyére, a Kálváriához. Ott a vezér elbeszélte a határjárás eredetét, a csapat vezényszóra lött. Ezután sípolás és lövöldözés közben a szőlőhegyekbe vonulnak. Reggel felé jöttek csak vissza a városba. Mindössze egy apró versike és dallama maradt fenn, melyet menet közben énekeltek és sípoltak: Sándor regiment, Sánta kapitány, Félre török magyar elől, Jön a vicspán. A szokást az 1930-as években újra felelevenítették, eredeti formájában ma már csak emlékezetünkben él.

123. Képeslap, Göcseji Múzeum

Pehm József nevéhez fűződik a dr. Kotsis Iván műegyetemi tanár tervezte ferences templom és rendház felépítése is. A 2300 hívő befogadására alkalmas épületet IV. Károly király emléktemplomnak nevezték. Avatására 1927. szeptember 15-én került sor.

124. Serényi Árpád felvétele, Deák Ferenc Megyei Könyvtár

A templom szentelésének emlékére Serényi Árpád fényképész „Zalaegerszeg r.t. város 1927.” címmel albumot készített, amelyből egy példányt elküldtek Zita királynénak, megemlékezésül azért, mert a templom szöszéke, Kraft István budapesti faszobrász-mester alkotása, a királyné ajándékaént került Zalaegerszegre. Az album megőrökíti a város jelentős épületeit és az építkezés támogatóit, köztük a Templomépítő bizottságot. Állnak: Luif József vármegyei irodatiszt, Gerencsér István állami pénztári tanácsos, Dr. Hollós Ferenc ügyvéd, Moldoványi Béla műszaki főtanácsos, Vidóczy Pál pénzügyi számvéviségi főnök, Fangler Béla vármegyei nemzetgyűlési képviselő, Dr. Fatér Endre h. pénzügyi igazgató. Ülnek: Fangler Gyula, a kereskedelmi kör elnöke, Wassermann Frigyes műszaki tanácsos, Rauschenberger János, Mérő Géza helyettes pénzügyi igazgatók, Pehm József apátplebános, Vörös György pénzügyi főszámvető, Jády Károly ipartestületi elnök, Vizsy György kisbirtokos.

125. Serényi Árpád felvétele, Deák Ferenc Megyei Könyvtár

126. Serényi Árpád felvétele, Deák Ferenc Megyei Könyvtár

Az első ferences atyák 1926 novemberében költöztek be a kolostorba, élükön P. Deák Szulpic gárdiánnal.

127. Serényi Árpád felvétele, Deák Ferenc Megyei Könyvtár

Czobor Mátyás (1875-1957) jogi akadémiaát végzett Pécssett. 1899-ben került Egerszegre, majd 18 évig állott Zala megye szolgálatában. Árvaszéki ülnök, később vármegyei aljegyző. 1918 és 1936 között volt Zalaegerszeg polgármestere, a város fejlesztésének irányítója, számos egyesület elnöke, díszelnöke.

128. Képeslap, Göcseji Múzeum

A Zala holtágát feltöltve nyerte a város azt a teret, ahová a hősök emlékoszlopát állították, amelyek az első világháború 126 egerszegi hősi halottjának emlékére készült. Az oszlop eredetileg a 6. honvéd huszárezred laktanyájánál, a régi sörház udvarán állott. A legénység készítette Siposs Dezső kőfaragóval az ezred elesett hőseinek emlékére még a háború alatt. Amint az elesettekről hírek érkeztek, nevüket az oszlopra vésték. Új helyén 1922. augusztus 20-án avatták fel.

129. Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum

130. Serényi Árpád felvétele, dr. Ferenczy Sándor gyűjteménye

A temetőbe az egerszegi első világháborús fogolytábor lakói kerültek. Legnagyobb részük olasz, kevesebb orosz, szerb és román, s néhány, a táborban szolgálatot teljesítő magyar katoná. A számozott műköresek alatt olasz, a sisakos emlékkövek alatt a többi nemzet katonái nyugszanak. 1927-ben a város parkosította a kegyeleti emlékhelyet. Horváth István cementárú és műkögyáros készítette a sírkereszteket és a 250 métermáza súlyú obeliszket.

131. Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum.

Az ország egyik legnagyobb fogolytábor gazdasági hasznát jelentett a városnak. Az egyik jelentős építési vállalkozó, a Fuchs és Grósz cég építette. A Tanácsköztársaság után internálótábor. 1924-ben megszüntették, egy évvel később szanatóriummá alakították.

132. Képeslap dr. Ferenczy Sándor gyűjteményéből

1925-ben nyílt meg a szanatórium a fogolytábor épületanyagának felhasználásával, Stoppe Kálmán építész tervei szerint. A Vass József közjóléti miniszterről elnevezett intézmény fontos szerepet játszott a tüdővész elleni küzdelemben. Barátságos körtermei és szép környezetben lévő napfényes fekvőcsarnokai 220 beteget tudtak befogadni.

133. Képeslap, Göcseji Múzeum

A modern berendezésű épületet Árvay István budapesti műépítész tervezte, a Fuchs és Grósz cég emelte.

134. Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum

Az épületet Halász Jenő budapesti építész tervezte. A két sarkát díszítő - a földművelést, a kézműipart, a bányászatot és az állattenyésztést - ábrázoló négy dombormű, valamint a bejárat előtt őrködő sarlós férfi, és kezében kaptárt tartó nő hatalmas figurája Ohmann Béla és Reményi József budapesti szobrászok tervei nyomán Nordio Nazareno szobrász-kőfaragó műhelyében készültek. (Ma a megyei önkormányzat székháza)

135. Képeslap Kisgyörgy Erzsébet gyűjteményéből

A Zalaegerszegi Önkéntes Tűzoltóegyesület 1874-ben alakult meg 45 taggal, tűzoltószertár csak 1896-ban létesült. A hivatásos tűzoltók számára épült az új, modern laktanya.

136. Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum

137. Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum

Az Alsó utca a mai Kovács Károly tér helyén volt sok apró, földszintes házzal.

138. Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum

- 139.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
A cég alapítójának halála után fia, Schütz Frigyes vette át a gyár és üzlet irányítását, 1930-ban Nagykanizsán fióktelepet is létrehozott. Híres volt a legjobb anyagból készült Schütz vászon. Sokféle ruházati termék, textília mellett üzleteiben évente 2-3000 kabátot forgalmazott, „a divat terén is irányadó lett.” Az ismert cég tulajdonosa résztvevett a városka közéletében, rendszeresen adakozott jótékony célokra. A fotón a második sorban két hölgy között középpontban a tulajdonos, balszáron a gyár kékfestő mestere, Hofmann Alajos. Schütz Frigyes és családját 1944-ben deportálták.
- 140.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
A század elején ismert iparosnak a Berzsényi utcában volt műhelye.
- 141.** Vajda D. felvétele, Göcseji Múzeum
- 142.** Baján György felvétele, dr. Marx Gyuláné tulajdona
- 143.** Szabó József felvétele, Göcseji Múzeum
- 144.** Ismeretlen fényképező, Gyulainé Takács Cecília tulajdona
- 145.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
A család fiai iparosok lettek, a lányok varrónőként, háztartásbeliként dolgoztak.
- 146.** Kakas László felvétele, Sommerné Kakas Katalin tulajdona
Kakas Ágoston Tahy Rozália utódaiként nyitott nyomdát 1905-ben.
- 147.** Vajda D. felvétele, Göcseji Múzeum
A középső, sötét öltönyös úr a vendéglős, Gosztornyai János, mellette balról csokornyakkendőben a főpincér, Horváth János. A Gosztornyai vendéglő 1924-ben nyílt a Kossuth úton. Egy azévi ipari és kereskedelmi címtár 25 vendéglőt ismertet a városban.
- 148.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
A környékbeli szőlőhegyek az egerszegiek kedvelt kiránduló- és mulatóhelyei voltak, köztük a Becsali-hegy is.
- 149.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
- 150.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
A Zalaegerszegi Torna Egylet 1921-ben alakult meg. Pályája a Járum utca végén volt.
- 151.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
A kegyeleti váltófutást az aradi vértanúk emléke előtt tisztelegve, október 6-án rendezték a város atlétai számára. A gimnázium, a Csány szobor és az első világháborús emlékmű közötti távokon futottak. A győztesek vándordíjat kaptak ajándékba. Az 1914-ben alapított Zalaegerszegi Sport Egylet 1921-ben csatlakozott a MOVE-hoz. 1927-ben a polgármester és a város támogatásával 400 fő befogadására alkalmas tribünt építtetett az akkori Horthy, (ma Október 6.) tér mellett. (A mai ZTE stadion helyén)
- 152.** Képeslap, Göcseji Múzeum
- 153.** Izsák Gyula Endre felvétele, Göcseji Múzeum
A polgári fiúiskola, majd a tanítóképző közkedvelt tanára kiváló amatőr fényképész volt. E felvétel bal szélén fehér sapkában Imre fia, a később fiatalon elhunyt, világhírű csillagász.
- 154.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
A hajdani útleírások Göcsej kiemelkedő szépségű látnivalói közé sorolták az útszéli és temetői fakereszteket, „melyek valósággal roskadoznak a díszek és a faragások alatt”. Ezekkel találkozhatott az utas az út mentén, a mezők, dűlők szélén, hegyközségek kapujában, templomkertekben, hegyi kápolnák mellett. Egerszeg határában is több volt e díszes bádög-esővetős, faragott keresztek közül, melyek az idő múltával elvesztették bádögdíszüket, majd a szobrok és keresztek jó része is elkorhad.
- 155.** Serényi Árpád felvétele, Göcseji Múzeum
Fára József levéltáros városismertető kalauza 1932-ben így mutatja be a város környékét: „A várost délről körülvevő szőlőhegyek a legkedvesebb és rövid idő alatt megközelíthető kirándulóhelyek. Közvetlenül a ... Notre Dame Zárda tőszomszédságában kezdődik a kedves Jánka hegy, amely már a török hódoltság idején is tele volt szőlőkkel, gyümölcsösökkel és gesztenyésekkel. A 260 kat. holdnál is nagyobb területű hegy tele van hajlékokkal s tetejéről szép kilátás nyílik a városra és környékére. Ettől Ny az „Alsó erdő” mintegy félóránnyira a várostól, majd ennek Ny-i szomszédságában a Becsali csárdáról híres Egerszeghegy, mellette a Gógánhegy. Mindkettőről pompás kilátás nyílik a városra, s legmagasabb pontjukról befelé láthatunk a „Göcsej”-be.”
- 156-158.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
Zalában az 1945-ös választáson a Kiszgazdapárt után (74,71 százalék) a második helyre a Szociáldemokrata Párt (11.6 százalék) került. A párt listáján Marosán György került be a nemzetgyűlésbe.
- 159-160.** Ismeretlen fényképező, Mária Magdolna Plébánia
A Nemzeti Mária Kongresszus 1947-48-ban tartott rendezvényei a katolikus hívők tömegdemonstrációit jelentették az egész országban. A zalaegerszegi ünnepségen résztvevett a város egykori plébánosa, Mindszenty József bíboros-hercegprímás. A belügyminiszter rendeletének értelmében a korszerűtlen és elavult utcanéveket Zalaegerszeg Megyei Jogú Város képviselőtestülete 1948. február 27-i közgyűlésén megváltoztatta. Így lett többek között a város főteréből Kazinczy helyett Marx tér.
- 161-163.** Bendly József felvétele, Zala Megyei Levéltár
- 164-165.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
A fotókat Ebedli Kálmán őrizte meg számunkra. A zalaegerszegi gazdálkodó 1945-ben a nemzeti bizottság tagja, majd a városi termelési bizottság elnöke lett.
- 166.** Bereth Ferenc (Magyar Fotó) felvétele, Magyar Mezőgazdasági Múzeum
A Magyar Dolgozók Pártja 1948-ban meghirdette a mezőgazdaság kollektivizálását. A „Dicsőség Sztálinnak” nevű termelőszövetkezet 1950. augusztus huszadikán alakult meg a nekeresi és a neszei TSZ egyesülésével. Központja a volt neszei Deák kúriában volt. 1952-ben 16 mázsa minőségi gabonát szolgáltatott be. (Kaszaháza és Neszele már 1933 óta Zalaegerszeghez tartozott.)
- 167.** Horváth Zoltán felvétele, Magyar Távirati Iroda
Egy a háborúban megsérült lakó- és üzletház helyén épült a 16 lakásos városi bérház 1947-48-ban. Tervezte Schall József.
- 168.** Szentmihályi Imre felvétele, Göcseji Múzeum
A Kosztolányi utca 9-es számú házban elhelyezett emléktábla szerint a 29 lakást az építésügyi minisztérium építtette az állami építőipar zalaegerszegi dolgozóinak. Tervezte és kivitelezte az E.M. Zalaegerszegi Állami Építőipari Vállalat, Zalaegerszeg. Tervezték Fülöp Dezső, Horváth Lipót, Cserkúti Károly, az építésvezető Beer Ferenc volt. Az épülettel szemközt másik ház egyik lépcsőházában szintén tábla állít emléket a 35 lakásos ház építőinek.
- 169.** Szentmihályi Imre felvétele, Göcseji Múzeum
1963-ban kapta nevét az új utca, majd 1990 óta Köztársaság útjának hívják.

- 170.** Szentmihályi Imre felvétele, Göcseji Múzeum
1945-ben Zalaegerszegen három téglagyár mellett csak hat gyárszerű üzem működött. Az ötvenes évek elején több gyár jött létre Zalaegerszegen, esetenként kisebb üzemek összevonásával vagy átalakításával. Az asztalosipari vállalat három kis üzemből fejlődött gyárrá.
1949-ben Rákosi Mátyás egy Celldömölkön mondott beszédében bejelentette: „Zalaegerszegen öt éves tervünk keretében egy korszerű, több ezer dolgozót foglalkoztató gyárat építünk.” 1950 januárjában a Batthyány utcai volt Szalay házban mintegy 100 dolgozóval indult meg az üzem, 1950-ben kezdtek az új gyár építéséhez. 1951-ben az Alkotmány ünnepére elkészült az első emelet, szeptemberre már 4000 lódenkabátot gyártottak. Eleinte csak lóden és munkaruha készült, később bővült a termékek köre gyermekruhakkal, öltönyökkel. (Ma a Zalaegerszegi Ruhagyár Rt. öltönyöket gyárt.)
- 171.** Sümegi Béla felvétele, Göcseji Múzeum
Az egykori Átlós utca nevét kiépülésekor, 1957-ben változtatták Lenin útra. 1990-től szép fasoráról kapta a Platánsor nevet.
- 172.** Fényes Tamás felvétele, Magyar Távirati Iroda
A kép előterében város egyik első, modern tégláépülete, még sátor tetővel. A ruhagyár munkásszállójának épült, ma az APEH székháza.

- 173-174.** Ismeretlen fényképező, Göcseji Múzeum
A Mártírok úti üzemből hozták létre 1951-ben a Kerámia és Cserépkályahagyárat. Akkor 11, 1955-ben már 115 főt foglalkoztatott.
- 175-176.** Szentmihályi Imre felvétele, Göcseji Múzeum
- 177.** Szentmihályi Imre felvétele, Göcseji Múzeum
- 178.** Szentmihályi Imre felvétele, Göcseji Múzeum
Eredetileg ezen a területen tervezték a falumúzeum felépítését, de mégis alkalmasabbnak tűnt a Zala holtága melletti, tágas tér a Hencz malommal.
- 179.** Dr. Schlemmer Tamás felvétele, a szerző tulajdona
A már nem működő, műemlékké nyilvánított malom mellé telepítették az ország első falumúzeumát. A Göcsej népi építészetét bemutató kiállítást 1968-ban nyitották meg.
- 180-181.** Járai Rudolf felvétele, Magyar Távirati Iroda

Irodalom

- Baranyai György: Tudósítás a múltból. Dokumentumok Zalaegerszeg város munkásainak szervezkedéseiről 1903-1914. Zalaegerszeg, 1985. 312p.
- Békássy Jenő: Zala vármegye feltámadása Trianon után. (Zalai fejek.) Bp. 1930. 463 p.
- Benczéné Nagy Eszter-Fülöp István-Markó Imre Lehel: Zalaegerszeg utcanevei. Zalaegerszeg, 1977. 111 p. /Zalaegerszegi Füzetek 3./
- Béres Katalin - Kiss Gábor: Csány László kultusza Zala megyében = Kossuth kormánybiztosa, Csány László, 1790-1849. Szerk. Molnár András. Zalaegerszeg, 1990. 289-308. p. /Zalai Gyűjtemény. 30./
- Degré Alajos - Simonffy Emil: A Zalaegerszegi Központi Elemi Iskola története (1690-1949). Zalaegerszeg, 1975. 97 p. /Zalaegerszegi Füzetek 1./
- Dokumentumok Zala megye történetéből, 1944-1947. Szerk. Káli Csaba, Mikó Zsuzsa. Zalaegerszeg, 1995. 261 p. / Zalai Gyűjtemény 37./
- Emlékkönyv a Zrínyi Miklós Gimnázium fennállásának 100. évfordulójára, 1896-1996. Szerk. Németh László. Zalaegerszeg, 1996. 271 p.
- Eszes László: A keszthelyi kőfaragó műhely emlékei a Balaton vidékén (1750-1850) = Műemlékvédelem 1980. 2. 84-107. p.
- Fára József: Zalaegerszeg és Göcsej részletes kalauza. Bp. 1934. 40 p. /Részletes helyi kalauzok 20./
- Fára József: Zalaegerszeg, mint megyeszékhely. Zalaegerszeg, 1936. 30 p.
- Fejezetek Zalaegerszeg történetéből. Szerk. Simonffy Emil. Zalaegerszeg, 1970. 136 p.

- Gönczi Ferenc: Göcsej s kapcsolatosan Hetés vidékének és népének összevontabb ismertetése, Kaposvár, 1914. 689 p.
- Keresztury Dezső: Emlékezéseim. Szülőföldeim. Bp. 1993. 262 p.
- Klosovszky Ernő: A Zalaegerszegi Ipartestület XXV. éves fennállásának története. 1886-1911. Zalaegerszeg, 1911. 48 p.
- Kovács Béla: Zalaegerszeg története (1247-1954) Zalaegerszeg, 1955. 125 p.
- Németh József: Zala megye műemlékei. 2. bőv. kiad. Zalaegerszeg, 1979. 134 p.
- Pesthy Pál: Zalaegerszeg múltja és jelene. Képekkel és a város térképével ellátott útmutató. Zalaegerszeg, 1931. 191 p.
- Sorsfordító évek Zalában. Visszaemlékezések az 1945-1948-as évekre. Vál. szerk. Petrák Katalin, Tóth Lászlóné. Zalaegerszeg, 1985. 514 p.
- Szabó Ágnes - Török Zoltán: „Születésnap” vallomások templomunk fennállásának 50. évfordulójára. (Zalaegerszeg), 1992. 28 p.
- Zala megye történelmi olvasókönyve. Helytörténeti szöveggyűjtemény. Szerk. Molnár András. Zalaegerszeg, 1996. 455 p.
- Zalaegerszeg. Dokumentumok a város történetéből. Szerk. Gyimesi Endre. Zalaegerszeg, 1985. 691 p.
- Zalai életrajzi kislexikon. Szerk. Gyimesi Endre. Zalaegerszeg, 1994. 220 p.

ZALAEGERSZEG

1:15.000

0 100 200 300 400 500 m

A legújabb felmérések alapján
tervezte: DR. VIGYÁZÓ JÁNOS.
Rajzolta: Kádár Lajos.

É ← → D

1. Hősök emléke.
2. Plebaniatemplom.
- 2a. Róm. kat. pléb.
3. Takarékpénztár.
4. Adófelügyelőség.
5. Törvényszék.
6. Járásbíróság.
7. Városháza.
8. Gyógyszertárak.
9. Vármegyeháza.
10. Mozi.
11. Pénzügyigazgatóság.
12. Népiskolák.
13. Felsőkereskedelmi isk.
14. M. T. I.
15. Óvoda.
16. Kisvárosház.
17. Posta.
18. Gazdakör.
19. Kultúrház.
20. Társadalombizt.
21. Stefánia Szövetség.
22. Zala vm. Gazdas. Egyesület.
23. Erdőfelügyelőség.
24. Allamép. hiv.
25. Szegényház.
26. Csendőrség.
27. Máv. osztálymérnökség.
28. Ev. templom.
29. Közkórház.
30. Elmeógyógyintézet.
31. Ev. kultúrház.
32. Izr. imaház.
33. Ügyvédi kamara.
34. Polg. leányisk. és polg. fiúisk.
35. Kir. Tanfelügyelőség.
36. Ipartestület.
37. MANSz.
38. Tűzoltó laktanya.
39. Gimnázium és polg. fiúiskola.
40. Rendőrség.
41. II. körzeti elemi népiskola.
42. Olai kisdudóvó.
13. Laktanya.

A = vasúti étterem.
B = Arany Bárány szálló, étterem és kávéház.
C = Kávéház.

Fára József: Zalaegerszeg és Göcsej részletes kalauza (Budapest, 1934) munkájában jelent meg.

Zalaegerszeg

Képes jó László
alkalmából m
valamint ka
sok szép nő
Csács, 1905

